

**ODLUKU
O DONOŠENJU PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD
PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA NA PODRUČJU KAN-
TONA SARAJEVO ZA PERIOD
OD 2026. DO 2030. GODINE**

I

Donosi se Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona Sarajevo za period od 2026. do 2030. godine (u daljnjem tekstu: Program razvoja).

II

Program razvoja nalazi se u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

III

Kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave, obavezni su u skladu sa članom 5. tačka c) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 39/08, 19/11, 45/15 i 33/21) i članom 6. stav (2) tačka b) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/11), da u okviru svoje redovne djelatnosti realizuju zadatke u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara koji su za njihove oblasti utvrđeni u Programu razvoja Kantona.

IV

Zadužuje se Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo da ovu odluku i Program razvoja dostavi kantonalnim ministarstvima, drugim kantonalnim organima uprave i općinskim službama civilne zaštite s područja Kantona Sarajevo, u roku od 10 dana od dana njihove objave u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

V

Zadužuju se općine s područja Kantona Sarajevo, da svoje programe razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća usklade sa Programom razvoja.

VI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 01-04-24416/26
05. maja 2026. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Skupštine Kantona Sarajevo
Elvedin Okerić, s. r.

Na osnovu člana 18. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17), člana 173. stav (4) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10) i člana 3. tačka b) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 39/08, 19/11, 45/15 i 33/21), Skupština Kantona Sarajevo, na 30. Radnoj sjednici, održanoj dana 05.05.2026. godine, donijela je

KANTON SARAJEVO

PROGRAM

**RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATE-
RIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH
NESREĆA NA PODRUČJU KANTONA SARAJEVO ZA
PERIOD OD 2026. DO 2030. GODINE**

Sarajevo, decembar 2025. godine

Nosilac izrade: Kantonalna uprava civilne zaštite
Kanton Sarajevo

SADRŽAJ

UVOD

**1. POLITIKA RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD
PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I ZAŠTITE OD
POŽARA I VATROGASTVA KANTONA**

1.1. Vizija razvoja

- 1.2. Ciljevi razvoja
- 1.3. Osnovni principi i opredjeljenja
- 1.4. Područja razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva
 - 1.4.1. Faza smanjenja rizika koja prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći
 - 1.4.2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće
- 1.5. Provođenje politike razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

2. STRATEGIJA I STRATEŠKI PRAVCI (CILJEVI) RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA U KANTONU

- 2.1. Općenito o strategiji i strateškim pravcima (ciljevima)
- 2.2. Akcioni planovi
- 2.3. Konkretni strateški pravci (ciljevi) sa akcionim planovima
 - 2.3.1. Strateški cilj 1. - Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja
 - 2.3.2. Strateški cilj 2. - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća
 - 2.3.3. Strateški cilj 3. - Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja
- 2.4. Provođenje strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona

2. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI KANTONA

4. PODACI O STANJU ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTOM STEPENU ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

- 4.1. Organizacija civilne zaštite i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja
- 4.2. Stanje organizovanosti civilne zaštite na nivou Kantona
 - 4.2.1. Kantonalni operativni centar civilne zaštite
 - 4.2.2. Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona
- 4.3. Stanje organizovanosti civilne zaštite na nivou općina
 - 4.3.1. Stanje u općinskim operativnim centrima civilne zaštite
 - 4.3.2. Organizacija vatrogastva u općinama
- 4.4. Organizacija zaštite i spašavanja u privrednim društvima i drugim pravnim licima, javnim ustanovama i institucijama
- 4.5. Udruženja građana i humanitarne organizacije od posebnog značaja za sistem zaštite i spašavanje i zaštite od požara i vatrogastva
- 4.6. Dostignuti stepen zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

5. PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ČE SE PROVODITI

- 5.1. Preventivne mjere zaštite od zemljotresa
- 5.2. Preventivne mjere zaštite od poplava i spašavanje na vodi i pod vodom
- 5.3. Preventivne mjere zaštite od odrona i klizanja tla
- 5.4. Preventivne mjere zaštite od visokog snijega i snježnih nanosa

- 5.5. Preventivne mjere zaštite od olujnog nevremena s jakom kišom, grmljavinom, olujnim ili orkanskim vjetrovom i gradom (ledom)
- 5.6. Preventivne mjere zaštite od suše
- 5.7. Preventivne mjere zaštite epidemije
- 5.8. Preventivne mjere zaštite epizootije (zarazne bolesti životinja)
- 5.9. Preventivne mjere zaštite od biljnih bolesti i štetočina
- 5.10. Preventivne mjere zaštite od tehničko-tehnoloških nesreća

- 5.11. Preventivne mjere zaštite od požara
- 5.12. Preventivne mjere zaštite od radioaktivnog i drugog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla

6. OSNOVNI CILJEVI, ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE, ODNOSNO SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

- 6.1. Osnovni ciljevi zaštite i spašavanja
- 6.2. Zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja
- 6.3. Smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

7. OSNOVE ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU I ZAŠTITI OD POŽARA I VATROGASTVU

- 7.1. Uvodne napomene o obučavanju i osposobljavanju u sistemu zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastvu
- 7.2. Finansiranje obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje
- 7.3. Analiza mjera i aktivnosti preduzetih na obučavanju i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje u prethodnom periodu
- 7.4. Mjere i aktivnosti koje je potrebno preduzeti u narednom periodu na obučavanju i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje

8. SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

- 8.1. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost
- 8.2. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva
 - 8.2.1. Razvoj novih sistema komunikacijsko informacijske podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja
 - 8.2.2. Formiranje baze podataka o resursima zaštite i spašavanja
 - 8.2.3. Organizovanje vazdušnog izviđanja i nadzora
 - 8.2.4. Istraživanja o ugroženosti od zemljotresa
 - 8.2.5. Istraživanja o opasnostima od odrona i klizanja tla
 - 8.2.6. Istraživački projekat zaštite od poplava
 - 8.2.7. Istraživački projekat zaštite šuma od požara
 - 8.2.8. Projekat osiguranja minimuma robnih rezervi za potrebe funkcionisanja vitalnih funkcija društva u vanrednim situacijama
 - 8.2.9. Istraživanje i procjena mogućnosti angažmana nevladinih organizacija, udruženja i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini) u aktivnostima zaštite i spašavanja

**9. ZADACI I NAČIN REALIZACIJE ZADATAKA
UTVRĐENIH U PROGRAMU RAZVOJA ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
10. PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA
IZVORIMA FINANSIRANJA**

- 10.1. Uvodne napomene o finansiranju zaštite i spašavanja
- 10.2. Finansiranje sistema zaštite i spašavanja Kantona
- 10.3. Finansiranje zaštite i spašavanja u pravnim licima
- 10.4. Finansiranje zaštite od požara i vatrogastva

**ZAVRŠNI DIO
UVOD**

Zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa odredbama člana 2. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10 - u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju) obuhvata: programiranje, planiranje, organizovanje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i finansiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprečavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, te otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća.

U članu 168. Zakona o zaštiti i spašavanju, između ostalog, određeno je da se organizovanje i provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća vrši na osnovu programa razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, utvrđuju se ciljevi, politika i strategija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od svih vrsta prirodnih i drugih nesreća na određenom području za period od najmanje pet godina.

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća se izrađuje na osnovu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i utvrđene politike i strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, koje proizlaze iz zaključaka iz navedene procjene ugroženosti.

Zadaci utvrđeni u programu razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća razrađuju se u planu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, koji se izrađuje po metodologiji koja je propisana Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 8/11) koju je na osnovu člana 172. stav (3) Zakon o zaštiti i spašavanju, donijela Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U okviru programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u skladu sa članom 14. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije BiH", br. 64/09 i 77/25 - u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti od požara), utvrđuje se i pitanja koja se odnose na programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva od značaja za kanton, s obzirom da se zaštita od požara i vatrogastva na području Federacije Bosne i Hercegovine (na način utvrđen u članu 3. Zakona o zaštiti od požara), organizuje i funkcionise u okviru jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja koji je uređen Zakonom o zaštiti i spašavanju.

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona Sarajevo za period od 2026. do 2030. godine (u daljnjem tekstu

Program razvoja Kantona), predstavlja okvirni i osnovni planski dokument kojim će se politikom i strategijom razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kanton):

- unaprijediti provođenje Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 39/08, 19/11, 45/15 i 33/21) i Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/11), te provođenje propisa i drugih akata donesenih na osnovu navedenih zakona,

- odrediti pravci razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva kroz realizaciju konkretnih planova i projekata iz ove oblasti,

- uskladiti i objediniti funkcionisanje svih subjekata-nosioca sistema zaštite i spašavanja na provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja i zaštite od požara i mjera za postizanje pripravnosti/spremnosti u odgovoru na prirodne i druge nesreće kao i na požare velikog obima i intenziteta (pomoć, oporavak).

Pored politike i strategije (strateških pravaca) razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva, Program razvoja Kantona u skladu sa članom 174a Zakona o zaštiti i spašavanju, sadrži pitanja koja su utvrđena u članu 169. stav (3) Zakona o zaštiti i spašavanju:

- zaključke iz Procjena ugroženosti područja Kantona od prirodnih i drugih nesreća, čiji je sastavni dio Procjena ugroženosti od požara Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Procjene ugroženosti Kantona);

- podatke o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća;

- preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi;

- osnovne ciljeve, zadatke i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja;

- osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju;

- smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje;

- zadatke i način realizacije zadataka utvrđenih u Programu razvoja zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine;

- pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.

KUCZ je nosilac aktivnosti na pripremi i izradi Programa razvoja Kantona. U skladu sa odredbama člana 173. stav (3) Zakona o zaštiti i spašavanju, kantonalne programe razvoja zaštite i spašavanja, kao i ostala planska dokumenta (procjenu ugroženosti kantona i kantonalne planove zaštite i spašavanja) izrađuje kantonalna uprava civilne zaštite u saradnji sa kantonalnim ministarstvima i drugim kantonalnim organima uprave, ovisno od oblasti koja je u njihovoj nadležnosti (prilikom izrade Programa razvoja Kantona korišteni su podaci od kantonalnih ministarstava i drugih kantonalnih organa uprave koji se odnose na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih

dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara, ovisno od oblasti koja je u njihovoj nadležnosti, a koji su korišteni i u izradi Procjene ugroženosti Kantona i Plana zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona).

Program razvoja Kantona u skladu sa članom 173. stav (4) Zakona o zaštiti i spašavanju i članom 3. tačka b) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, donosi Skupština Kantona na prijedlog Vlade Kantona.

Kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave, obavezni su u skladu sa članom 5. tačka c) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i članom 6. stav (2) tačka b) Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, da u okviru svoje redovne djelatnosti realizuju zadatke u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara koji se za njihove resore utvrde u Programu razvoja Kantona.

1. POLITIKA RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA KANTONA

Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća je strateška podloga za ukupno kreiranje sistemskih rješenja kod svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija BiH) kojima će se osigurati:

- smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, odnosno izbjeci ili ublažiti posljedice prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi i materijalna dobra;
- razvoj odgovarajućih kapaciteta (civilne zaštite i vatrogastva) za provođenje potrebnih mjera i aktivnosti pripravnosti/spremnosti u cilju što efikasnijeg odgovora na prirodnu i drugu nesreću (pomoć i oporavak);
- povećanje otpornosti zajednice/društva na uticaj prirodne i druge nesreće u cjelini.

U skladu s navedenim, Procjena ugroženosti Kantona, je osnov za izradu posebnih programa i projekata razvoja zaštite i spašavanja s ciljem stvaranja uslova za smanjenje ranjivosti i izloženosti ljudi i svih kategorija društvenih vrijednosti uticajima prirodnih i drugih nesreća, kao i izgradnju i razvijanje potrebnih kapaciteta (sistem ranog upozoravanja, materijalno-tehničko opremanje operativnih snaga zaštite i spašavanja, stručno osposobljavanje organizovanih struktura zaštite i spašavanja, edukacija mladih ljudi, razvijanje svjesnosti o kulturi zaštite i spašavanja građana i drugo), kojima će se ići u pravcu smanjivanja rizika od prirodnih i drugih nesreća koje su moguće na području Kantona.

S obzirom da se program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća izrađuje na osnovu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i da su zaključci iz procjene ugroženosti sastavni dio programa razvoja zaštite i spašavanja, te da iz istih proizlazi politika i strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja, neophodno je utvrditi politiku i strategiju razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih od prirodnih i drugih nesreća u Kantonu, kojima se omogućava najefikasnije provođenje zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona.

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i

vatrogastva Kantona utvrđuje se politika, vizija, ciljevi, osnovni principi i opredjeljenja i područje razvoja, te strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Kantonu, koji su zasnovani na viziji i ciljevima određenim u Programu razvoja, a razrađenim u akcionim planovima koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Kantonu.

Politika i strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona, usklađuje se sa politikom i strategijom razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Federaciji BiH, koja se određuje Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH iz razloga što se navedenim Programom osigurava neprekidan proces razvoja cjelovitog i jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području Federacije BiH.

1.1. Vizija razvoja

Potrebno je izgraditi efikasan sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća i njihovih posljedica kroz upravljanje i uzajamno djelovanje sa nadležnim kantonalnim ministarstvima i drugim kantonalnim organima uprave, te službama za upravu jedinica lokalne samouprave.

Polazna osnova za izradu Programa razvoja Kantona je analiza postojeće situacije i ključnih problema sistema zaštite i spašavanja, a koja se odnosi i na zaštitu od požara i vatrogastvo kao dio tog sistema. Na ovaj način bi se utvrdili budući ciljevi razvoja zaštite i spašavanja, zaštite od požara i vatrogastva, povezujući sadašnjost i budućnost u pravcu ostvarivanja postavljenih ciljeva.

Cilj strateškog razvojnog planiranja je integralni razvoj, pri čemu integralni razvoj ne treba shvatiti kao uporedno ostvarivanje pojedinačnih ciljeva (političko-ekonomskih ili privrednih, socijalno-sigurnosnih ili društvenih i ciljeva zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara), već kao ostvarenje jedinstvenog cilja koji integriira sva tri navedena pojedinačna cilja. To ne znači integrisati tri problema u program, nego integrisati tri problema u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva.

Osloncem na postojeću razvijenost upravnih i operativno stručnih organa, službi i jedinica civilne zaštite, te osnovnih i dopunskih snaga za vatrogastvo, potrebno je u potpunosti funkcionalno integrisati značajnije elemente sistema zaštite i spašavanja u ministarstvima i drugim organima uprave, naročito u zaštiti od požara i vatrogastvu, zaštiti od poplava i spašavanju na vodi, higijensko-epidemioloških službi, zdravstvenih ekipa u okviru službi hitne pomoći, kapacitete Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, ministarstava unutrašnjih poslova i drugih pravnih lica od značaja za zaštitu i spašavanje, kako bi se otklonila postojeća nepovezanost i ozbiljnije krenulo u pravcu suštinskih područja zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti/spremnosti za uspješan odgovor na rizike (opasnosti) od prirodnih i drugih nesreća.

Vizija razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona, je da se uspostavi sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona, koji će štiti i spašavati život i zdravlje ljudi i materijalna dobra od prirodnih i drugih nesreća, sa snažno razvijenim i efikasnim područjem prevencije, odnosno

upravljanja i smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, kao i razvijenim kapacitetima odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva i razvijanje kapaciteta za efikasno rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

1.2. Ciljevi razvoja

Ciljevi razvoja podrazumijevaju mjere i aktivnosti na smanjenju smrtnosti ljudi, broj lica zahvaćenih prirodnim i drugim nesrećama (katastrofama), direktnih ekonomskih gubitaka, štete na kritičnoj infrastrukturi, kao i povećanju dostupnosti sistemima ranog upozoravanja.

Pored prethodno iznesenih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući naučene lekcije i iskustva u proteklom periodu, te pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati uticaj na organizaciju i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Kantona, u Programu razvoja Kantona postavljaju se sljedeći strateški ciljevi:

- Strateški cilj 1. - Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja;

- Strateški cilj 2. - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća;

- Strateški cilj 3. - Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja.

SWOT analizom svakog definisanog strateškog cilja, obrađujući elemente: snage (S-Strengths), slabosti (W-Weaknesses), prilike (O-Opportunities) i prijetnje (T-Threats), uvažavajući činjenicu, da se našim snagama slabosti mogu u znatnoj mjeri prevazići, a prilike iskoristiti da se zajedničkim naporima prijetnje mogu ublažiti, može se zaključiti da kod svih strateških ciljeva snage nadilaze slabosti, što je dobra osnova da se u narednom periodu uspješno realizuje utvrđeni strateški ciljevi.

Navedeni strateški ciljevi razrađeni su u okviru programa, projekata i planiranih aktivnosti, utvrđenih Programom razvoja Kantona, a u službi su ostvarenja obaveza kantonalnih ministarstava i drugih organa Kantona, koji općenito imaju svoju ulogu u zaštiti i spašavanju i provođenju mjera zaštite i spašavanja.

Realizacijom postavljenih strateških ciljeva u znatnoj mjeri spriječiti će se novi i smanjiti postojeći rizici od prirodnih i drugih nesreća kroz implementaciju integrisanih i sveobuhvatnih ekonomskih, strukturnih, pravnih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, obrazovnih, ekoloških, tehnoloških, političkih i institucionalnih mjera koje sprječavaju i smanjuju opasnost od izloženosti i ranjivosti od prirodnih i drugih nesreća, te povećavaju spremnost za odgovor i oporavak, a samim tim i jačaju otpornost kompletnog društva na sve potencijalne opasnosti od prirodnih i drugih nesreća.

Misija KUCZ, je da u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima i drugim organima uprave u Kantonu i općinama, a u skladu sa nadležnostima utvrđenim u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, te drugih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara, organizuje operativne kapacitete struktura zaštite i spašavanja (štabove civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja, povjerenike i jedinice civilne zaštite i vatrogastva) svih nivoa vlasti u Kantonu u integrisan i efikasan sistem zaštite i spašavanja, kako bi se

adekvatno i pravovremeno upravljalo rizicima od prirodnih i drugih nesreća, odnosno razvijali kapaciteti za postizanje pripravnosti/spremnosti za uspješan odgovor na prirodne i druge nesreće koje su utvrđene u Procjeni ugroženosti Kantona.

1.3. Osnovni principi i opredjeljenja

Svi oblici zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, uključujući i zaštitu od požara i vatrogastva, moraju se provoditi u skladu sa principima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara i drugim propisima iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara, kao i principima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih uticaja prirodnih i drugih nesreća, te opasnih uticaja od nesreća uzrokovanim požarom, a sve u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama:

- Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine;

- Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954. godine;

- Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999. godine;

- Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976. godine;

- Dopunskim protokolom ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene Rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN koja uključuje glavne principe provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama;

- Neobavezujućim preporukama iz Osla, koje obuhvaćaju principe, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno-civilnih snaga u mimodopskim prirodnim i drugim nesrećama).

Na osnovu navedenog, osnovna opredjeljenja u oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva su:

- Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara, ako je zbog toga ugrožen njegov život, zdravlje i imovina.

- U slučaju prirodne i druge nesreće i požara, zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima.

- Svako fizičko i pravno lice ima pravo i obavezu samostalno i skupa sa drugima provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara.

- U slučaju prirodne i druge nesreće svako je dužan pomagati u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti. Čovjeku koji je u životnoj opasnosti svako mora priteći u pomoć ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ako ne može pomoći treba o tome hitno obavijestiti operativni centar civilne zaštite ili KUCZ ili službu civilne zaštite općine, ili za pomoć se pobrinuti na drugi način.

- U slučaju požara svaki punoljetni građanin dužan je pristupiti gašenju početnog požara u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje, što se odnosi na pružanje pomoći drugom licu koji je u životnoj opasnosti od posljedica požara.

- Svaki punoljetni građanin ukoliko ne može pomoći u spašavanju života ili gašenju početnog požara, dužan je o tome

hitno obavijestiti nadležni operativni centar civilne zaštite, odnosno tražiti pomoć od nadležne profesionalne vatrogasne jedinice.

- Sve aktivnosti vezane za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara su humanitarne i nadpolitičke prirode.

- Kanton i općine organizuju zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara kao jedinstven sistem zaštite i spašavanja u Kantonu.

- Kanton i općine direktno su odgovorni za provođenje zaštite i spašavanja i provođenja zaštite od požara na svom području.

- Preventivne mjere moraju imati prednost nad svim oblicima planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara.

- Građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog učestvovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

- Građanima moraju biti dostupne informacije o rizicima i opasnostima od požara, preventivnim mjerama zaštite te načinima i sredstvima za gašenje početnog požara.

- Organizovane snage zaštite i spašavanja u ratu obavezne su pomoći u provođenju humanitarnih principa određenih Ženevskim konvencijama.

- Podaci o rizicima i opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara su javni.

- Svaki punoljetni građanin mora obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite (121/112), policiju (122), vatrogasce (123), službu civilne zaštite ili KUCZ o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna.

- U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju svako fizičko i pravno lice odgovorno je za provođenje zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

- U skladu sa Zakonom o zaštiti od požara svaki vlasnik ili korisnik građevine i prostora i upravitelj stambenog objekta odgovoran je za zaštitu od požara u tim građevinama, prostorima i objektima.

- Odgovorna lica za organizovanje zaštite od požara, dužni su pravovremeno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih građevina/objekata i zaposlenika od eventualnog nastanka požara kroz provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, kao i obuke u oblasti zaštite od požara, na način propisan u odredbama Zakona o zaštiti od požara.

- Općine putem operativnih centara civilne zaštite i sredstava javnog informisanja dužni su obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih sa planovima zaštite i spašavanja, planovima zaštite od požara i pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće i požara.

- Fizička i pravna lica dužna su pravovremeno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih objekata i zaposlenika od eventualnog nastanka prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanih u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i osiguranja imovine kod nadležnih osiguravajućih kuća. Eventualnu pomoć u saniranju nastalih šteta mogu tražiti od drugih fizičkih i pravnih lica tek ako su proveli prethodne aktivnosti.

- Organizacija i provođenje preventivnih mjera zaštite od požara i potrebe razvijanja mjera pripravnosti i spremnosti u odgovoru na pojave požara, zasnivaju se na procjenama ugroženosti od požara i planovima zaštite od požara u općinama i

Kantonu, kao i materijalnim, kadrovskim i drugim mogućnostima kojima raspolažu općine, odnosno Kantonu.

- Priprema sistema zaštite i spašavanja zasniva se na prilagodavanju organizacije materijalnim i ljudskim mogućnostima posebno u općinama i Kantonu, te razvijenosti kritične infrastrukture i stepenu osjetljivosti na pojedine vrste opasnosti.

- Općina u slučaju prirodne nesreće ili požara, prvo upotrebljava svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara. U slučaju kada zbog velikog obima nesreće i intenziteta požara snage i sredstva općine nisu dovoljne, ugrožena općina traži pomoć od susjednih općina. Ako i njihova pomoć nije dovoljna, ugroženoj općina pomoć dodjeljuje Kanton, Federacija BiH i Bosna i Hercegovina u skladu sa mogućnostima i propisanim procedurama za traženje/pružanje pomoći u gašenju požara.

- Zračne snage (helikopteri), kao i druge snage kojima raspolažu Oružane snage Bosne i Hercegovine mogu se upotrijebiti za zaštitu i spašavanje i gašenje požara otvorenih prostora na području općina i Kantona, kada raspoloživi civilni resursi nisu dovoljni za brzo i efikasno izvođenje akcija zaštite i spašavanja i gašenja požara u skladu sa odredbama Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05) i podzakonskim propisima, te standardnim operativnim procedurama koji se odnose na pitanje pružanja pomoći civilnim vlastima.

- Upotreba snaga i sredstava u slučaju prirodne i druge nesreće mora biti dovoljna i ekonomična u razmjeru sa ugroženošću, odnosno posljedicama prirodne i druge nesreće.

- Izvođenje akcija zaštite i spašavanja zasniva se na obaveznom provođenju odluka nadležnih štabova civilne zaštite. Ako kojim slučajem bude razumno da odluka upućuje na vršenje kaznenog djela ili kršenje međunarodnog humanitarnog prava, niko nije obavezan i ne smije provoditi takvu odluku.

- Svaki ovlaštenii pripadnik civilne zaštite, komandant, šef službe, odnosno vođa grupe i spasilac mora znati ko je njegov nadređeni.

- Da bi spriječili ili bar ublažili posljedice prirodnih i drugih nesreća i treba brzo reagovati i efikasno djelovati. Zbog toga, snage za zaštitu i spašavanje kao i osnovne i dopunske snage za vatrogastvo moraju biti organizovane, opremljene i osposobljene tako da se u slučaju prirodne i druge nesreće, odnosno požara mogu odazvati u što kraćem roku.

- Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizuju se ovisno od procjene ugroženosti i usklađene potrebe na nivou općina i Kantona.

- Službe zaštite i spašavanja organizuju se za obavljanje onih zadataka zaštite i spašavanja za koje nisu razvijeni kapaciteti u okviru redovne djelatnosti ministarstava i drugih organa uprave Kantona, u općinskim službama uprave, institucijama, zavodima, ustanovama, javnim preduzećima postojećim dobrovoljnim ili profesionalnim spasilačkim službama.

- Jedinice civilne zaštite i vatrogasne jedinice organizuju se po prostornom i funkcionalnom principu, a mogu i u kombinaciji oba principa.

- Kod organizovanja i provođenja zaštite i spašavanja i zaštite od požara u principu se koriste postojeći konceptualni materijalni i drugi resursi, ali i prepoznati kapaciteti strukovnih organizacija, udruženja građana i organizacija civilnog društva.

- Pripadnici snaga za zaštitu i spašavanje i pripadnici osnovnih i dopunskih snaga za vatrogastvo imaju pravo na zaštitu

pri radu za što su odgovorni njihovi osnivači. Za provođenje propisanih mjera za zaštitu i zdravlje na radu brinu se organi koji direktno komanduju određenim jedinicama, službama i svim drugim snagama u operativnoj situaciji.

- Rješenja i postupci iz planova zaštite i spašavanja i planova zaštite od požara moraju biti jednostavni, jasni i razumljivi i prethodno simulirani kroz oblike obuke radi provjere valjanosti, ažurnosti i efikasnosti, s čime moraju biti upoznati svi činioci njihovog izvođenja.

- Korištenje preventivnog pristupa podrazumijeva ostvarivanje priprema za provođenje mjera zaštite i spašavanja i mjera zaštite od požara koje imaju nezamjenjivu ulogu. Skupe, a efikasne mjere ne smiju biti izgovor niti razlog odlaganja njihove realizacije od nosilaca planiranja za slučajeve kada postoji opasnost od velike ili nepopravljive štete.

- Za svako fizičko ili pravno lice koje je namjerno ili nepažnjom uzrokovalo ugroženost zbog koje su nastali troškovi dodatnog provođenja mjera, odnosno koja su uzrokovala naknadnu štetu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list RBiH", br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH", br. 29/03 i 42/11) i Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11).

- Od poznatih rizika, po pravilu, treba se zaštititi.

- Država i svi nivoi vlasti, po pravilu, brinu za pomoć, odnosno socijalnu zaštitu samo onim pojedincima koji je sami sebi ne mogu osigurati.

- Pomoć u slučaju prirodne ili druge nesreće je, po pravilu, besplatna.

- Učestvovanje snaga zaštite i spašavanja Kantona u međunarodnim humanitarnim spasilačkim akcijama, operacijama pomoći i drugim aktivnostima, osigurava se putem nadležnih organa Bosna i Hercegovina i Federacija BiH u skladu s međunarodnim standardnim operativnim procedurama, a na način i pod uslovima utvrđenim Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i Zakonom o zaštiti i spašavanju.

1.4. Područja razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Planiranje razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva za upravljanje rizikom/smanjenje rizika i razvijanje postojećih i izgradnju novih kapaciteta za postizanje pripravnosti/spremnosti u odgovoru na prirodnu i drugu nesreću (katastrofu) je izvodljiv i isplativ način da se osigura organizovanje i funkcionisanje preventivne zaštite, kao i efikasno suprotstavljanje/borbu protiv prirodnih i drugih nesreća u uslovima kada se one dogode. Brzo i efikasno djelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja i osnovnih i dopunskih snaga za vatrogastvo, uz dobro provedenu saradnju i koordinaciju svih aktera koji učestvuju u rukovođenju i akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, može smanjiti opasnost (gubitak života, mogućnost ozljede ili oštećenja kao posljedica prirodne i druge nesreće).

Programom razvoja Kantona uspostavlja se međuresorna saradnja nosilaca planiranja (ministarstava i drugih organa uprave), veza između različitih stručnih profesionalnih i dobrovoljnih grupa i ukazuje na elemente njihovog zakonskog i funkcionalnog djelovanja kako bi se utvrdio pravac i smjer djelovanja za upravljanje rizikom/smanjenje rizika i izgradnju

postojećih i novih kapaciteta pripravnosti/spremnosti društvene zajednice u odgovoru na prirodne i druge nesreće (katastrofe) izazvane prirodnim, tehničko - tehnološkim i drugim opasnostima.

Razvoj sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Kantonu, suštinski treba biti usmjeren u pravcu smanjivanja rizika od prirodnih i drugih nesreća (katastrofa), integrisanja svih subjekata u jedinstven sistem zaštite i spašavanja i postizanju uspješnog/efikasnog odgovora na prirodnu i drugu nesreću (spašavanje života ljudi, stavljanje prije svega akcent na djecu i ranjive kategorije društva, ostvarivanje mjera oporavka i održanje kontinuiteta efikasnog upravljanja akcijama zaštite i spašavanja na pogođenom području), a u cilju unapređenja stepena pripremljenosti za odgovor na eventualne buduće prirodne i druge nesreće.

Programom razvoja Kantona omogućava se godišnje planiranje, izrada i ažuriranje Plana zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona i Plana zaštite od požara Kantona na osnovu odgovarajućih podataka iz Procjene ugroženosti Kantona, nadzor i odgovornost nad provođenjem i kontinuirana nadgradnja postojećih rješenja u odnosu na promijenjene okolnosti, koje su od značaja za zaštitu i spašavanje, kao i izgradnju potrebnih ljudskih, materijalno-tehničkih i drugih kapaciteta u odgovoru na prirodne i druge nesreće.

S tog stajališta, kreiranjem budućih politika upravljanja odnosno smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, ključne su za osiguranje održivog razvoja i privrednog rasta Kantona i općina.

Sistem zaštite i spašavanja je interdisciplinaran i zahtjeva vrlo stručan pristup, korištenje naučno istraživačkih projekata kao i primjenu dosadašnjih iskustava u zaštiti i spašavanju od prirodnih ili drugih nesreća u zemlji, susjednim zemljama i široj regiji.

Koncept strateškog programiranja i planiranja razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva se stručno, metodski i logički podrazumijeva u okviru dvije faze i u četiri međusobno povezana područja razvoja i to:

1. Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći, koja obuhvata slijedeća područja razvoja:

- Prevenciju od prirodnih i drugih nesreća i ublažavanje kao dio područja prevencije,

- Pripravnost/spremnost za odgovor na prirodne i druge nesreće;

2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće, koja obuhvata slijedeća područja razvoja:

- Odgovor/pomoć,

- Oporavak.

1.4.1. Faza smanjenja rizika koja prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći

1.4.1.1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća i ublažavanje kao dio područja prevencije Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

Prevencija kao razvojno područje zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva jeste centralna tačka aktivnosti nosilaca planiranja (institucija javne vlasti, pravnih lica i građana) u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Cilj prevencije od prirodnih i drugih nesreća u djelokrugu rada i odgovornosti svih nosilaca planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te

spriječavanje i ublažavanje posljedica po život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara od tih nesreća.

Nadležna ministarstava i drugi organi uprave u Kantonu i općinama, dužni su u skladu sa vrstom djelatnosti koju obavljaju i procesom rada planirati i provoditi prevenciju od prirodnih i drugih nesreća jednako kao i građani, strukovna udruženja građana, organizacije civilnog društva i druge organizacije u skladu sa njihovom djelatnosti, zakonima i podzakonskim propisima iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i oblasti zaštite od požara i vatrogastva.

Planiranje mjera prevencije ostvaruje se kroz programe i planove zaštite i spašavanja, opća akta i druga dokumenta u okviru razvojnih ciklusa za pojedine djelatnosti u kontekstu sljedećih aspekata:

- planiranje održivog razvoja društvene zajednice na svim nivoima državne strukture;
- politika upravljanja rizikom;
- zakonodavstvo o zaštiti i spašavanju i zaštiti od požara i vatrogastvu;
- planiranje u zaštiti i spašavanju i zaštiti od požara (planovi zaštite i spašavanja i planovi zaštite od požara).

Provođenje mjera prevencije u zaštiti i spašavanju i zaštiti od požara i vatrogastvu oslonjeno je na područja rada nosilaca planiranja i uređuje se zakonima. Provođenje preventivnih mjera, u skladu sa zaključcima iz Procjene ugroženosti Kantona, naročito je važno u oblasti:

- zakonodavstva;
- zaštite zdravlja ljudi (epidemije);
- planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma (izrada dokumenata prostornog uređenja Kantona - prostornog plana, prostorni plan područja posebnih obilježja, zaštita od zemljotresa, rušenja, odrona, klizanja i slijeganja tla);
- zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, zaštita prirodnog i kulturno historijskog naslijeđa od požara, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protivgradna zaštita, oluja i mraz);
- energetike, rudarstva i industrije (rudarske nesreće, eksplozije plinova i opasnih materija, industrijskih i drugih nesreća);
- zaštite od požara i vatrogastva (zaštita šuma od požara, zaštita od tehničko-tehnoloških eksplozija i dr.);
- zaštite životinja i namirnica životinjskog porijekla (epizootije, zoonoze);
- radijacione, hemijske i biološke zaštite (radijaciono i drugo onečišćenje zraka, vode i tla);
- saobraćaja i komunikacija u drumskom, željezničkom, zračnom i saobraćaju na vodi.

Pored toga, provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja naročito je važno za smanjenja rizika od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava, kao i za smanjenje rizika od visokog snijega i velikih snježnih nanosa.

Ublažavanje

Učinci prirodne i druge nesreće proizvode direktne i indirektno posljedice po život i zdravlje ljude, materijalna dobra i okoliš (društvenu zajednicu), zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno djelovati.

Štetni uticaji opasnosti često se ne mogu spriječiti u potpunosti, ali njihova razmjera ili ozbiljnost može se znatno umanjiti ili ograničiti različitim aktivnostima.

Mjere ublažavanja uključuju inženjerske tehnike i gradnju otpornu na opasnosti, kao i unaprjeđenje politika zaštite okoline i svijesti javnosti. Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sila udara, rušilačkog djelovanja prirodne ili druge nesreće po Kanton, općine, ljude i materijalna dobra.

Područje ublažavanja u suštini predstavlja, nastavak pojačane prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se dijele na: strukturalne i nestrukturalne mjere.

Strukturalne mjere su sve fizičke konstrukcije namijenjene smanjenju ili izbjegavanju mogućih uticaja opasnosti, ili primjena inženjerskih tehnika da bi se dobile izdržljive strukture ili sistemi otporni na opasnosti.

Strukturalne mjere ublažavanja direktno su u funkciji efikasne zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i zaštite od požara i vatrogastva i razvijaju se na osnovu:

- odgovarajućeg prostornog planiranja,
- procjene fizičkih sila koje mogu nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća,
- planiranja i analize mjera da bi se odoljelo takvim fizičkim silama,
- građenja sa odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

Nestrukturalne mjere su sve mjere koje ne podrazumijevaju fizičku izgradnju, a koje koriste znanje, praksu ili dogovor na temu smanjenja rizika i uticaja, posebno u formi politika i zakona, podizanja svijesti javnosti, obuke i edukacije.

Uobičajene nestrukturalne mjere ublažavanja su:

- razvoj zakonskog okvira,
- finansijski poticaji usmjereni na promovisanje strukturalnih mjera ili ublažavanja,
- tehnička pomoć, olakšice pri osiguranju imovine i lica, porezne olakšice itd.,
- obuka i obrazovanje,
- izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija,
- instaliranje sistema za operativne centre civilne zaštite,
- svjesnost javnosti.

Navedenim preventivnim mjerama doprinosi se kvalitetu izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (zemljotres, poplava, snježni nanosi, jaki vjetrovi, klizišta itd.),
- ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

Javna i privatna ulaganja u prevenciju i smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća kroz strukturalne i nestrukturalne mjere su od presudnog značaja za poboljšanje privredne, društvene, naučne i kulturne otpornosti ljudi, zajednica, zemalja i njihove imovine, kao i okoliša. Ova ulaganja mogu biti pokretači inovacija, rasta i otvaranja novih radnih mjesta. Takve mjere su isplative i ključne u spašavanju života, sprječavanju i smanjenju gubitaka i osiguravanju efikasnog oporavka i sanacije.

1.4.1.2. Pripravnost/spremnost za odgovor na prirodne i druge nesreće

Područje razvoja pripravnosti/spremnosti države ili društvene zajednice međusobno je uslovljeno postizanjem stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama. Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u principu trebaju biti poistovjećene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala efikasnost sistema zaštite i spašavanja.

Zahtjevom za postizanjem pripravnosti/spremnosti kao razvojnim područjem zaštite i spašavanja omogućuje se nosiocima planiranja u Kantonu, općinama, organizacijama civilnog društva, udruženjima građana i pojedincima, brzo i efikasno djelovanje u odgovorima na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Razvoj područja pripravnosti zasniva se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nosilaca planiranja svih nivoa vlasti, naročito Vlada, ministarstava i drugih kantonalnih organa uprave, te općina i općinskih službi za upravu u postizanju pretpostavki za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

Institucije pravnog sistema su zakonski, prema definiciji, odgovorne za očuvanje stabilnosti i vitalnosti svih nivoa vlasti i u uslovima prirodnih i drugih nesreća, uspostavljanjem štabova civilne zaštite kao operativno-stručnih organa za dužnosti upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama i stvaranjem potrebnih pretpostavki za njihov rad, što podrazumijeva ljudske i materijalno-tehničke resurse, namjenski izgrađene i opremljene prostorne kapacitete.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na stepen razvijenosti sistema zaštite i spašavanja, skoro redovno iznenade nosioce planiranja u državi i društvu i uvijek su komplikovanije nego što se to predviđi u procjenama ugroženosti. Razvojno usmjerenije pripravnosti/spremnosti treba usmjeriti na najosjetljivije komponente i to na:

- Organizaciju i planiranje, koji sadrže jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće, kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim nesrećama i kvalitetna doktrinarna dokumenta po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnost i pripravnost u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za hitni odgovor kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja;

- Kapacitete/resurse pod kojima podrazumijevamo objekte i sisteme za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, tačnu i ažurnu specifikaciju kapaciteta/resursa koji će se koristiti (opremu, sredstva i rezerve, logističke centre i drugo);

- Koordinaciju kao proces uvećavanja stepena pripravnosti u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama;

- Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite u situaciji prirodne ili druge nesreće;

- Obuku i podizanje svjesnosti javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće;

- Podizanje svijesti javnosti o riziku od požara, požarnim opasnostima, obavezama po pitanju provođenja preventivnih mjera zaštite od požara i gašenja početnog požara i dr.

Pripravnost i spremnost su u praktičnom smislu jedinstveno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja, međusobno zavisni i povezani od čijeg kvaliteta zavise operacije razvojnog područja odgovora na prirodne i druge nesreće.

Pripravnost je razvoj novih i dodatnih kapaciteta tako da bi sljedeći odgovor na prirodne i druge nesreće trebao biti bolji od prethodnog, dok je spremnost praktično stanje trenutnih kapaciteta i sposobnost nosilaca planiranja, institucija, organa upravljanja u zaštiti i spašavanju, organizacija civilnog društva,

udruženja građana i pojedinaca da brzo i efikasno odgovore na sve izazove prirodne i druge nesreće. Svjetska zdravstvena organizacija - WHO (World Health Organization), je 1995. godine promovisala "spremnost", kao stanje koje povezuje efikasnu pripravnost sa efikasnom pomoći.

Iako blisko povezani, logički gotovo istovjetni, leksički podudarni pojmovi, ipak se sistematski i izvedbeno razlikuju.

Zbog toga, je vrlo važno da se za ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja zavisno od procijenjene potrebe pripreme potrebni kapaciteti/resursi (planovi, snage, sredstva, oprema, veze i komunikacije i slično), koji neće biti spremni za izvršenje zadataka ukoliko se, ljudstvo ne obuci i ne osposobi u vršenju svoje konkretne službe i ne bude sposobno da rukuje sredstvima i opremom, a štabovi civilne zaštite ne obuče i osposobe u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.

Pošto pripravnost nije samoj sebi svrha niti je dovoljna bez spremnosti koja se postiže u razvojnom pogledu, posebnu pažnju treba posvetiti sljedećim elementima:

- obuci za usavršavanje i osposobljavanjem,
- instaliranju sistema ranog upozoravanja,
- uspostavi informacionog sistema od značaja za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara,

- izgradnji specijalizovanih komunikacijskih sistema za podršku upravljanja procesom u prijenosu govora i podataka,

- uspostavi baze podataka od značaja za zaštitu i spašavanje,

- osiguravanju namjenskih rezervi, u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethode prirodnoj ili drugoj nesreći,

- rezervama za ublažavanje posljedica, u odnosu na potrebe faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće,

- vježbama simulacije - provjerama planova zaštite i spašavanja,

- jačanju svijesti o značaju preventive kroz sistem obrazovanja i odgoja, naučno-istraživačkog i tehnološkog razvoja, usavršavanju u procesu rada, te putem javnog informisanja,

- prosljeđivanju ažurnih tehničkih informacija vezanih za pojedine opasnosti itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih kapaciteta/resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

U normalnim uslovima ovi resursi zadovoljavaju druge redovne potrebe. Programi pripravnosti definišu prilagođavanje ovih funkcija kako bi ih učinili primjenjivim za korištenje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

1.4.2. Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće

1.4.2.1. Odgovor

Sušтина ukupnih priprema društvene zajednice za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća. Zapravo to je centralno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja koje je uslovljeno i određeno postizanjem kvaliteta razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/spremnosti. Iz ovih razloga Program razvoja Kantona posebno obrađuje ovo područje.

Mjere odgovora (interventne mjere pomoći) su one mjere koje se preduzimaju neposredno prije (nakon uzbunjivanja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće i usmjerene su ka

spašavanju života i zdravlja ljudi, zaštiti imovine i sagledavanju trenutnih šteta nastalih na početku prirodne i druge nesreće.

Mjere odgovora/interventne mjere pomoći izvode se u krajnje teškim uslovima nametnutim silom destrukcije, teško se realizuju, zahtijevaju velika požrtvovanja ljudstva, osigurane kapacitete/resurse, prethodno planiranje i programiranje, organizovanost, obučenosť i uvježbanost snaga i operativno stručnih organa za upravljanje procesom.

Efikasnim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavaju teškoće u patnje, obezbjeđuje povrat osnovnih uslova potrebnih za život i funkcionisanje sistema društvene zajednice.

Na osnovu navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera pomoći u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- pokretanje interventnog sistema;
- analiza i procjena stanja;
- spašavanje života, zdravlja i okoliša;
- spašavanje ljudi u ruševinama, na vodi, pod vodom i drugo;
 - trijaža, liječnička pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i briga za žrtve;
 - gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih materija;
 - evakuacija lica sa pogođenog područja;
 - organizacija smještaja za nastradale (hitne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, sportske dvorane i sl.);
 - organizacija ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i pripadnika spasilačkih jedinica i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene rezervi i šteta na prehrambenom fondu;
 - osposobljavanje ulaznih i izlaznih puteva, raščišćavanje ključnih saobraćajnica, priprema heliodroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja);
 - uspostavljanje komunikacija i veza (radio i tv, telefonske, mobilne i informacijske veze);
 - snabdijevanje pitkom vodom i strujom, te ostalim životnim potrebštinama;
 - organizacija neprestanih zdravstvenih i higijensko epidemioloških operacija;
 - informisanje javnosti i rad sa medijima (informacijsko upravljanje);
 - organizacija pojačanih mjera zaštite imovinske i lične sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području;
 - građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine;
 - praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih lica i ponovno spajanje porodica;
 - održavanje morala stanovništva.

Navedeni vidovi efikasnog odgovora/interventnih mjera pomoći u vođenju akcija zaštite i spašavanja zahtijevaju:

- sveobuhvatne informacije o pripravnosti/spremnosti (politička usmjerenja, nosioci planiranja, organizacija, resursi i obučenosť),
- pravovremeno i primjereno aktiviranje sistema odgovora (planovi, pripravnost, aktiviranje i dr.),
- sposobno koordiniranje operacija odgovora (vođenje akcija zaštite i spašavanja),
- alternativne komunikacije i veze,
- pregled stanja (mapiranje) pogođenog područja, analiza i procjena,

- kvalitetno i odgovorno upravljanje informacijama,
- plansku evakuaciju.

U operacijama odgovora (interventnim mjerama pomoći) redovno se u više sektora pojavljuju ozbiljni problemi, na koje u periodu priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti, treba obratiti posebnu pažnju i to na:

- nepostojanje ili neusklađenost planova ili konceptualnih resursa i logističkih centara;
- funkcionalno neizgrađenu pripravnost/spremnost;
- pravne, organizacijske i tehničke nedostatke kod upozoravanja na opasnosti;
- stepen organizovanosti, usklađenosti, razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sistema odgovora;
- fizičke, psihološke, socijalno-sigurnosne i ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće;
- teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama;
- netačne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području;
- spajanje ljudi (u pogođenom području);
- slabo upravljanje informacijama;
- neodgovarajuće artikule koji se dostavljaju i računaju kao pomoć;
- slabu koordinaciju aktera prilikom odgovora (interventnih mjera pomoći);
- nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti;
- prihvatanje međunarodne pomoći.

1.4.2.2. Oporavak

Oporavak je postupak kojim se društvena zajednica pomaže u postizanju odgovarajućih nivoa funkcionisanja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima na stanje bolje od onog prije nesreće.

Sa stajališta razvoja ovog područja zaštite i spašavanja treba imati u vidu da se proces oporavka može odužiti, vjerovatno na pet do 10 godina, pa čak i više, čemu se mora prilagoditi i planiranje i programiranje ukupne konsolidacije i stabilizacije.

Usmjerenost razvojnog područja oporavka jeste postizanje stabilizacije stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom koja je u odnosu na direktnu operativnu funkciju sistema zaštite i spašavanja života, zdravlja ljudi i materijalnih dobara najvažnija.

Ostale faze oporavka - rehabilitacija i rekonstrukcija su takve aktivnosti koje se mogu izvršavati u okviru redovne djelatnosti, nakon faze saniranja stanja pa ih Program razvoja Kantona neće posebno obrađivati.

Oporavak, po pravilu, zavisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što efikasna prevencija, ublažavanje i pripravnost zavise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pažnju u pogledu oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- saniranja stanja;
- rehabilitacije lica pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće;
- utvrđivanja preventivnih i prioritarnih mjera koje će se ugraditi u razvojne i druge planove zajednice, kako bi se dugoročno smanjio određeni rizik, odnosno spriječio ili ublažio uticaj prirodne opasnosti ili nesreće na ljude i materijalna dobra;

- utvrđivanja prioritetne rekonstrukcije građevina i druge infrastrukture, te revitalizacija šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, kao i okoliša.

Za saniranje stanja osigurati:

- analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim licima i materijalnim dobrima;

- sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko-higijenske, građevinske, transportne, elektrodistributivne i dr.);

- hitnu popravku kuća, stambenih objekata i druge infrastrukture;

- privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostavu prehrambenih artikala i osnovnih životnih potrepština;

- operaciju račišćavanja infrastrukture i okoliša.

1.5. Provođenje politike razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Uvažavajući činjenicu da politika razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona proizilazi iz Procjene ugroženosti Kantona, te da su zaključci iz Procjene ugroženosti Kantona sastavni dio Programa razvoja Kantona, najvažniji dio politike razvoja čini provođenje zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona i utvrđene politike u ovoj oblasti.

Nosioci provođenja politike razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona su: zakonodavna i izvršna vlast Kantona i općina, kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave, te službe za upravu općina.

Za ostvarivanje politika razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara, odgovorni su: Skupština Kantona, Vlada Kantona, kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave.

Kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama, dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provođenje ciljeva postavljenih politikom razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Programu razvoja Kantona.

Navedeni nosioci planiranja takođe će identifikovati i ustanoviti organizacijske forme i nadležnosti za odlučivanje po pitanjima razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

KUCZ kao stručni organ zaštite i spašavanja ima ključnu ulogu u koordinaciji provođenja politika razvoja.

Štab civilne zaštite Kantona kao stručno-operativni organ Vlade Kantona za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, Programom razvoja Kantona stiče osnovne predušlove za ostvarivanje svoje zakonske i stručne uloge i mogućnost direktnog uticaja na odluke o razvojnom procesu.

U skladu sa Programom razvoja Kantona, općine u svojim programima razvoja utvrđuju politiku razvoja u kojima su također, sadržani strateški pravci razvoja sa akcijskim planovima, obuhvatajući i primjenjujući utvrđena strateška područja djelovanja od faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći do faze odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće. Sve te aktivnosti moraju imati oslonac na vlastitoj procjeni ugroženosti i utvrđen vlastiti nivo odgovornosti provođenja.

Za ostvarivanje politike razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u jedinicama lokalne samouprave u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od

požara i vatrogastvu odgovorni su: općinska vijeća, načelnici općina i općinske službe za upravu.

Službe za upravu u općinama u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provođenje ciljeva postavljenih programom razvoja. Ključna odgovornost navedenih nosilaca provođenja programa razvoja ogleda se u osnovnoj zadaći osiguranja uslova razvoja sistema zaštite i spašavanja osiguranjem odgovarajuće organizacije, kadrova i materijalnih resursa. Naime, suštinski cilj razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva je osposobljenost i spremnost djelovanja na nivou općine gdje prirodne i druge nesreće nastaju.

Službe civilne zaštite općina, kao stručni organi zaštite i spašavanja imaju ključnu ulogu u koordinaciji provođenja programa razvoja na nivou općina.

Općinski štabovi civilne zaštite kao stručno-operativni organi općina za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, programom razvoja stiču osnovne predušlove za ostvarivanje svoje zakonske i stručne uloge i mogućnost direktnog uticaja na odluke o razvojnom procesu sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području općina.

2. STRATEGIJA I STRATEŠKI PRAVCI (CILJEVI) RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA U KANTONU

2.1. Općenito o strategiji i strateškim pravcima (ciljevima)

Strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja je, po svojoj sadržini, dokument kojim se sistematski pristupa identifikovanju, procjeni i smanjenju rizika od prirodnih i drugih nesreća s ciljem da promoviše održivi razvoj povećanjem otpornosti zajednice na sve prirodne i druge nesreće sa kojima se može suočiti i predstavlja izraz javne politike kojom se definišu ciljevi i zadaci u različitim vremenskim okvirima sa konkretnim ciljevima i indikatorima, čime se obezbjeđuje koncept efikasnog upravljanja rizikom od prirodnih i drugih nesreća.

Inače, program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ima funkciju "Strategije za smanjenje rizika od katastrofa", čija izrada je zakonska obaveza, a i obaveza svih koje su prihvatili Sendai deklaraciju 2015. godine (Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015.-2030. godina usvojen je na Trećoj svjetskoj konferenciji UN-a koja je održana u Sendaiju, Japan, 18. marta 2015. godine). Prema ovoj deklaraciji potrebno je integrisati smanjenje rizika od katastrofa, na odgovarajući način, u razvojne politike i planiranje na nivou vlada, uključujući strategije o smanjenju siromaštva, kao i sektorske i multi-sektorske politike i planove. Pored toga, potrebno je usvojiti ili, gdje je neophodno modifikovati legislativu koja će podržati smanjenje rizika kao i mehanizme koji će pospješiti i promovisati inicijative za realizaciju aktivnosti na smanjenju i predupređenju rizika od katastrofa.

Strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva Kantona, predstavlja dugoročni planski okvir koji na osnovu zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona, zatim osnovnih načela i strateških pravaca (ciljeva) razvoja zaštite i spašavanja naznačenih u politici razvoja sistema zaštite i spašavanja u Kantonu, utvrđuje ciljeve, mjere i pravce djelovanja radi unapređenja ukupnog sistema upravljanja rizicima od prirodnih i nesreća (ukupnog kapaciteta društva za prevenciju,

pripravnost, odgovor i oporavak u slučaju prirodne i druge nesreće) na području Kantona. Ona obuhvata razvoj institucionalnih i organizacionih kapaciteta, zakonodavnog okvira, kadrovskih i tehničkih resursa, jačanje međusobne koordinacije svih subjekata sistema zaštite i spašavanja, kao i unapređenje spremnosti i obučenosti svih struktura zaštite i spašavanja, te podizanje svijesti i nivoa spremnosti stanovništva s ciljem smanjenja rizika i zaštite života, zdravlja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te jačanje otpornosti zajednice i društva u cjelini.

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva i njihovi akcioni planovi realizacije, osnova su ostvarivanja vizije razvoja sistema zaštite i spašavanja u Kantonu od 2025. do 2030. godine.

Strateški pravci razvoja zasnovani su na viziji i ciljevima Programa razvoja Kantona, s tim da su obrađeni kroz utvrđene dvije faze sa četiri međusobno povezana područja razvoja, koja su detaljno prezentirana u politici razvoja sistema zaštite i spašavanja Kantona.

Strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva Kantona izražena kroz utvrđene strateške pravce i akcijske planove, je izraz nastojanja da se rastuća svijest o potrebi razvoja zaštite i spašavanja u Kantonu pretvori u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.

Tri su strateška cilja (pravca) posebno važna i dugoročno će imati veliki uticaj na zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastva u Kantonu:

- Strateški cilj 1. - Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja;
- Strateški cilj 2. - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća;
- Strateški cilj 3. - Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja.

Strategija razvoja potencira uslovljenost održivog razvoja usklađivanjem ciljeva zaštite i spašavanja sa dugoročnim društvenim socijalno-sigurnosnim i ekonomskim interesima i obrnuto, ostvarenje privrednog i socijalno-sigurnosnog napretka, ali uz dugoročno očuvanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša.

Polazeći od koncepta održivog razvoja, Program razvoja Kantona - strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja se zalaže za uvođenje upravljanja rizikom od prirodnih i drugih nesreća, u sve druge strateške planove Kantona i općina i posljedično, za integraciju područja razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak) u sve sektorske segmente zakonskih nosilaca planiranja, a kasnije i u cjelokupnu politiku, programe i sve razvojne planove i projekte, uvažavajući struku i naučna iskustva u zemlji i svijetu.

Program razvoja Kantona - strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja usmjerava društvena nastojanja da se područja razvoja zaštite i spašavanja ostvare u skladu sa njihovom prirodom, ciljevima i logikom funkcionisanja, dok ih u okviru funkcionalnog sistema zaštite i spašavanja povezuju zajednički razlozi djelovanja - zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša, te zajednički opći ciljevi.

To podrazumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih (sektorskih) područja razvoja, odnosno namjenskih institucija (nosilaca planiranja) koje su specifično organizovane zbog ostvarivanja navedenih funkcija (upravni i stručni organi civilne

zaštite) u odnosu na ostala područja, subjekte i nosioce planiranja, kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu zaštite i spašavanja samo jedna od djelatnosti njihovog zakonskog djelokruga rada, izuzev područja prevencije.

Program razvoja Kantona nudi razumijevanje načina ostvarenja opredjeljenja definisanih u politici razvoja u kojoj je za svaki strateški cilj jedinstveno utvrđeno sljedeće:

- osvrtnost na sadašnje stanje;
- razvojna vizija kroz četiri područja djelovanja (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak);
- osnovni strateški pravci za ostvarenje vizije (provođenje);
- akcioni plan kroz specifikaciju konkretnih akcija koje treba poduzeti prema strateškim pravcima.

Provođenje strateškog pravca definiše programe, projekte ili inicijative za koje se smatra da su u tolikoj mjeri važni za razvoj sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, uz izradu ili korištenje stručnih i naučnih radova u toj oblasti sa prijedlozima direktne finansijske podrške nadležnih organa vlasti.

2.2. Akcioni planovi

Strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva Kantona provodi se kroz jasno definisane akcijske planove koji operacionalizuju strateške ciljeve i prioritete. Akcioni planovi pružaju konkretne aktivnosti, nosioce, rokove i indikatore uspjeha, čime omogućavaju sistematičnu i mjerljivu realizaciju strateških pravaca. Na ovaj način osigurava se dosljedna i efikasna primjena svih planiranih mjera u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara.

Akcioni plan se bazira na strateškim pravcima datim u područjima razvoja. Akcioni plan svakog strateškog pravca razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva daje specifikaciju konkretnih akcija za razvoj elemenata i njihovo integrisanje u jedinstven, efikasan i funkcionalan sistem u periodu trajanja Programa razvoja Kantona.

Samo akcioni plan zasnovan na Programu razvoja Kantona kroz područja, može ponuditi odgovore na važna pitanja i to:

- kako to ostvariti;
- ko je nosilac aktivnosti;
- do kada uraditi i sa kojim očekivanim učincima (mjerljivim indikatorima izvršenja);
- čime to ostvariti.

Akcioni plan nudi platformu po kojoj će se Program razvoja Kantona provesti u praksu. Akcioni plan okrenut je razvoju, odnosno onim razvojnim aktivnostima koje direktno podstiču sveobuhvatan razvoj elemenata sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva i njihovo integrisanje u funkcionalan i efikasan sistem zaštite i spašavanja.

Svaka od razvojnih aktivnosti treba biti specificirana kroz skicu projektnog zadatka podrazumijevajući različit nivo složenosti:

- Strateški programi postavljeni na višim nivoima vlasti u kojima učestvuje Kanton i koji su od suštinske važnosti za razvoj sistema zaštite i spašavanja;
- Razvojni programi usmjereni na jačanje i razvoj određenog područja razvoja ili važnog segmenta određenog područja;
- Razvojni projekti usmjereni na realizovanje konkretnih ciljeva ili produkata, ali od šireg značaja za razvoj sistema zaštite i spašavanja;

- Pojedinačni projekti koji su usmjereni na provođenje konkretnih specifičnih rješenja, ali u cilju prihvatanja stajališta da će se ta rješenja postići u nekoj etapi razvoja;

- Strateški istraživački i razvojni programi/projekti postavljeni na višim nivoima vlasti u kojima učestvuje Kanton koji su od suštinske važnosti za razvoj preventivne zaštite od požara i vatrogastva;

- Istraživački i razvojni programi/projekti usmjereni na jačanje i razvoj određenog područja razvoja ili važnog segmenta određenog područja;

- Istraživački i razvojni programi/projekti usmjereni na realiziranje konkretnih ciljeva ili produkata, ali od šireg značaja za razvoj preventivne zaštite od požara ili vatrogastva.

Razvojne aktivnosti koje će se ostvarivati, situirane su po prioritetima i u određenom vremenskom okviru, oslonjene jedna na drugu, s tim da su sve podjednako važne u širem kontekstu.

U skicama projektnih zadataka određuju se nosioci aktivnosti i učesnici. Nije neophodno da samo vladine institucije, po pravilu, budu nosioci aktivnosti.

U akcionim planovima se navode nosioci izrade, obaveze i odgovornosti realizacije strateškog pravca uz mogućnost angažovanja drugih organa, institucija i eksperata.

Akcionni plan nije ograničen na broj aktivnosti kojima će se provoditi i poticati navedeni strateški pravac. Njega treba promatrati kao plan koji sadrži aktivnosti kroz koje se razvija sistem zaštite i spašavanja u Kantonu u cijelosti i to od svih nosilaca planiranja - organa vlasti, nevladinih organizacija, učešća međunarodne zajednice, strukovnih udruženja, privatnog sektora i građana.

2.3. Konkretni strateški pravci (ciljevi) sa akcionim planovima

2.3.1. Strateški cilj 1. - Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja

Realizacija Strateškog cilja 1. - Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja, ostvarit će se kroz realizaciju sljedećih programa i projekata:

1) Unapređenje normativno pravnog okvira, koordinacije i međuinstitucionalne saradnje u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara:

- Revizija postojećih zakona i podzakonskih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja i njihovo usklađivanje sa EU praksom i standardima.

- Izrada i uspostavljanje jasnih standardnih operativnih procedura koordinacije između civilne zaštite, vatrogasaca, policije, zdravstvenih službi i drugih subjekata od značaja za zaštitu i spašavanje.

- Razvoj protokola o saradnji sa naučno-istraživačkim ustanovama i ne nevladinim organizacijama.

- Organizacija i provođenje multisektorskih vježbi koordinacije.

2) Jačanje ljudskih i materijalnih kapaciteta sistema zaštite i spašavanja:

- Organizovanje novih jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene (za spašavanje iz ruševina - za urbano traganje i spašavanje - USAR tim, za ispumpavanje vode pumpama velikog kapaciteta - WP tim, za radiološko-hemijsko-biološku zaštitu - CBRN tim).

- Osnivanje Kantonalnog centra za obuku struktura zaštitu i spašavanje.

- Izgradnja skladišnih kapaciteta civilne zaštite.

- Opremanje organizovanih struktura civilne zaštite Kantona i općina sa savremenim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom za spašavanje u skladu sa njihovim materijalnim formacijama.

- Opremanje subjekata od značaja za zaštitu i spašavanje (kantonalnih ministarstava i drugih kantonalnih organa uprave, općinskih službi za upravu, kantonalnih i općinskih javnih preduzeća i ustanova iz oblasti zdravstva, veterinarstva, obrazovanja, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, industrije, građevinarstva, saobraćaja, opskrbe, ugostiteljstva i drugih oblasti u kojima se obavlja djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanja) sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom neophodnim za provođenje mjera zaštite i spašavanja iz svoje nadležnosti.

3) Unapređenje operativnih centara civilne zaštite:

- Modernizacija Kantonalnog i općinskih operativnih centara civilne zaštite, uključujući opremu, softverska rješenja, GIS alate, uspostavljanje integriranih radio-informacijskih i komunikacijskih sistema, te popunu kadrovskih kapaciteta stručnim osobljem u cilju stvaranja preduslova za uvođenje jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112.

- Uspostavljanje jedinstvenog sistema javnog upozoravanja stanovništva (sirene, SMS, mobilne aplikacije, elektronski mediji).

4) Obuka i osposobljavanje:

- Obuka i osposobljavanje organizovanih struktura civilne zaštite Kantona i općina po modelima civilne zaštite Evropske unije.

- Certificiranje spasioca iz struktura civilne zaštite Kantona i općina prema standardima Mehanizma civilne zaštite Evropske unije i drugim standardima (USAR, CBRN, SAR i dr.).

- Obučavanje i osposobljavanje građana prema nastavnim planovima i programima koje donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite.

2.3.2. Strateški cilj 2. - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća

Realizacija Strateškog cilja 2. - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća, ostvarit će se kroz realizaciju sljedećih programa i projekata:

1) Procjena rizika i planiranje:

- Redovno analiziranje procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća i ažuriranje procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća Kantona i općina.

- Izrada i redovno ažuriranje hazardnih i riziko mapa (poplave, klizišta, zemljotresi, snježne padavine, suše i ostale prirodne i druge nesreće) za područja svih općina u Kantonu.

- Uvođenje dronova i drugih naprednih tehnologija za nadzor i procjenu stanja na terenu.

- Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o rizicima dostupne svim institucijama.

- Integracija rezultata procjene rizika u prostorno planiranje i razvojne politike Kantona i općina, te u projektovanje i izgradnju privrednih, stambenih i javnih objekata i infrastrukturnih objekata.

- Ažuriranje planova zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Kantona i općina.

2) Monitoring i sistemi ranog upozoravanja:

- Uspostavljanje automatizovanih hidroloških i meteoroloških mjerno-nadzornih stanica na rijekama u Kantonu (Bosni, Željeznici, Miljacki, Zujevini i dr.).

- Implementacija pametnog sistema za praćenje klizišta putem senzora na području općina koje su najugroženija od klizišta i odrona.

- Uspostavljanje automatskih stanica za kontinuirani monitoring i mjerenje kvaliteta zraka na lokacijama u Kantonu koje su najugroženija od zagađenosti zraka.

- Razvoj digitalnih platformi i portala za praćenje rizika i obavještanje javnosti u realnom vremenu.

3) Unapređenje i razvoj preventive u zaštiti i spašavanju:

- Provođenje preventivnih mjera zaštite i postupaka za smanjenje rizika od klizanja tla i odrona na području Kantona (izrada i vođenje katastra klizišta na području Kantona, izrada tehničke dokumentacije za projekte sanacije aktivnih klizišta i realizacija sanacija aktivnih klizišta po prioritetima; zabrana izgradnje stambenih, poslovnih i drugih građevina na područjima aktivnih ili potencijalnih klizišta).

- Provođenje preventivnih mjera zaštite za smanjenje rizika od poplava na području Kantona (izrada tehničke dokumentacije za projekte izgradnje novih objekata za zaštitu od poplava na područja općina ili naselja izložene visokom riziku od poplava, kao i za čišćenje korita vodotoka i realizacija tih projekata po prioritetima; implementacija direktiva Evropske unije o poplavama; uspostava i razvoj sistema ranog upozorenja na poplave - EWS).

- Redovna kontrola industrijskih zona, objekata i skladišta opasnih materija.

- Razvoj sposobnosti iz Mehanizma civilne zaštite Evropske unije u kombinaciji sa provođenjem politika prilagođavanja klimatskim promjenama i zaštite životne okoline, u cilju jačanja prevencije i pripravnosti od prirodnih i drugih nesreća.

4) Edukacija i podizanje svijesti javnosti:

- Uvođenje u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na područje upravljanja rizikom od prirodnih i drugih nesreća.

- Programi edukacije u obrazovnim i drugim javnim ustanovama i privrednim društvima (evakuacija, prva pomoć, požarna sigurnost).

- Edukacija za krizno upravljanje rukovodioca kantonalnih organa, općinskih službi za upravu, javnih ustanova, institucija i preduzeća.

- Propagiranje osiguranja imovine od prirodnih i drugih nesreća.

- Informativne kampanje o ponašanju u nesrećama putem medija, digitalnih platformi i društvenih mreža.

- Izgradnja svijesti kod građana na postojanje rizika od prirodnih i drugih nesreća na svim mjestima gdje žive, borave ili rade, kao i po pitanju razumijevanja rizika i opasnosti, te provođenje obuka iz oblasti zaštite i spašavanja.

5) Upravljanje hitnim situacijama i oporavkom:

- Razvoj protokola i sistema za brzu procjenu šteta putem mobilnih aplikacija.

- Izrada planova oporavka i obnove infrastrukture nakon velikih nesreća.

- Uspostava fonda za hitne intervencije i obnovu infrastrukture.

2.3.3. Strateški cilj 3. - Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

Realizacija Strateškog cilja 3. - Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja, ostvarit će se kroz realizaciju sljedećih programa i projekata:

1) Unapređenje normativno pravnog i institucionalnog okvira u oblasti u oblasti zaštite od požara i vatrogastva:

- Unapređenje zakonodavstva (zakona i podzakonskih propisa) iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva, kako bi zaštita od požara i vatrogastvo bilo u potpunosti integrisani u jedinstveni sistem zaštite i spašavanja.

- Donošenje propisa u oblasti šumarstva, po pitanju organizacije provođenja zaštite šuma od požara.

- Kontinuirani inspeksijski nadzor u oblasti zaštite od požara i vatrogastva.

2) Unapređenje kapaciteta profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih jedinica:

- Osnivanje zajedničke Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i općina.

- Kontinuirana zapošljavanje novih profesionalnih vatrogasaca.

- Jačanje dobrovoljnih društava (posebno u ruralnim područjima) kroz finansijsku i materijalnu podršku.

- Jačanje vatrogasnih jedinica u pravnim licima koju gazduju šumama i zaštićenim područjima prirode Kantona.

- Kontinuirana stručna i specijalistička obuka profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca i pripadnika vatrogasnih jedinica i službi.

- Modernizacija vatrogasne opreme, vozila i zaštitne opreme (nabavka savremene i vatrogasne opreme, vozila, sredstava i zaštitne opreme).

- Modernizacija Dispečerskog centra Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i uspostavljanje funkcionalnog dijela informacionog sistema za zaštitu od požara i vatrogastvo.

- Održavanje i rekonstrukcija vatrogasnih objekata (domova).

3) Prevencija požara i smanjenje rizika:

- Redovno analiziranje procjene rizika od požara i ažuriranje procjena ugroženosti od požara Kantona i općina.

- Izrada i redovno ažuriranje karta rizika od požara za područja svih općina u Kantonu.

- Integracija rezultata procjene rizika od požara u prostorno planiranje i razvojne politike Kantona i općina, te u projektovanje i izgradnju privrednih, stambenih i javnih objekata i infrastrukturnih objekata.

- Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o rizicima od požara dostupne svim institucijama.

- Ažuriranje planova zaštite od požara Kantona i općina.

- Identifikacija, analiza i procjena rizika od požara u šumama i na šumskom zemljištu, te razvrstavanje šuma u kategorije rizika prema stepenu rizika od požara i mapiranje rizika od šumskih požara na kartama i izrada i redovno ažuriranje planova zaštite šuma od požara.

- Identifikacija, analiza i procjena rizika od požara na zaštićenim područjima prirode i kulturno-historijskog naslijeđa, te razvrstavanje zaštićenih područja prirode i kulturno historijskog naslijeđa u kategorije rizika od požara prema stepenu rizika i izrada karti rizika od požara i izrada i redovno ažuriranje planova zaštite zaštićenih područja prirode i kulturno historijskog naslijeđa od požara.

- Izrada i redovno ažuriranje procjene ugroženosti od požara objekata koje koriste kantonalni organi uprave, gradske i općinske službe za upravu, javne ustanove iz svih oblasti, institucije, javna preduzeća i druga pravna lica, te izrada i redovno ažuriranje planova zaštite od požara tih objekata.

- Provođenje preventivnih mjera zaštite od požara u urbanim područjima, poljoprivrednom zemljištu, šumama i zaštićenim područjima prirode i kulturno-historijskog naslijeđa.

4) Jačanje sistema ranog upozoravanja:

- Uvođenje dronova, termalnih kamera, senzora i drugih naprednih tehnologija za nadzor na terenu.
- Razvoj aplikacija za prijavu požara.
- Uspostavljanje sistema ranog upozorenja od požara u šumama i na šumskom zemljištu u Kantonu.
- Uspostavljanje sistema ranog upozorenja od požara na zaštićenim područjima prirode i kulturno-historijskog naslijeđa u Kantonu.

5) Edukacija i podizanje svijesti javnosti:

- Uvođenje u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na oblast zaštite od požara i vatrogastva.
- Programi edukacije u obrazovnim i drugim javnim ustanovama i privrednim društvima o provođenju mjera zaštite od požara i vježbi evakuacije.
- Promovisanje Međunarodnog dana vatrogasaca i mjeseca zaštite od požara.
- Informativne javne kampanje tokom sezone povećane opasnosti od požara o postupku i načinu provođenja mjera zaštite od požara, posebno na otvorenom prostoru, putem medija, digitalnih platformi i društvenih mreža.
- Izgradnja svijesti kod građana na postojanje rizika od požara na svim mjestima gdje žive, borave ili rade, kao i po pitanju razumijevanja rizika i opasnosti, te provođenje obuka iz oblasti zaštite od požara.

6) Integracija vatrogastva u jedinstveni sistem zaštite i spašavanja:

- Unapređenje koordinacije između vatrogasnih jedinica i organizovanih struktura zaštite i spašavanja (štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite) Kantona i općina.
- Usklađivanje komunikacionih protokola i komandno-operativnih procedura vatrogasnih jedinica sa organizovanim strukturama zaštite i spašavanja (štabovima civilne zaštite, službama zaštite i spašavanja i jedinicama civilne zaštite) Kantona i općina.
- Organizovanje redovnih zajedničkih (multisektorskih) terenskih vježbi.

2.4. Provođenje strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona

Strategija razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva Kantona, provodit će se kroz jasno definisane akcione planove koji operacionalizuju strateške ciljeve (pravce) razvoja zaštite i spašavanja navedene u politici razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona.

Strateški pravci (ciljevi) razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja i njihovi akcioni planovi realizacije, koji su navedeni u Programu razvoja Kantona, osnova su ostvarivanja vizije razvoja jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nepogoda i drugih nesreća Kantona od 2025. do 2030. godine.

Nosioci provođenja strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona su: zakonodavna i izvršna vlast Kantona i općina, kantonalna

ministarstva i drugi kantonalni organi uprave, te službe za upravu općina.

Za realizaciju strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara, Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu odgovorni su: Skupština Kantona, Vlada Kantona, kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave.

Kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama, dužni su da u okviru svoje redovne djelatnosti u svojim godišnjim programima i planovima, razraditi programe i projekte iz akcijskih planova za koje su nadležni, te detaljno precizirati aktivnosti njihovog provođenja, s jasno utvrđenim nosiocima zadataka, rokovima, potrebnim sredstvima obezbijedenim u svojim budžetima, te ostalim mjerljivim pokazateljima realizacije.

KUCZ kao stručni organ zaštite i spašavanja, ima ključnu ulogu u koordinaciji provođenja strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, strateških pravaca i pripadajućih akcionih planova, te u praćenju njihove ukupne realizacije.

Kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi uprave nadležne za provođenje pojedinih mjera i aktivnosti obavezni su redovno obavještavati Vladu Kantona o svim promjenama koje utiču na realizaciju strateških pravaca, bilo iz finansijskih, organizacionih ili drugih razloga koji zahtijevaju izmjene akcionih planova, rokova, potrebnih sredstava i drugih elemenata provođenja. Ovakav način izvještavanja i koordinacije osigurat će pravovremeno prilagođavanje strateških dokumenata stvarnim potrebama i mogućnostima Kantona.

2. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI KANTONA

Prema svim relevantnim procjenama Kanton je u znatnoj mjeri izložen opasnostima od prirodnih i drugih nesreća i s njima vezanim rizicima. Primjenom odgovarajućih postupaka rizici se mogu ublažiti do nivoa socijalne prihvatljivosti njihovih posljedica. Zato bi zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća trebala predstavljati prioritetni opštedruštveni sigurnosni interes, čijim se ostvarivanjem, osim jačanja sigurnosti čitave društvene zajednice, smanjuje broj ljudskih žrtava i materijalne štete.

Sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća puno je više od operativnih resursa i kapaciteta namijenjenih otklanjanju posljedica od prirodnih i drugih nesreća, koji su samo jedna njegova dimenzija. Preventivne i druge stručne mjere usmjerene na ostvarivanje sigurnosnih i zaštitnih funkcija u svim područjima društvenih aktivnosti druga su njegova dimenzija, koja ujedno predstavlja osnovu učinkovitog, znači i uspješnog sistema zaštite i spašavanja.

Zajedničko djelovanje socijalno-odgovornih faktora cjelokupne društvene zajednice u području zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, od pojedinaca, svih organa vlasti od lokalnog do državnog nivoa, javnih ustanova i institucija, javnih preduzeća i drugih pravnih lica, te udruženja građana i humanitarnih i drugih organizacija, pretpostavka je učinkovitosti sistema zaštite i spašavanja. U skladu sa tim, neophodno je da svi navedeni socijalno-odgovorni faktori na području Kantona, preduzmu neophodne mjere i

aktivnosti kako bi se uspješno ostvarila integracija i zajedničko djelovanje svih dijelova cjelovitog sistema zaštite i spašavanja u Kantonu u sveobuhvatnom odgovoru na sve buduće potencijalne izazove i prijetnje od prirodnih i drugih nesreća.

Na osnovu iznesenih podataka koji se odnose na prirodno-geografske karakteristike područja Kantona, kao i pokazatelja o razmještanju privrednih i infrastrukturnih objekata od značaja za Kanton, te procjene činjenica i okolnosti koje mogu dovesti do nastanka prirodnih i drugih nesreća i izvršene pojedinačne analize svih vrsta prirodnih i drugih nesreća koje mogu nastati na području Kantona, koje svojim djelovanjem mogu ugroziti život i zdravlje većeg broja ljudi i izazvati materijalne štete većeg obima i iznesenih podataka o trenutnoj organizaciji zaštite i spašavanja na području Kantona (svim snagama zaštite i spašavanja, njihovoj opremljenosti, obučenosti i osposobljenosti), a da bi se stvorile pretpostavke i osnovni pravci i usmjerenja za izradu Plana zaštite i spašavanja, utvrđuju se slijedeći zaključci:

1) Područje Kantona je ugroženo od prirodnih i drugih nesreća, koje svojim djelovanjem mogu ugroziti stanovništvo i materijalna dobra, te izazvati materijalne štete većeg obima, a i iste su prikazane u narednoj tabeli sa podacima o području njihovog djelovanja:

R. br.	Naziv prirodne i druge nesreće	Područje djelovanja
1.	Zemljotresi	Područje cijelog Kantona, posebno urbani dijelovi općina u kojima se nalazi najviše stambenih višespratnih građevina i najviše starih zgrada, kao i njihova ruralna područja gdje su izgrađene stambene građevine slabijih konstrukcija.
2.	Poplave	Najugroženija su područja općina: Ilidža, Novi Grad, Trnovo, Hadžići, Vogošća i Ilijaš, dok na područjima općina Stari Grad, Centar i Novo Sarajevo, može doći do poplava manjeg intenziteta.
3.	Klizišta i odroni	Sve općine u Kantonu, a najugroženije su područja općina: Vogošća, Novi Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Stari Grad Sarajevo i Novo Sarajevo.
4.	Visoki snijeg, snježni nanosi, hladnoća i mraz	Područje svih općina u Kantonu, a naročito područja koja se nalaze na većoj nadmorskoj visini.
5.	Olujni ili orkanski vjetar i prolom oblaka (olujno nevrijeme)	Područje svih općina u Kantonu.
6.	Grad (led, tuča)	Područje svih općina u Kantonu, a njegovo djelovanje obično je lokalnog karaktera i zahvata relativno malu teritoriju.
7.	Suša	Područje svih općina u Kantonu.
8.	Epidemije - zarazne bolesti ljudi	Područje svih općina u Kantonu, a posebno ona koja budu pogođena nekom prirodnim i drugom nesrećom.
9.	Epizootije - zarazne bolesti životinja	Područje svih općina u Kantonu.
10.	Biljne bolesti i štetočine	Područje svih općina u Kantonu.
11.	Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija	Ugrožena su područja-lokacije gdje se nalaze industrijska postrojenja privrednih subjekta koji u svom radu proizvode, koriste i skladište opasne materije, kao i područja u njihovoj blizini i široj okolini zavisno od vrste, svojstava i količine opasnih materija. Kada do ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija dođe za vrijeme transporta ovih materija, ugrožena su područja-lokacije gdje se desila nesreća, kao i područja u blizini i široj okolini gdje se desila nesreća zavisno od vrste, svojstava i količine opasnih materija, koje su prevožene.
12.	Tehničko-tehnološke nesreće na gasovodu-gasnoj mreži	Ugroženi svi objekti (privredni i objekti za stanovanje) koji koriste prirodni gas kao energent, kao i objekti u njihovoj neposrednoj

		blizini, te objekti koji se nalaze u neposrednoj blizini gasovoda.
13.	Velike nesreće u drumskom, željezničkom i vazdušnom saobraćaju	Od velikih nesreća u drumskom saobraćaju potencijalno su ugrožene sve ceste (auto put, magistralni, regionalni i lokalni putevi) koje prolaze kroz područje Kantona, posebno njihove dionice u naseljenim mjestima (raskrsnice i pješački prelazi), kao i njihove dionice van naseljenih mjesta (gdje su nepregledni dijelovi, mali radijusi krivina, veliki nagibi, mostovi, tuneli, vijadukti i sl.). Najugroženija područja od velikih nesreća u željezničkom saobraćaju su lokacije gdje se nalaze putni prelazi, nezaštićena područja željezničkih pruga koja prolaze kroz naseljena mjesta, kao i dionice željezničkih pruga gdje postoje opasnosti od klizišta i odrona zemljišta. Od velikih nesreća u vazdušnom saobraćaju osim aerodroma, potencijalno mogu biti ugrožena područja koja se nalaze u njegovoj blizini i široj okolini.
14.	Radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla	Područje cijelog Kantona može biti ugroženo od radioaktivnog zagađivanja u slučajevima većih havarija u nuklearnim elektranama koje se nalaze najbliže našoj zemlji i od eventualne upotrebe nuklearnog oružja u ratu u blizini granica Bosne i Hercegovine, dok su od zagađenosti zraka uslijed ispuštanja štetnih zagađujućih materija najugroženiji centralni dijelovi gradskih općina, te općina Ilidža, Hadžići i Ilijaš. Kontaminacija vodotoka je najizraženija na područjima koja se nalaze nizvodno od industrijskih i energetskih postrojenja, kao i poljoprivrednih gazdinstava, te u gradskim područjima i drugim većim urbanim naseljima, gdje se komunalne i druge gradske otpadne vode ispuštaju u vodotoke bez prethodnog prečišćavanja. Kontaminacija zemljišta komunalnim čvrstim i drugim otpadnim materijalom, kao i tehnološkim otpadom, prisutna je na području svih općina u Kantonu gdje se nalaze divlje deponije čvrstog komunalnog i drugog otpada. Na području svih općina u Kantonu može doći do kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla, manjeg ili većeg intenziteta uslijed prisustva raznih štetnih bakterija u navedenim namirnicama.
15.	Nesreće izazvane minsko-eksplozivnim sredstvima i neeksploziranim ubojnim sredstvima	Područje cijelog Kantona može biti potencijalno ugroženo od nesreća izazvanih MES-a i NUS-a. Međutim, najugroženija područja su ona, koja se nalaze u blizini nekadašnjih linija razdvajanja iz proteklog rata, kao i područja gdje su se odvijala borbena dejstva, te područja naseljenih mjesta koja su bila granatirana iz raznih vrsta artiljerijskih oruđa.

2) Kantonalni organi uprave i organizovane snage civilne zaštite Kantona će u skladu sa svojim nadležnostima provoditi sve mjere zaštite i spašavanja (u fazi preventivne zaštite, u fazi spašavanja i u fazi otklanjanja posljedica), koje su navedene u tački 2.4. ove Procjene, a koje su neophodne za pravovremeno i efikasno sprovođenje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća od kojih je ugroženo područje Kantona.

Općine s područja Kantona trebaju u svojim procjenama ugroženosti odrediti mjere zaštite i spašavanja iz tačke 2.4. ove Procjene, koje će provoditi općinske službe za upravu i organizovane snage civilne zaštite općina.

3) Na realizaciji predviđenih mjera zaštite i spašavanja u ovoj Procjeni potrebno je angažovati slijedeće organizovane snage civilne zaštite Kantona:

- KUCZ u čijem se sastavu nalazi Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona. Poslove iz nadležnosti KUCZ prema

sistematizaciji treba da vrši ukupno 314 zaposlenih, a trenutno broj zaposlenih je 255, pa je potrebno da u što kraćem roku KUCZ u saradnji sa Vladom Kantona preduzme mjere i aktivnosti na popuni upražnjenih radnih mjesta u KUCZ sa neophodnim stručnim kadrovima, posebno u Sektoru za mjere zaštite i spašavanja, Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici, te u drugim sektorima.

- Štab civilne zaštite Kantona.

- Jedanaest (11) službi zaštite i spašavanja Kantona i to: Služba za radiološku zaštitu, Služba za epidemiologiju, mikrobiologiju i zaštitu i unapređenje životne sredine, Služba za medicinsku pomoć, Služba za veterinarske poslove, Služba za zaštitu od požara u šumama, Služba za vodosnabdijevanje, Služba za spašavanje iz lavina, potrage i spašavanje na vodi i pod vodom, Služba za sječu i uklanjanje oštećenih stabala sa zelenih površina i saobraćajnica, Služba za smještaj ugroženog i nastradalog stanovništva i snabdijevanje, Služba za zaštitu, spašavanje iz ruševina i raščišćavanje terena i Služba za čistoću.

- Jedinica za radiološko-hemijsku i biološku zaštitu.

- Kantonalna komisija za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

Ukoliko se ukaže potreba za novim operativnim snagama civilne zaštite, odnosno zaštite i spašavanja za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja, KUCZ treba na vrijeme preduzeti mjere i aktivnosti na organizovanju tih snaga.

Da bi općine s područja Kantona mogle uspješno provoditi sve predviđene mjere zaštite, neophodno je da odmah preduzmu mjera i aktivnosti:

- na popuni svojih postojećih organizovanih strukturu zaštite i spašavanja koje su navedene u tački 2.5.4. ove Procjene sa ljudstvom u skladu sa njihovim ličnim formacijama;

- na organizovanju svojih operativnih snaga za spašavanje iz ruševina (samo one općine koji do sada nisu formirale te snage);

- na formiranju i stavljanju u operativnu funkciju jedinice civilne zaštite opće namjene (potrebno je da formiraju jedinice sa određenim brojem pripadnika po gradskim četvrtima, odnosno mjesnim zajednicama);

- da osiguraju neprekidan rad 24 sata svaki dan svojih operativnih centara civilne zaštite u uslovima proglašenja stanja prirodne i druge nesreće ili postojanja opasnosti nastanka prirodne i druge nesreće (općine: Stari Grad, Hadžići, Ilijaš i Trnovo);

- da u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije obveznika civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/19) odmah ustroje evidenciju obveznika civilne zaštite, kako bi se isti na osnovu iskazane potrebe mogli rasporediti (mobilisati) u kantonalne i općinske organizovane strukture zaštite i spašavanja.

4) Vrsta i količina materijalno-tehničkih sredstava koja su potrebna da strukture civilne zaštite mogu kvalitetno izvršavati mjere zaštite i spašavanja za koje su nadležne, određeni su propisanim okvirnim materijalnim formacijama za sve organizovane strukture civilne zaštite. U skladu s tim, neophodno da KUCZ u narednom periodu preduzme mjere i aktivnosti na opremanju svih organizovanih struktura zaštite i spašavanja na nivou Kantona sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom i to u skladu sa njihovim materijalnim formacijama, kako bi one mogle kvalitetno provoditi mjere zaštite i spašavanja za koje su nadležne.

KUCZ treba nastaviti aktivnosti na realizaciji projekta: "Sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u KUCZ", čijom kompletnom implementacijom će biti izgrađen kompletan sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku organa civilne zaštite (KUCZ i Štaba civilne zaštite Kantona) Centra 112, po modelu zemalja Evropske unije, kojim se omogućuje integracija različitih podsistema za pomoć u hitnim situacijama u integralni sistem zasnovan na sofisticiranom komunikacijskom, informatičkom i logističkom podrškom.

KUCZ i općinske službe civilne zaštite s područja Kantona trebaju osigurati robne zalihe za djelovanje svojih operativnih snaga civilne zaštite, odnosno zaštite i spašavanja u velikim prirodnim i drugim nesrećama.

S obzirom da opremljenost općinskih struktura civilne zaštite sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom nije na zadovoljavajućem nivou, potrebno je da sve općine s područja Kantona u najkraćem vremenskom roku preduzmu mjere i aktivnosti na popuni svojih struktura zaštite i spašavanja sa neophodnim minimalnim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom i to u skladu sa njihovim materijalnim formacijama.

U cilju uspostavljanja evidencije o materijalnim sredstvima u vlasništvu građana i pravnih lica u općinskim službama civilne zaštite, koja je inače propisana članom 32. Uredbe o načinu davanja i vraćanja materijalnih sredstava uzetih za potrebe civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/04 i 38/06), neophodno je da direktor Federalne uprave civilne zaštite u skladu sa članom 34. navedene Uredbe, donese propis o sadržaju i načinu vođenja evidencije materijalnih sredstava. Time će se stvoriti pretpostavke da općinske službe civilne zaštite ustroje popisne liste svih materijalno-tehničkih sredstava i opreme, po vrsti i količinama, sa kojom raspoložu kantonalne i općinske strukture civilne zaštite, javna preduzeća i drugi pravni subjekti, kao i ustanove i institucije, te građani, na osnovu kojih bi se kada se desi prirodna i druga nesreće, materijalno-tehnička sredstva i oprema neophodna za preduzimanje akcija zaštite i spašavanja mogla mobilisati za potrebe civilne zaštite.

5) Privredna društva, javna preduzeća i druga pravna lica, ustanove i druge institucije koje se bave poslovima navedenim u odredbi člana 32. stav (1) Zakona o zaštiti i spašavanju dužni su:

- provoditi sve mjere zaštite i spašavanja, koje su navedene u tački 2.4. ove Procjene;

- organizovati svoje snage zaštite i spašavanja (jedinice, povjerenike ili štabove civilne zaštite) i iste opremiti sa minimalnim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom potrebnim za izvršenje mjera zaštite i spašavanja iz svoje nadležnosti, kao i zaštitu vlastitog ljudstva i materijalnih dobara, te ljudstva koji boravi u njihovim objektima;

- izraditi svoje planove zaštite i spašavanja po kojim će djelovati u situacijama proglašenja prirodne i druge nesreće.

Pravna lica, javne ustanove i institucije koja obavljaju djelatnost u poslovnim objektima, a posebno u: zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, sportskim, trgovinskim i ugostiteljsko-turističkim objektima, kao i u proizvodnim halama, željezničkim i autobuskim stanicama, aerodromima i drugim sličnim poslovnim objektima, trebaju obavezno da nabave i čuvaju u funkcionalnom stanju sredstva i opremu za sprovođenje lične i kolektivne zaštite ljudi u tim objektima, propisanu Odlukom o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za sprovođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i

drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/04 i 58/06).

6) Imajući u vidu činjenicu, da obučavanje i osposobljavanje struktura zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, pored materijalnog opremanja, predstavlja prvi i osnovni uslov za efikasno, stručno i kvalitetno izvršavanje svih poslova iz oblasti sistema zaštite i spašavanja na području Kantona, neophodno je da što prije Federalna uprava civilne zaštite donese nove nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja struktura sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine usklađene sa međunarodnim standardima, odnosno sa programom obuke u okviru Mehanizma civilne zaštite Evropske unije, te da prema tim nastavnim planovima KUCZ i općinske službe civilne zaštite s područja Kantona u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, organizuju i sprovuđu stručnu i specijalističku obuku:

- organizovanih struktura civilne zaštite odnosno zaštite i spašavanja Kantona i općina (štabova, jedinica i povjerenika civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, zaposlenih u operativnim centrima civilne zaštite, komisija za procjenu šteta);
- potencijalnih predavača-instruktora iz Kantona i svih općina s područja Kantona;
- odgovornih osoba u udruženjima građana i pravnim licima koje se zaštitom i spašavanjem bave kroz redovnu djelatnost, te odgovornih osoba u kantonalnim, gradskim i općinskim organima uprave i javnim ustanovama i institucijama;
- građana za provođenje lične i uzajamne zaštite.

7) U cilju što kvalitetnijeg provođenja mjere sklanjanja ljudi i materijalnih dobara na području Kantona u narednom periodu, kao i poboljšanja, odnosno unaprjeđenja stanja u postojećim skloništima, te povećanja kapaciteta za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara (izgradnja novih skloništa, drugih zaštitnih objekata i zaklona pogodnih za zaštitu i sklanjanje), neophodno je da: općine; organi i institucije koji su nadležni za donošenje dokumenata prostornog planiranja i uređenja; organi koji su nadležni za oslobađanje investitora od obaveze izgradnje skloništa; javne ustanove iz oblasti zdravstva, obrazovanja i za zaštitu dobara kulturno-istorijskog naslijeđa, kao i pravna lica iz oblasti javnih telekomunikacija, TV i radio stanica, željezničkog i zračnog saobraćaja, energetike i industrije u čijim objektima su izgrađena skloništa; upravitelji u stambenim zgradama u kojima se nalaze skloništa koja su privremenim pregradama uređene kao podrumi, izvršavaju svoje obaveze propisane Zakonom o zaštiti i spašavanju i Uredbom o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa ("Službene novine Federacije BiH", br. 21/05 i 59/07).

8) Nastaviti aktivnosti na daljnjoj izgradnji i implementaciji sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kroz zaokruživanje i poboljšavanje normativno-pravnog okvira, koristeći iskustva susjednih država koje su već uskladile svoje propise iz oblasti zaštite i spašavanja sa zakonodavstvom Evropske unije.

9) Nadležna kantonalna ministarstva trebaju da izrade registar industrijskih zagađivača na području Kantona, te jedinstvenu bazu podataka o svim pravnim licima koje u svom radu koriste, skladište, prevoze ili obavljaju druge radnje s opasnim materijama, sa tačnim lokacijama na kojima se nalaze opasne materije i da iste dostave KUCZ i općinskim službama civilne zaštite s područja Kantona.

10) Svi segmenti društva trebaju razvijati sigurnosnu kulturu i graditi savjestan odnos u korištenju tehnologija, zbrinjavanju otpada, zaštiti okoliša, manipulisanju s opasnim materijama, te umanjivanju i eliminisanju opasnosti, kako bi se rizici koji ugrožavaju živote i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš sveli na socijalno prihvatljiv nivo.

11) Potrebno je putem medija poticati, kao bitnu komponentu prevencije prirodnih i drugih nesreća, jačanje svijesti o postojanju rizika i njihovu uticaju na sve aktivnosti u privredi i društvu u cjelini.

12) Direkcija za robne rezerve Kantona u saradnji sa Vladom Kantona treba da osigura dovoljne količine životnih namirnica, lijekova, energenata, kao i drugih potrepština neophodnih za očuvanje funkcionisanja vitalnih funkcija društva u vanrednim situacijama.

13) Sredstva za finansiranje predviđenih mjera zaštite i spašavanja, kao i za organizovanje i funkcionisanje kantonalnih i općinskih snaga civilne zaštite, odnosno zaštite i spašavanja, te za opremanje tih snaga sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom i za obučavanje i osposobljavanje njihovih pripadnika osiguravaju se:

- iz redovnih budžetskih sredstva Kantona i općina s područja Kantona;
- po osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju - posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća;
- iz donacija i međunarodne pomoći.

Kanton i općine s područja Kantona će u svojim programima razvoja zaštite i spašavanja i godišnjim planovima utroška sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, utvrditi rokove i dinamiku finansiranja projekata opremanja svojih snaga zaštite i spašavanja sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima, kao i finansiranje njihovog obučavanja i osposobljavanja.

Pravna lica iz vlastitih sredstava, financiraju troškove koji se odnose na pripremanje, opremanje i obučavanje svojih štabova, povjerenika i jedinica civilne zaštite koje osnivaju radi zaštite i spašavanje vlastitog ljudstva, imovine i drugih materijalnih dobara od opasnosti i djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

14) Nastaviti saradnju sa Republikom Srpskom u skladu sa odredbama Sporazuma o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj 36/01), koji je zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske. Saradnju sa Republičkom upravom civilne zaštite Republike Srpske putem Federalne uprave civilne zaštite, treba posebno ostvariti u planiranju i provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja od poplava, zemljotresa, klizišta, požara i ostalih prirodnih i drugih nesreća koje mogu ugroziti područje Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, kao i međusobnom obavještanju o opasnostima, nastanku i posljedicama od prirodnih i drugih nesreća, te međusobnoj pomoći u zaštiti i spašavanju i u otklanjanju posljedica od prirodnih i drugih nesreća.

Potrebno je u situacijama kada nastane prirodna i druga nesreća na području Kantona i kada postojeće domaće organizovane snage zaštite i spašavanja nisu u mogućnosti same da izvrše potrebne mjere u fazi spašavanja i otklanjanja posljedica, planirati preko Federalne uprave civilne zaštite i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine putem Mehanizma

civilne zaštite Evropske unije, traženje pomoć od susjednih i drugih država i međunarodnih humanitarnih organizacija.

Također, je potrebno nastaviti razvijati međunarodnu saradnju u zaštiti i spašavanju sa susjednim i drugim državama, učesćem na raznim seminarima, radionicama, vježbama čime se osigurava stalna razmjena znanja, iskustava, te jačanje sposobnosti sistema zaštite i spašavanja Kantona u svim segmentima, od prevencije do odgovora na prirodnu i drugu nesreću.

15) KUCZ treba da nastavi sa aktivnostima na uključivanju udruženja građana i nevladinih organizacija čija je djelatnost u funkciji zaštite i spašavanja u sistem zaštite i spašavanja Kantona u skladu sa odredbama Uredbe o organizovanju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene Kantona.

16) Potrebno je u situacijama kada nastane prirodna i druga nesreća na području Kantona i kada snage i sredstva civilne zaštite i druge snage i sredstva koji su angažovani na zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara nisu dovoljni da osiguraju efikasnu zaštitu i spašavanje na ugroženom području, tražiti pomoć od Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i to po procedurama propisanim Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05) i Standardnim operativnim procedurama angažovanja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge nesreće.

17) Za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona zadužene su općinske komisije za procjenu šteta i Kantonalna komisija za procjenu šteta, koji će poslove iz svoje nadležnosti vršiti u skladu sa odredbama Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 75/04, 38/06, 52/09, 56/09 i 36/14).

18) Kantonalni i općinski operativni centri civilne zaštite će vršiti prikupljanje i obradu podataka o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne i druge nesreće, kao i podataka o posljedicama koje su nastale pojavom prirodne i druge nesreće po ljude i materijalna dobra na ugroženom području, te o istim informisati javnost po procedurama propisanim odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Pravilnika o organiziranju i funkcionisanju operativnih centara civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/19).

19) Procjena ugroženosti stvara osnovu za izradu Programa razvoja za naredni periodu, te predstavlja polazište i osnovne pravce i usmjerenja za izradu novog Plana zaštite i spašavanja, tako da se navedeni Plan mora da izradi u skladu sa ovom Procjenom i prijedlozima koji su utvrđeni u njenim zaključcima.

4. PODACI O STANJU ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTOM STEPENU ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

4.1. Organizacija civilne zaštite i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja

Osim civilne zaštite, koja predstavlja osnovnu, odnosno centralnu snagu putem koje se neposredno ostvaruje sistem zaštite i spašavanja na području cijele Federacije Bosne i Hercegovine, zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreće dužni su da provode i subjekti zaštite i spašavanja iz člana 7. Zakona o zaštiti i spašavanja: građani, organi vlasti (federalni, kantonalni, gradski i općinski), privredna društva i druga pravna lica (zadruge, ustanove, mjesne zajednice,

udruženja građana, samostalni privrednici itd.), te sve organizovane snage civilne zaštite (službe zaštite i spašavanja, štabovi civilne zaštite, jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene, povjerenici civilne zaštite i komisije za procjenu šteta) u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i drugim propisima.

Zakonom o zaštiti i spašavanju za sve navedene subjekte su precizno utvrđena prava i dužnosti (obaveze) iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, koja se izvršavaju na dva slijedeća načela:

- Prvo se načelo sastoji, u tome da je svaki subjekt dužan neposredno i prvenstveno obavljati one poslove zaštite koji su od značenja za zaštitu i spašavanje njegova ljudstva i njegovih materijalnih i drugih dobara. To znači da građani štite i spašavaju članove svoje porodice i svoju imovinu, dok organi vlasti i pravne osobe i drugi subjekti obavljaju zaštitu i spašavanje svog ljudstva i svojih materijalnih i drugih dobara. Ti se poslovi moraju obavljati, najprije u fazi priprema za zaštitu, a potom u fazi sprječavanja nastanka prirodne nepogode druge nesreće, te na kraju, u fazi spašavanja ugroženih ljudi i imovine i otklanjanja nastalih posljedica. Ovo je načelo prema kojemu svaki subjekt štiti i spašava svoje ljudstvo i svoju imovinu (vlastita zaštita i spašavanje).

- Drugo se načelo sastoji u tome da je svaki subjekt zaštite i spašavanja dužan, pod uslovima utvrđenim Zakonom o zaštiti i spašavanju, uz vlastitu zaštitu, učestvovati i u spašavanju svih drugih ugroženih ljudi i materijalnih dobara. Ovdje se radi o opštoj obavezi, prema kojoj svi subjekti učestvuju u spašavanju ne samo svoga ljudstva i materijalnih dobara, već i svih ugroženih ljudi i materijalnih dobara na određenome području. Ova pomoć i učestvovanje u ukupnom spašavanju svih ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara zasnovana je na načelu solidarnosti i uzajamnom pomaganju, a izvršava se u fazi djelovanja prirodne nepogode i druge nesreće i u fazi otklanjanja nastalih posljedica.

U svrhu uspješnog izvršavanja gore navedenih zadataka u zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti i spašavanju utvrđeni su konkretni poslovi što ih moraju preduzimati subjekti zaštite i spašavanja. Ti se poslovi sastoje posebno: u planiranju zaštite, te u preduzimanju organizacijskih, kadrovskih, materijalnih, tehničkih, finansijskih i drugih mjera i aktivnosti potrebnih za zaštitu i spašavanje. U okviru tih aktivnosti posebno značenje imaju aktivnosti na organizaciji snaga civilne zaštite, njihovu opremanju i osposobljavanju i obavljanju drugih poslova zaštite i spašavanja. Svi ti poslovi služe za utvrđivanje odgovarajuće organizacije zaštite i spašavanja svakog subjekta zaštite i spašavanja i uspješno funkcionisanje te organizacije, tj. planirana i izgrađena sistema zaštite i spašavanja.

Jedinstvena organizacija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, prema Zakonu o zaštiti i spašavanju, ostvaruje se organizovanjem i preduzimanjem sljedećih mjera i aktivnosti:

- otkrivanje, praćenje i sprečavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća;
- obavještanje stanovništva o opasnostima i davanje uputstava za zaštitu i spašavanje;
- obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje;
- organizovanje, opremanje, obučavanje i osposobljavanje civilne zaštite i uspostavljanje i održavanje drugih vidova zaštite i spašavanja;

- mobilizacija i aktiviranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje;
- otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja osnovnih uslova za život;
- nadzor nad provođenjem propisa o zaštiti od prirodnih i drugih nesreća;
- pružanje pomoći Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, susjednim i drugim državama u slučaju prirodne ili druge nesreće,
- traženje pomoći od Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i susjednih i drugih država u slučaju prirodne ili druge nesreće, u skladu sa Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju.

Navedene mjere i aktivnosti, ostvaruju se putom civilne zaštite koja predstavlja organizovani oblik zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju organizacija civilne zaštite obuhvata:

- ličnu i uzajamnu zaštitu građana;
- mjere zaštite i spašavanja;
- štabove civilne zaštite;
- povjerenike civilne zaštite;
- službe zaštite i spašavanja;
- jedinice civilne zaštite;
- rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite.

U organizaciju civilne zaštite spada i Federalna i kantonalne uprave civilne zaštite, te službe civilne zaštite općina čiji su položaj, ovlaštenja i odgovornosti uređena Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonima, drugim propisima i općim aktima.

Lična i uzajamna zaštita građana predstavlja najmasovniji oblik pripremanja i organizovanog učešća građana u zaštiti i spašavanju. Ta zaštita se provodi u stambenim zgradama, javnim i drugim objektima, naseljima i pravnim licima. Lična i uzajamna zaštita obuhvata naročito: obuku građana, mjere i postupke preventivne zaštite, prvu pomoć i samopomoć, zbrinjavanje djece i nemoćnih lica i druge hitne intervencije u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.

Mjere zaštite i spašavanja predstavljaju organizovane radnje i postupke preventivne i operativne prirode, koje pripremaju i provode organi uprave i drugi organi vlasti i pravna lica (subjekti-nosioci zaštite i spašavanja), koji planiraju i pripremaju:

- mjere i postupci od značaja za provođenje preventivne zaštite kao osnovnog vida sprječavanja nastajanja prirodne ili druge nesreće ili ublažavanja njenog djelovanja;
- mjere i postupke zaštite i spašavanja u slučaju postojanja neposredne opasnosti od nastajanja prirodnih i drugih nesreća;
- mjere i postupke zaštite i spašavanja tokom trajanja prirodnih i drugih nesreća;
- mjere i postupke za ublažavanje i otklanjanje posljedica od prirodnih i drugih nesreća.

U slučaju postojanja neposredne opasnosti od nastajanja prirodne i druge nesreće, preduzimaju se slijedeće mjere i postupci zaštite i spašavanja: aktiviraju se štabovi civilne zaštite i drugi organi nadležni za rukovođenje zaštitom i spašavanjem; prikupljaju se podaci o prijetjećim opasnostima i utvrđivanje razmjera tih opasnosti; aktiviraju se pravni lica prema njihovoj djelatnosti u odnosu na vrste opasnosti; mobilisu se i aktiviraju odgovarajuće službe zaštite i spašavanja i sredstava za zaštitu i spašavanje i provode se i druge aktivnosti i mjere značajne za sprječavanje nastajanja i širenja opasnosti, te zaštitu od takvih opasnosti.

U toku trajanja prirodne i druge nesreće, preduzimaju se slijedeće mjere i postupci zaštite i spašavanja: neposredno se angažuju odgovarajuće službe zaštite i spašavanja, jedinice i povjerenici civilne zaštite, kao i odgovarajuća pravna lica na provođenju odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i sklanjanju ljudi i materijalnih dobara u cilju sprječavanja širenja djelovanja nastalih posljedica od prirodne i druge nesreće.

U fazi ublažavanja i otklanjanja posljedica nastalih od prirodne i druge nesreće preduzimaju se slijedeće mjere i aktivnosti: vrši se angažovanje stručnih ekipa zdravstvenih, veterinarskih, komunalnih i drugih službi iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i odgovarajućih jedinica civilne zaštite za provođenje asanacije terena; na stvaranju uslova za normalizaciju života ljudi i rada na ugroženom području; na prikupljanju podataka i utvrđivanju obima posljedica nastalih od djelovanja prirodne i druge nesreće; na organizovanju prikupljanja i raspodjele pomoći nastradalom stanovništvu; na provođenju zdravstvenih, veterinarskih i higijensko-epidemioloških mjera zaštite i provođenju drugih aktivnosti i mjera kojima se ublažavaju ili otklanjaju neposredne posljedice izazvane prirodnom ili drugom nesrećom.

U zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju provode se sljedeće aktivnosti i mjere u zaštiti i spašavanju:

- sklanjanje ljudi i materijalnih dobara;
- evakuacija;
- zbrinjavanje ugroženih i stradalih;
- zamračivanje;
- zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava;
- zaštita i spašavanje od rušenja;
- zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom;
- zaštita i spašavanje od požara;
- zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava;
- prva medicinska pomoć;
- zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- asanacija terena;
- zaštita okoliša;
- zaštita i spašavanje u rudnicima;
- zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Osim navedenih aktivnosti i mjera, ako za to postoji potreba, mogu se planirati, pripremati, organizirati i provoditi i druge aktivnosti i mjere u zaštiti i spašavanju.

Veoma je bito, da se na osnovu iskazanih rizika od prirodnih i drugih nesreća u procjenama ugroženosti Kantona i općina, predvidi adekvatna organizacija sistema zaštite i spašavanja u odgovoru na prijetnje od pojedinih prirodnih i drugih nesreća (mjere zaštite i spašavanja koje treba provoditi, snage koje treba organizovati, opremiti i osposobiti za vršenje zadataka, sredstva i oprema koja se može koristiti u zaštiti i spašavanju i subjekti zaštite i spašavanja koji se mogu angažirati na zadacima zaštite i spašavanja).

Odredbama člana 3. Zakona o zaštiti od požara propisano je, da zaštita od požara i vatrogastvo čini sastavni dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nepogoda i drugih nesreća u Federaciji BiH, koji uređen Zakonom o zaštiti i spašavanju, pa se radi toga zaštita od požara i vatrogastvo organizuju i funkcionišu u okviru sistema

zaštite i spašavanja, a vrši se na način predviđen Zakonom o zaštiti od požara.

Zaštita od požara obuhvata skup mjera i radnji upravne, organizacijske, stručne, tehničke, obrazovne i propagandne prirode, koje se poduzimaju u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, njegovog otkrivanja, te zaštite ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, istorijskih i drugih dobara i okoliša.

Vatrogastvo obuhvata skup mjera i radnji upravne, organizacijske, stručne, kadrovske, tehničke, obrazovne i propagandne prirode, koje se poduzimaju u cilju gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom, te pružanje tehničke pomoći u akcidentnim situacijama.

4.2. Stanje organizovanosti civilne zaštite na nivou Kantona

Sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona, organizovan je u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od požara, kao i odredbama provedbenih propisa donesenih na osnovu navedenih zakona.

Na osnovu navedenih zakonskih i podzakonskih propisa, na nivou Kantona doneseni su između ostalog, slijedeći propisi i planska dokumenta:

- Zakon o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;

- Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu;

- Uredba o osnivanju Štaba civilne zaštite Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 24/13, 7/16 i 27/19, 41/21 i 3/23);

- Uredba o organizovanju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 30/13, 29/19, 15/20, 22/20, 17/22 i 40/24);

- Rješenje o imenovanju Kantonalne komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/22);

- Procjena ugroženosti Kantona čiji je sastavni dio Procjena ugroženosti od požara Kantona;

- Plan zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća područja Kantona;

- Plan zaštite od požara Kantona;

- Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća područja Kantona za period 2021. - 2025. godina.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, kao i provedbenih propisa donesenih na osnovu navedenih zakona, na nivou Kantona do sada su organizovane (osnovane, formirane) slijedeće strukture civilne zaštite, odnosno zaštite i spašavanja:

- Osnovana je KUCZ kao samostalna kantonalna uprava, u čijem sastavu je od 01.02.2013. godine i Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona, kao posebna organizaciona jedinica.

U okviru KUCZ formiran je Kantonalni operativni centar civilne zaštite, kao posebna organizaciona jedinica.

- Osnovan je Štab civilne zaštite Kantona, kao operativno-stručni organ Kantona za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara.

- Imenovana je Kantonalna komisija za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.

- Na osnovu iskazane potrebe u Procjeni ugroženosti organizovano je jedanaest (11) službi zaštite i spašavanja i to:

- 1) Služba za radiološku zaštitu formirana u laboratoriji za analizu radioaktivnosti u Veterinarskom fakultetu Sarajevo, odsjek za radiologiju i atomsku hemiju;

- 2) Služba za epidemiologiju, mikrobiologiju i zaštitu i unapređenje životne sredine formirana u Zavodu za javno zdravstvo Kantona Sarajevo;

- 3) Služba za medicinsku pomoć formirana u:

- JU Opća bolnica "Prim. dr. Abdulah Nakaš" Sarajevo i

- JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo;

- 4) Služba za veterinarske poslove formirana u KJP "Veterinarska stanica" d.o.o. Sarajevo);

- 5) Služba za zaštitu od požara u šumama formirana u KJP za gospodarenje državnim šumama "Sarajevo šume" d.o.o. Sarajevo;

- 6) Služba za vodosnabdijevanje formirana u KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo);

- 7) Služba za spašavanje iz lavina, potrage i spašavanje na vodi i pod vodom formirana u okviru:

- Gorske službe spašavanja, stanice Sarajevo i

- Gorske službe spašavanja Kantona Sarajevo;

- 8) Služba za sječu i uklanjanje oštećenih stabala sa zelenih površina i saobraćajnica formirana u KJKP "Park" d.o.o. Sarajevo;

- 9) Služba za smještaj ugroženog i nastradalog stanovništva i snabdijevanje formirana u Crvenom križu Kantona Sarajevo;

- 10) Služba za zaštitu, spašavanje iz ruševina i raščišćavanje terena formirana u okviru pravnog lica "Bosman" d.o.o. Sarajevo;

- 11) Služba za čistoću formirana u KJKP "Rad" d.o.o. Sarajevo.

- U okviru KUCZ formirana je jedna jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene i to jedinica za radiološko-hemijsku i biološku zaštitu.

Ukoliko se ukaže potreba za novim strukturama zaštite i spašavanja, KUCZ će na vrijeme preduzeti mjere i aktivnosti na organizovanju službi zaštite i spašavanja, kao i jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene prema Mehanizmu civilne zaštite Evropske unije.

Po pitanju popunjenosti navedenih organizovanih struktura zaštite i spašavanja Kantona sa ljudstvom, treba istaći da su iste popunjene u skladu sa njihovim ličnim formacijama, osim KUCZ, čija popunjenost je samo 81,2% (sistematizacijom radnih mjesta koja je utvrđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizacije određeno je da poslove i zadatke iz nadležnosti KUCZ vrši ukupno 314 zaposlenih, a trenutno poslove iz nadležnosti KUCZ vrši ukupno 255 zaposlenih).

U cilju pravovremenog i efikasnijeg izvršavanja poslova iz nadležnosti KUCZ, potrebno je da KUCZ izradi novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i da uz saglasnost Vlade Kantona, u skladu sa propisanim procedurama, u toku 2026. i 2027. godine preduzme mjere na popuni upražnjenih radnih mjesta u KUCZ sa neophodnim stručnim kadrovima, posebno u Sektoru za mjere zaštite i spašavanja, Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici i u drugim sektorima.

Iako je KUCZ, odmah po organizovanju navedenih struktura zaštite i spašavanja Kantona, preduzela odgovarajuće aktivnosti na opremanju istih sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom u skladu sa njihovim materijalnim formacijama i raspoloživim finansijskim sredstvima, potrebno je da u narednom periodu (2026.-2030. godina) KUCZ u saradnji sa Vladom Kantona iz namjenskih sredstava prikupljenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća (član 180. Zakona o zaštiti i spašavanju) i redovnih budžetskih sredstava, izvrši opremanje svih organizovanih struktura zaštite i spašavanja Kantona sa nedostajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, kako bi te strukture mogle kvalitetno izvršavati poslove iz svoje nadležnosti i pravovremeno odgovoriti na sve potencijalne prijetnje od prirodnih i drugih nesreća. Također, je potrebno da KUCZ u narednom periodu (2026.-2030. godina) iz navedenih namjenskih sredstava, uvažavajući iznos odobrenih tih sredstava godišnjem Budžetom Uprave u skladu Odlukom o utvrđivanju kriterija za dodjelu pomoći općinama iz sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 22/22 i 19/23) nastavi pružati finansijsku podršku općinama s područja Kantona za opremanje njihovih struktura zaštite i spašavanja.

S obzirom da je u prethodnom periodu u veoma malom obimu vršena obuka organizovanih struktura zaštite i spašavanja Kantona, a imajući u vidu činjenicu da obučavanje i osposobljavanje struktura zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, pored materijalnog opremanja, predstavlja prvi i osnovni uslov za efikasno, stručno i kvalitetno izvršavanje svih poslova iz oblasti sistema zaštite i spašavanja na području Kantona, neophodno je KUCZ inicira aktivnosti prema Federalnoj upravi civilne zaštite, da direktor Federalne uprave civilne zaštite u što kraćem roku donese nove nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja struktura sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji trebaju obavezno biti usklađeni sa međunarodnim standardima, odnosno sa programom obuke u okviru Mehanizma civilne zaštite Evropske unije, te da prema tim nastavnim planovima KUCZ u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, organizuje i realizuje stručnu i specijalističku obuku organizovanih struktura zaštite i spašavanja Kantona, posebno Štaba civilne zaštite Kantona, Kantonalne komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća, organizovanih službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite specijalizovana namjene.

4.2.1. Kantonalni operativni centar civilne zaštite

Radi stalnog prikupljanja podataka o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne ili druge nesreće, kao i podataka o posljedicama koje su nastale pojavom prirodne ili druge nesreće po ljude i materijalna dobra na ugroženom području, obradu tih podataka i njihove distribucije nadležnim organima vlasti i pravnim licima, kao i prenošenje naredbi štaba civilne zaštite u vrijeme funkcioniranja tih štabova u skladu sa članom 149. Zakona o zaštiti i spašavanju formiraju se operativni centri civilne zaštite 112.

Operativni centri civilne zaštite organizuju se i funkcionišu u skladu sa odredbama čl. 149. do 163. Zakona o zaštiti i spašavanju, a na način predviđen Pravilnikom o organizovanju i funkcioniranju operativnih centara civilne zaštite. U skladu sa odredbama navedenog Pravilnika, za rad operativnih centara

civilne zaštite moraju se obezbijediti neophodni uslovi koji se odnose na potrebne kadrove, odgovarajuće prostorije, te materijalno-tehnička sredstva i informatička sredstva i opremu.

U skladu sa članom 149. Zakona o zaštiti i spašavanju na nivou Kantona u sastavu KUCZ formiran je Kantonalni operativni centar civilne zaštite, kao posebna organizaciona jedinica, koji radi neprekidno 24 sata dnevno, u kojem je organizovan rad u smjenama svakog dana u godini, što znači i u radne i u neradne dane (subota, nedjelja, državni i vjerski praznici). Trenutno u Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite radi šest radnika (jedan rukovodilac i pet operativaca), čime je osiguran njegov kontinuiran rad tokom godine. Međutim, iskustva iz prethodnog perioda (velike snježne padavine iz 2012. godine, poplave i klizišta iz 2014. godine, koronavirus - COVID-19 iz 2020. godine, poplave 2021. godine, poplave i klizišta 2024. godine, te opsluživanje mobilnog komunikacijskog centra veze u kriznim situacijama) su pokazala da je za pravovremeno i efikasno izvršavanje poslova iz djelokruga rada operativnih centara civilne zaštite, potrebno obezbijediti da u Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite u svakoj smjeni treba da radi najmanje po dva operativca.

Shodne navedenom, a imajući u vidu projekte koji se trebaju realizovati na izgradnji savremenog komunikacijsko-informacijskog sistema, kao i mjere i aktivnosti koji se trebaju preduzeti na uvođenju jedinstvenog evropskog broja za hitne službe 112 (Kantonalnog operativnog centra 112), te da je Bosna i Hercegovina od 01.01.2023. godina u Mehanizmu civilne zaštite Evropske unije, da Kantonalni operativni centar civilne zaštite putem Federalnog operativnog centra civilne zaštite i Operativno komunikacijskog centra BiH-112 već zaprima odgovarajuće zahtjeve i akte u okviru operacije pružanja međunarodne pomoći putem Mehanizma civilne zaštite Evropske unije koji su na engleskom jeziku, da je Sarajevo glavni grad države Bosne i Hercegovine u kojem se nalaze objekti diplomatsko-konzularnih predstavništava i međunarodnih organizacija i drugi objekti od posebnog značaja i da u Kantonu boravi veliki broj stranih državljana, neophodno je da se novim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji KUCZ poveća broj radnika za četiri namještenika - operativaca sa aktivnim znanjem engleskog jezika i jednog službenika - stručne osobe iz oblasti radio, informacijskih i komunikacijskih tehnologija u Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite, te da KUCZ uz saglasnost Vlade Kantona u 2026. godini pokrene proceduru prijema navedenih radnika.

S obzirom da je u prethodnom periodu obučavanje radnika u Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite bilo svedeno na prisustvovanje raznim prezentacijama zbog nedostatka organizovanih posebnih programa za specijalističko obučavanje radnika koje rade u operativnim centrima civilne zaštite, potrebno je da KUCZ u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite u narednom periodu svake godine organizuje stručnu i specijalističku obuku osoblja operativnih centara civilne zaštite s područja Kantona, kojom će zaposleni u operativnim centrima civilne zaštite steći sposobnosti, da u kriznim situacijama pravovremeno i efikasno odgovore izvlačeći maksimum iz raspoloživih materijalno-tehničkih sredstava i opreme.

Vezano za prostorije, treba istaći da KUCZ u prethodnom periodu realizovala projekat adaptacije i prilagođavanja prostorija Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite i njihovo opremanje sa enterijerskom i drugom opremom čime su stvoreni

bolji uslovi za rad uposlenih u Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite.

Po pitanju materijalno-tehnička sredstva, kao i informatičkih sredstva i opreme, stanje se znatno poboljšalo jer je KUCZ na osnovu projektnog zadatka Federalne uprave civilne zaštite o tehničko-tehnološkom i organizacijskom rješenju sistema za komunikacijsku i informacijsku podršku operativnih centara civilne zaštite, izradila projekat "Sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u KUCZ Kantona", te implementirala dijelove navedenog projekta i to dio IP PBX komutacioni sistemi (opremanje Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite sa IP telefonskom centralom i aplikacijom za pozivni centar, kao i IP telefonima, serverom, ruterima, svičevima, UPS-ovima i drugom telekomunikacijskom i informacijskom opremom) i dio VHF/UHF mreže - digitalni sistem radio veze (opremanje Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite sa radio-komunikacijskom i informacijskom opremom, čime je uspostavljen sistem digitalnih radio veza u koji su uključeni: Kantonalni operativni centar civilne zaštite, KUCZ, Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona, Štab civilne zaštite Kantona, kantonalne službe zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, te općinski operativni centri civilne zaštite, odnosno općinske službe civilne zaštite). Također, je realizovan i projekat nabavke mobilnog komunikacionog centra veze, pokretnog centra veze koji je opremljen sa svim vrstama veza (IP i mobilnom telefonijom, internetom, satelitskim telefonom i internetom i digitalnim radio vezom), kojim su stvorene pretpostavke za obavljanje poslove iz nadležnosti operativnih centara veze u najsloženijim situacijama koje mogu izazvati pojedine prirodne i druge nesreće, kao i projekat nabavke VHF radio repetitora i njihovog postavljanja na lokacijama - visinskim kotama, čime je omogućena bolja pokrivenost radio signalom područja Kantona, a posebno pojedinih područja općina Ilijaš i Hadžići i time znatno unaprijeđeno funkcionisanje postojećeg digitalnog sistema radio veza.

Komunikacija Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite sa općinskim centrima civilne zaštite s područja Kantona vrši se putem sistema radio veza, tele-komunikacijskih i informacijskih veza (telefon, faks, e-mail), dok se komunikacija sa Federalnim i drugim kantonalnim operativnim centrima civilne zaštite vrši putem tele-komunikacijskih i informacijskih veza (telefon, faks, e-mail).

Uvažavajući značaj koji imaju operativni centri civilne zaštite u sistemu zaštite i spašavanju, potrebno je da KUCZ u narednom periodu nastavi sa materijalno-tehničkim opremanjem Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite i to:

- U periodu 2026.-2030. godina nastavi sa realizacijom projekta "Sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u KUCZ Kantona", čijom će implementacijom biti izgrađen kompletan sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku organa civilne zaštite (KUCZ i Štaba civilne zaštite Kantona) Centra 112, po modelu zemalja Evropske unije, kojim se omogućuje integracija različitih podsistema za pomoć u hitnim situacijama u integralni sistem zasnovan na sofisticiranom komunikacijskom, informatičkom i logističkom podrškom, koji će osigurati KUCZ i Štaba civilne zaštite Kantona njihovo efikasno funkcionisanje i upravljanja u slučaju pojave prirodnih i drugih nesreća.

- U periodu 2026.-2030. godina realizuje projekat nabavke radio, telekomunikacijske i informacijske opreme neophodne za

kontinuiran rad i funkcionisanje Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite.

Također, je potrebno da KUCZ u narednom periodu obezbijediti kontinuirano pružanje usluga za potrebe Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite i to:

- U periodu 2026.-2030. godina realizuje projekat nabavke usluga iznajmljivanja prostora za smještaj repetitora i linkovskih uređaja sa pripadajućom opremom i održavanja radio, komunikacijske i informacijske opreme.

- U periodu 2026.-2030. godina realizuje projekat nabavke telekomunikacijskih usluga (interneta, satelitskog interneta i telefona, bloka statičkih IP adresa, Wireless mreže, mobilnih i drugih aplikacija, te nabavki licenci za Microsoft Office). Ovaj projekat podrazumijeva nabavku najsavremenijih usluga IKT tehnologija.

4.2.2. Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona

Implementirajući odredbe Zakona o zaštiti od požara, Profesionalna vatrogasna brigada Kantona je od 1. februara 2013. godine inkorporirana u sastav KUCZ, kao posebna organizaciona jedinica - Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona. Svi poslovi i zadaci koji su u nadležnosti Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona obavljaju se u okviru četa, vodova i odjeljenja, koji sa svojim osam ispostava, uključujući i Međunarodni aerodrom Sarajevo (raspoređenih na području sedam općina) pokrivaju cijelo područje Kantona. Treba istaći, da objekat u Trnovu namijenjen za obavljanje vatrogasne djelatnosti još uvijek nije stavljen u funkciju zbog nedovoljnog broja operativnih zaposlenika i nedostataka finansijskih sredstava.

Popuna Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona sa ljudstvom (profesionalnim vatrogascima) nije na zadovoljavajućem nivou jer je popunjen samo sa 84,12%. Naime, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji KUCZ, predviđeno je da poslove zaštite od požara i vatrogastva u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici obavlja 252 uposlenika, a trenutno popunjeno samo 212 radnih mjesta, dok je upražnjeno 40 radnih mjesta.

S obzirom na činjenice, da nedostaje veliki broj vatrogasaca, da vatrogasci rade u turnusu tj. u četiri smjene, da starosna struktura profesionalnih vatrogasaca nije zadovoljavajuća, da na tržištu rada ima veoma mali broj osoba (profesionalnih vatrogasaca) koje ispunjavaju uslove propisane Zakonom o zaštiti od požara za rad u profesionalnim vatrogasnim jedinicama, a da bi se osigurala operativnost Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona sa pozitivnim zakonskim propisima i da bi ista mogla pravovremeno i efikasno odgovoriti na sve potencijalne požare i druge nesreće na području Kantona, potrebno je da KUCZ u saradnji sa Vladom Kantona:

- U periodu 2026.-2030. godina, svake godine izvrši prijem novih profesionalnih vatrogasaca na upražnjena radna mjesta u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici, kao i prijem vatrogasaca pripravnika, koji poslije završenog pripravnčkog stažu, stiču pravo da polažu ispit za profesionalnog vatrogasca.

- Inicirati aktivnosti prema Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona, da se u naredim godinama u JU Srednja škola za okoliš i drveni dizajn zadrži smjer za zanimanje vatrogasac, gdje bi učenici tog smjera praktični dio nastave pohađali u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona.

Iako je u prethodnom periodu KUCZ u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, opremala Profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona sa određenim brojem vatrogasnih vozila, opremom i drugim sredstvima, neophodno je da KUCZ u

saradnji sa Vladom Kantona kontinuirano svake godine vrši opremanje Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona sa nedostajećim vatrogasnim vozilima, opremom i drugim sredstvima i to iz redovnih budžetskih sredstava jer su namjenska sredstva koja se prikupljaju po osnovu naknade iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila (član 137. Zakona o zaštiti od požara), veoma mala i nedovoljna za materijalno opremanje Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona.

S obzirom na činjenicu, da Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona od 01. februara 2013. godine obavlja poslove vatrogastva iz nadležnosti Kantona i svih općina, potrebno je da KUCZ u saradnji sa Vladom Kantona u toku 2026. godine, ponovo inicira aktivnosti prema općinskim načelnicima s područja Kantona, da se formira zajednička profesionalna vatrogasna jedinica Kantona i svih općina, čijim bi se formiranjem stvorili pretpostavke za njeno kontinuirano opremanje sa neophodnim vatrogasnim vozilima, opremom i drugim sredstvima.

4.3. Stanje organizovanosti civilne zaštite na nivou općina

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju u svim općinama s područja Kantona formirane su službe civilne zaštite, koje imaju status općinskih službi za upravu. Službe civilne zaštite u općinama: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i Ilijaš su samostalne općinske službe za upravu, dok su službama za civilnu zaštitu u općinama: Hadžići i Trnovo pridodati i drugi poslovi, tako su Službi za civilnu zaštitu Hadžići pridodati poslovi mjesnih zajednica, a Službi za civilnu zaštitu Trnovo pridodati inspeksijski i zajednički poslovi.

U svim općinama u Kantona u okviru službi za civilnu zaštitu formirani su operativni centri civilne zaštite, dok nijedna općina u Kantonu nema formiranu svoju profesionalnu vatrogasnu jedinicu.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu, kao i provedbenih propisa donesenih na osnovu navedenih zakona, na nivou općina s područja Kantona doneseni su između ostalog, slijedeći propisi:

- Odluka o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (donesena od strane svih općina);

- Odluka o organizovanju i funkcionisanju zaštite od požara i vatrogastvu (donesena od strane svih općina);

- Sve općine su donijele odgovarajuće propise o organizovanju (formiranju, osnivanju, imenovanju) općinskih struktura zaštite i spašavanja (štabova, povjerenika i jedinica civilne zaštite, kao i službi zaštite i spašavanja, te komisija za procjenu šteta).

Po pitanju planskih dokumenata iz oblasti zaštite i spašavanja sve općine imaju izrađene planska dokumenta, koja na osnovu iskazane potrebe ažuriraju.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu, kao i provedbenih propisa donesenih na osnovu navedenih zakona, te na osnovu iskazanih potreba u općinskim procjenama ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, do sada su u svim općinama na području KS organizovane (osnovane, formirane) odgovarajuće općinske strukture civilne zaštite, odnosno zaštite i spašavanja (službe civilne zaštite, operativni centri civilne zaštite, štabovi, povjerenici i jedinice civilne zaštite, službe zaštite i spašavanja i komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća).

Popuna navedenih općinskih organizovanih struktura civilne zaštite sa ljudstvom je zadovoljavajuća s tim što je neophodno da sve općinske službe civilne zaštite u narednom periodu u što kraćem roku u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije obveznika civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/19) odmah ustroje evidenciju obveznika civilne zaštite, kako bi se isti na osnovu iskazane potrebe mogli rasporediti (mobilisati) u kantonalne i općinske organizovane strukture zaštite i spašavanja.

Također, je neophodno da općine na osnovu iskazanih potreba u svojim procjenama ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, u periodu 2026.-2030. godine preduzmu mjere i aktivnosti na formiranju jedinica civilne zaštite opće namjene po mjesnim zajednicama, te da izvrše njihovu popunu u skladu sa njihovim ličnim i materijalnim formacijama.

Općine su odmah po organizovanju svojih struktura zaštite i spašavanja, preduzela odgovarajuće aktivnosti na njihovom opremanju sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima i to u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima (namjenskim sredstvima od posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća) u svojim budžetima zbog čega je opremljenost općinskih struktura zaštite i spašavanja sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom različita od općine do općine (znatno je bolja opremljenost struktura zaštite i spašavanja u gradskim općinama u odnosu na vangradske općine).

Važno je istaći da je KUCZ u prethodnom periodu u skladu sa odredbama člana 183. stav (1) tačka 8) Zakona o zaštiti i spašavanju i Odlukom o utvrđivanju kriterija za dodjelu pomoći općinama iz sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, pružala finansijsku podršku općinama s područja Kantona za opremanje njihovih struktura zaštite i spašavanja, te da će te aktivnosti i u narednom periodu.

S obzirom, da je popuna općinskih struktura zaštite i spašavanja sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom prema njihovim materijalnim formacijama samo djelomično izvršena, potrebno je da općine iz redovnih budžetskih sredstava, kao i iz namjenskih sredstava od posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, u narednom periodu kontinuirano vrše njihovo opremanje sa neophodnom opremom i sredstvima, kako bi iste mogle efikasno djelovati u akcijama zaštite i spašavanja u nastalim prirodnim i drugim nesrećama.

4.3.1. Stanje u općinskim operativnim centrima civilne zaštite

Po pitanju organizovanosti, popunjenosti i opremljenosti općinskih operativnih centara civilne zaštite u skladu sa odredbama Pravilnika o organizovanju i funkcionisanju operativnih centara civilne zaštite, stanje je slijedeće:

- U skladu sa članom 149. Zakona o zaštiti i spašavanju u svim općinama u Kantonu u sastavu općinskih službi civilne zaštite formirani su operativni centar civilne zaštite. Operativni centri civilne zaštite u općinama: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Hadžići, Vogošća, Ilijaš i Trnovo rade od 08:00 do 16:00 sati svakog radnog dana, dok Općinski operativni centar civilne zaštite Ilidža radi stalno 24 sata dnevno, što znači i u radne i u neradne dane - subota, nedjelja, državni i vjerski praznici.

- U općinskim operativnim centrima civilne zaštite: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Hadžići, Vogošća, Ilijaš i Trnovo radi po jedan zaposlenik, dok u Općinskom operativnom centru civilne zaštite Ilidža rade četiri zaposlenika, a u Općinskom operativnom centru civilne zaštite Novi Grad rade dva zaposlenika.

- Neprekidan rad 24 sata svaki dan operativnih centara civilne zaštite u uslovima proglašenja stanja prirodne i druge nesreće ili postojanja opasnosti nastanka prirodne i druge nesreće obezbjeđen je u općinskim operativnim centrima civilne zaštite: Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća, dok u ostalim općinskim centrima civilne zaštite takav rad nije obezbjeđen.

- Svi općinski operativni centri civilne zaštite imaju adekvatne uslove za rad koji se odnose na prostor (po jednu prostoriju), osim u općini Trnovo.

- Komunikacija općinskih operativnih centara civilne zaštite sa Kantonalnim operativnim centrom civilne zaštite se vrši putem: sistema radio veza, tele-komunikacijskih i informacijskih veza (telefon, faks, e-mail).

- U svim općinskim operativnim centrima civilne zaštite KUCZ je instalirala po jednu fiksnu radio stanicu (DMR Motorola Solutions DM4600) čime su općinski operativni centri civilne zaštite, odnosno općinske službe civilne zaštite uključeni u digitalni sistem radio veza KUCZ (KUCZ je napravila plan rada po kojem se svakodnevno vrše provjere veze sa općinskim operativnim centrima civilne zaštite, dok je u svim vanrednim okolnostima rad po tom planu permanentan).

- Sve općine su napravile odgovarajuće projekte sistema za radio komunikacijsku i informacijsku podršku za svoje službe civilne zaštite, odnosno općinske centre civilne zaštite, osim Općine Trnovo. Ti projekti su do sada u potpunosti realizovani u općinama Centar, Novo Sarajevo i Ilidža, dok su u općinama Stari Grad, Novi Grad, Hadžići, Vogošća i Ilijaš djelomično realizovani uz finansijsku podršku KUCZ.

- Općinski operativni centri civilne zaštite: Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad i Ilidža imaju rezervno napajanje u slučaju nestanka električne energije, dok ostali općinski operativni centri civilne zaštite navedeno napajanje nemaju.

- Općine: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Hadžići, Vogošća i Ilijaš napravile su odgovarajuće projekte sistema za uzbunjivanje, dok Općina Trnovo planira izradu navedenog projekta u narednom periodu. Projekti sistema uzbunjivanja su do sada u potpunosti realizovani u općinama Centar, Novo Sarajevo i Ilidža, dok su u općinama: Stari Grad, Novi Grad, Hadžići, Vogošća i Ilijaš djelomično realizovani uz finansijsku podršku KUCZ.

Da bi općinski operativni centri civilne zaštite mogli pravovremeno i kvalitetno izvršavati poslove iz svoje nadležnosti, potrebno je da:

- Općine koje nisu osigurale neprekidan rad 24 sata svaki dan svojih operativnih centara civilne zaštite u uslovima proglašenja stanja prirodne i druge nesreće ili postojanja opasnosti nastanka prirodne i druge nesreće, to u što kraćem roku (2026.-2027. godina) obezbijede.

- Općine koje nisu realizovale projekte sistema za radio komunikacijsku i informacijsku podršku za svoje operativne centre civilne zaštite u periodu 2026.-2030. godina, realizuju navedeni projekat.

- Općine koje nisu realizovale projekte sistema za uzbunjivanje u periodu 2026.-2030. godina, realizuju navedeni projekat.

- Općine koje nisu osigurale rezervno napajanje u slučaju nestanka električne energije za svoje operativne centre civilne zaštite, to u što kraćem roku (2026.-2027. godina) obezbijede.

- U periodu 2026.-2030. godina izvršiti stručnu i specijalističku obuku osoblja koje radi u općinskim operativnim

centrima civilne zaštite, koju će organizovati KUCZ u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite.

4.3.2. Organizacija vatrogastva u općinama

Vezano za vatrogasne snage u općinama s područja Kantona, treba istaći, da nijedna općina u Kantonu nema formiranu svoju profesionalnu vatrogasnu jedinicu. Sve općine u Kantonu su se još 2011. godine izjasnile, da želi u skladu sa članom 63. Zakona o zaštiti od požara, sa Kantonom formirati zajedničku profesionalnu vatrogasnu jedinicu. Međutim, procedura formiranja zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i svih općina s područja Kantona nije okončana jer nije usuglašen konačni tekst sporazuma o formiranju zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice. Zbog navedenog, sve poslove koje bi trebale obavljati profesionalne vatrogasne jedinice općina, trenutno obavlja Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona, koja se nalazi u sastavu KUCZ.

Kao dopunske snage za vatrogastvo u općinama s područja Kantona egzistira devet dobrovoljnih vatrogasnih društva (u daljnjem tekstu: DVD) i to:

- u Općini Stari Grad DVD "Vratnik",
- u Općini Centar DVD "Bjelave",
- u Općini Novo Sarajevo DVD "Novo Sarajevo 1934",
- u Općini Novi Grad DVD "Alipašin Most",
- u Općini Ilidža DVD "Ilidža",
- u Općini Hadžići DVD "Tarčin",
- u Općini Vogošća DVD "Vogošća",
- u Općini Ilijaš DVD "Srednje",
- u Općini DVD "Trnovo".

U svim navedenim DVD općine su formirali svoje službe zaštite od požara.

S obzirom da je u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od požara, svaka općina dužna osnovati svoju ili zajedničku profesionalnu vatrogasnu jedinicu, a imajuću u vidu da sve općine s područja Kantona ugrožene od požara, potrebno je da:

- U što kraćem roku (u toku 2026. godine) općine u saradnji sa Kantonom formiraju zajedničku profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona i općina ili da osnuje svoju vlastitu profesionalnu vatrogasnu jedinicu i da osiguraju redovna budžetska sredstva za njeno finansiranje.

- Općine iz redovnih budžetskih sredstava finansiraju opremanja i rad DVD koja egzistiraju na području njihovih općina jer su namjenska sredstva koja se prikupljaju po osnovu naknade iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila (član 137. Zakona o zaštiti od požara), koja pripadaju DVD veoma mala i nedovoljna za materijalno opremanje DVD.

- Općine koje nemaju dovoljno finansijskih sredstava, zatraže pomoć od Kantona da iz redovnih budžetskih sredstava Kantona finansira dobrovoljne vatrogasne jedinice osnovane u DVD.

4.4. Organizacija zaštite i spašavanja u privrednim društvima i drugim pravnim licima, javnim ustanovama i institucijama

Odredbama člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, određena su osnovna prava i dužnosti pravnih lica koja oni imaju u oblasti zaštite i spašavanja. To se odnosi na sva privredna društva, javna preduzeća, ustanove i druge institucije koje se bave poslovima navedenim u odredbi člana 32. stav (1) Zakona o zaštiti i spašavanju, a to su poslovi iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede,

šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, snabdijevanja, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti u kojima se obavljaju poslovi od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Privredna društva, javna preduzeća, ustanove i druge institucije koje se bave navedenim poslovima, imaju veliki značaj i ulogu u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od raznih vrsta prirodnih i drugih nesreća jer oni raspolazu ljudstvom i velikim materijalnim potencijalima (proizvodnim objektima, zgradama, materijalno-tehnička sredstvima, opremom, kao i drugim sredstvima i imovinom), koja mogu biti ugrožena raznim prirodnim i drugim nesrećama. Stoga je veoma važno, da oni poslove zaštite i spašavanja obavljaju kvalitetno kao dio svojih redovnih poslova, svakodnevno, kao i ostale poslove iz svoga djelokruga za koje su registrovani, odnosno osnovani.

Na osnovu iskustava stečenih u prethodnim godinama (2012. godine visoki snijeg i snježni nanosi, 2014. godine poplave i klizišta, 2020. i 2021. godine za vrijeme trajanja pandemije COVID-19 i u novembru 2021. godine kada je na području Kantona zbog poplava bilo proglašeno stanje prirodne i druge nesreće, te u drugim kriznim situacijama), može se reći da znatan broj privrednih društva i drugih pravnih lica, javnih ustanova i institucija koje se bave poslovima navedenim u odredbi člana 32. stav (1) Zakona o zaštiti i spašavanju, nije bio spremno, opremljeno i obučeno da adekvatno odgovorio u tim kriznim situacijama.

Da bi privredna društva i druga pravna lica, javne ustanove i institucije koje obavljaju djelatnosti iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, snabdijevanja, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti u kojima se obavljaju poslovi od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, mogli efikasno odgovoriti na sve potencijalne prijetnje od prirodnih i drugih nesreća i time zaštititi vlastito ljudstvo i materijalna dobra i pomoći drugim ugroženim osobama na širem području, neophodno je da sva pravna lica, javne ustanove i institucije:

- u kontinuitetu u okviru svoje redovne djelatnosti provoditi sve mjere zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;

- u periodu 2026.-2030. godina organizuju svoje snage zaštite i spašavanja (jedinice, povjerenike ili štabove civilne zaštite) i iste opreme sa minimalnim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom potrebnim za izvršenje mjera zaštite i spašavanja iz svoje nadležnosti, kao i zaštitu vlastitog ljudstva i materijalnih dobara, te ljudstva koji boravi u njihovim objektima;

- u periodu 2026.-2030. godina izrade svoje planove zaštite i spašavanja ili ako ih već imaju da ih ažuriraju po kojim će djelovati u svim kriznim situacijama izazvanim prirodnim i drugim nesrećama;

- koja obavljaju djelatnost u poslovnim objektima, a posebno u: zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, sportskim, trgovinskim i ugostiteljsko-turističkim objektima, kao i u proizvodnim halama, željezničkim i autobuskim stanicama, aerodromima i drugim sličnim poslovnim objektima, da u periodu 2026.-2030. godina nabave i čuvaju u funkcionalnom stanju sredstva i opremu za sprovođenje lične i kolektivne zaštite ljudi u tim objektima, propisanu Odlukom o vrsti i minimalnim

količinama sredstava potrebnih za sprovođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća;

- da u svojim budžetima svake godine osiguraju sredstva za finansiranje svih navedenih mjera.

4.5. Udruženja građana i humanitarne organizacije od posebnog značaja za sistem zaštite i spašavanje i zaštite od požara i vatrogastva

Odredbama člana 33. Zakona o zaštiti i spašavanju, određeno je mjesto i uloga humanitarnih organizacija i udruženja građana u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Određena udruženja građana i humanitarne organizacije imaju posebno značenje za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, jer se bave poslovima koji su u cijelosti u funkciji zaštite i spašavanja i koja svojim angažovanjem mogu pridonijeti zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. To su prije svega Crveni križ i druge humanitarne organizacije, kao i udruženje građana u sljedećim djelatnostima: gorska služba spašavanja, planinari, izviđači, gorani, speleolozi, radioamateri, ronionci, protivpožarna zaštita i dr., kao i njihovi savezi čiji su oni članovi.

KUCZ i općinske službe civilne zaštite s područja Kantona imaju vrlo dobru saradnju sa navedenim udruženjima građana i humanitarnim organizacijama, tako da su u nekim od njih formirane kantonalne i općinske službe zaštite i spašavanja, a sa nekim su potpisani sporazumi o međusobnoj saradnji u ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Na osnovu iskustava stečenih u proteklih nekoliko godina, kada je području Kantona bilo zahvaćeno raznim prirodnim i drugim nesrećama (poplave, klizišta, visoki snijeg i snježni nanosi, olujno nevrijeme, suša, požari i dr.), može se reći, da su udruženja građana i humanitarne organizacije, provodeći mjere zaštite i spašavanja koje je naređivao nadležni štab civilne zaštite, dali veliki doprinos u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i na otklanjanju nastalih posljedica na područjima koja su bila pogođena navedenim prirodnim i drugim nesrećama. U tim aktivnostima posebno su se istakli pripadnici Gorske službe spašavanja, DVD, Crvenog križa Kantona i općinskih organizacija Crvenog križa zahvaljujući finansiskoj i materijalnoj pomoći od strane KUCZ i pojedinih općinskih službi civilne zaštite s područja Kantona.

Da bi cjelokupni sistem zaštite i spašavanja Kantona bio još učinkovitiji i efikasniji, neophodno je da KUCZ i općinske službe civilne zaštite u periodu 2026.-2030. godina, preduzmu mjera i aktivnosti da sa svim udruženjima građana i humanitarnim organizacijama koje obavljaju djelatnost koja u direktnoj funkciji zaštite i spašavanja, ostvare saradnju i da ih uključe u sistema zaštite i spašavanja Kantona. Tom saradnjom KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju dogovoriti sa udruženjima građana posebno slijedeća pitanja:

- način angažovanja tih udruženja na zadacima zaštite i spašavanja;

- mjere zaštite i spašavanja za koje bi se trebale osposobljavati udruženje građana;

- potrebna sredstva i oprema koja bi se trebala osigurati za provedbu tih mjera;

- način i vidovi pomoći što ih udruženjima može osigurati Kanton, odnosno općine i druga pitanja.

4.6. Dostignuti stepen zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara, kao provedbenim propisima donesenim na osnovu navedenih zakona, na nivou Kantona i općina su doneseni propisi iz oblasti zaštite i spašavanja i oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, kao i planska dokumenta iz oblasti zaštite i spašavanja i oblasti zaštite od požara i vatrogastvu (procjene ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (mapiranje rizika), čije su sastavni dio i procjene ugroženosti od požara, programi razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća područja i planovi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća). KUCZ je izvode iz navedenih planskih dokumenata Kantona, dostavila svim kantonalnim ministarstvima i drugim organima Kantona, javnim preduzećima i svim općinama s područja Kantona, dok su općinske službe civilne zaštite izvode iz planskih dokumenata općina, dostavile svim općinskim organima uprave i subjektima od značaja za zaštitu i spašavanje općina.

Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonskim propisima, u Kantonu i općinama za praćenje rizika i mapiranje rizika od prirodnih i drugih nesreća zadužena su resorna ministarstva i drugi organi Kantona, odnosno općinski organi uprave koji su dužni o svim situacijama redovno obavještavati KUCZ, odnosno općinske službe zaštite i spašavanja o poduzetim mjerama i aktivnostima za sprečavanje, odnosno ublažavanje posljedica nastalih djelovanjem prirodnih i drugih nesreća.

Međutim, sadašnja organizovanost i međusobna koordinacija subjekata u sistemu zaštite i spašavanja nije na zadovoljavajućem nivou iz razloga što nisu osigurani mehanizmi za praćenje rizika i pravljenje mape rizika.

Na osnovu dosadašnjih iskustava i analiza prirodnih i drugih nesreća koje su ugrozile područje Kantona i šire, kao i dobivenih znanja kroz različite oblike učešća na seminarima, okruglim stolovima i vježbama, stečena su značajna iskustva o organizovanosti i međusobnoj koordinaciji svih učesnika u sistemu zaštite i spašavanja u fazi pripreme, odgovora i oporavka, o mehanizmima za praćenje i pravljenje mapa rizika i druga značajna iskustva, koja je nužno, kao naučene lekcije, ugraditi u sva planska dokumenta na svim nivoima organizovanja zaštite i spašavanja.

Iako su Kanton i općine uradili zakonski okvir, kojim su trasirali put ka postizanju postavljenog cilja, funkcionalnoj zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, trenutno stanje organizovanosti civilne zaštite i dostignuti stepen zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća na području Kantona, ukazuje na to da postoji dovoljno prostora za unapređenje i poboljšanje organizovanosti civilne zaštite na nivou Kantona i na nivou svih općina u Kantonu.

Nedostatak je i kadrovske prirode, osim toga što nije izvršena fizička popuna sistematiziranih radnih mjesta u organima civilne zaštite na svim nivoima ona je i neodgovarajuća. Veliki broj mjesta naročito na nivoima općina, popunjavaju kadrovi bez odgovarajuće stručne spreme, znanja i radnog iskustva potrebnog za obavljanje najsloženijih poslova u državnoj službi ili organima civilne zaštite. Također, općine: Hadžići i Trnovo nisu osnovale samostalne službe civilne zaštite već su im pridodate i druge općinske službe, pa se poslovi zaštite i spašavanja ne tretiraju i ne provode kako je to propisano

Zakonom o zaštiti i spašavanju, čime su izgubile i svoju upravnu i stručnu nadležnost.

Slabosti i nedostaci u funkcionisanju sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona, prisutni su iz razloga što u prethodnom periodu u Kantonu i u općinama nije vršen inspekcijski nadzor iz oblasti civilne zaštite i zaštite od požara i vatrogastva od strane nadležnih inspekcijских organa Federacije BiH.

Jedna od slabosti koja je uočena u prethodnom periodu u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona, je i ta, što Kanton i općine ne planiraju redovna budžetska sredstva koja bi se trošila u fazi pripreme, odgovora i oporavka na prirodne i druge nesreće jer se pokazalo u praksi da su namjenska sredstva koja se prikupljaju po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća (prema članu 180. Zakon o zaštiti i spašavanju), nedovoljna da bi se moglo pravovremeno i efikasno odgovoriti na sve moguće prirodne i druge nesreće i pružiti neophodna pomoć najugroženijim kategorijama stanovništva. Zato je potrebno osigurati sredstva i iz drugih izvora po članu 179. Zakona o zaštiti i spašavanju (budžeta Kantona i općina, sredstava pravnih lica, osiguranja, dobrovoljnih priloga, međunarodne pomoći i drugih izvora). Naročito je bitno, da Kanton i općine u svojim budžetima planiraju redovna budžetska sredstva za finansiranje zaštite od prirodnih i drugih nesreće jer je ulaganje u prevenciju (sprječavanje nastajanja posljedica), višestruko isplativije, svrsishodnije i moralnije nego ulaganje u posljedice koje se uslijed izostale prevencije multipliciraju. Prevencija u zaštiti i spašavanju na nivou Kantona i općina treba biti finansijski podržana u okviru redovnog planiranja budžeta za potrebe osnovne djelatnosti, usklađeno s prioritetima godišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja Kantona i općina.

5. PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ĆE SE PROVODITI

S obzirom na činjenicu, da je prema svim relevantnim procjenama područje Kantona u znatnoj mjeri izložen opasnostima od prirodnih i drugih nesreća i s njima vezanim rizicima, a imajući u vidu da se primjenom odgovarajućih preventivnih mjera ti rizici mogu ublažiti do nivoa socijalne prihvatljivosti njihovih posljedica, ukazuje na potrebu, da preventivne mjere zaštite i spašavanja moraju imati središnje mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizovane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Preventivne mjere zaštite i spašavanja su usmjerene na ostvarivanje sigurnosnih i zaštitnih funkcija u svim područjima društvenih aktivnosti, koje trebaju da provode svi subjekti sistema zaštite i spašavanja od pojedinca (građanina), svih organa vlasti od lokalnog do državnog nivoa, javnih ustanova i institucija, javnih preduzeća i drugih pravnih lica, te udruženja građana i humanitarnih i drugih organizacija jer je to pretpostavka učinkovitog, znači i uspješnog sistema zaštite i spašavanja.

U sistemu zaštite i spašavanja, prevencija obuhvata planiranje mjera koje su kao redovne planske aktivnosti usmjerene na umanjenje mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće i njenih posljedica, a ako se nesreća ipak desi, determiniše se kao skup mjera koje će umanjiti štetne učinke po ljude i materijalna dobra.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. Prije nastanka prirodne

ili druge nesreće potrebno je provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može uticati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može uticati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće za što su posebno odgovorni organi vlasti svih nivoa vlasti i pravna lica.

Posebno treba podvući obavezu svih nosilaca planiranja da u planirane preventivne mjere zaštite i spašavanja ugrade strateške pravce sa akcionim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nosiocima, saradnicima, rokovima i izvorima finansiranja. To znači da se moraju izabrati ostvarivi ciljevi za predviđeno vrijeme realizacije Programa razvoja Kantona, odnosno isti moraju biti u potpunosti realni.

Na osnovu zaključaka iz Procjene ugroženosti Kantona i politike razvoja zaštite i spašavanja, prioritetno se nameću određene preventivne mjere zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje određujemo kao programske prioritete kroz strateške pravce sa akcijskim planovima u ovim ili budućim programima razvoja.

5.1. Preventivne mjere zaštite od zemljotresa

Procjenom ugroženosti Kantona već su utvrđene moguće posljedice po ljude i materijalna dobra u slučaju zemljotresa na teritoriji Kantona. Na osnovu Procjene ugroženosti Kantona može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima, bespravna gradnja i klizišta, ne pružaju mogućnost primjene efikasne zaštite od zemljotresa, osim građevina građenih savremenim otpornim konstruktivnim sistemima u urbanim dijelovima Kantona.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od zemljotresa, potrebno je u periodu 2025.-2030. godina preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Prilikom projektovanja i izgradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih (puteva, željeznica, mostova, vijadukta, vodovodne i kanalizacijske mreže i sl.) i drugih građevinskih objekata treba poštovati sve propisane zakonske i podzakonske propise o građenju, kao i postojeće tehničke propise i druge norme za izgradnju navedenih objekata u seizmički ugroženom području. Treba obavezno sagledavati maksimalne moguće veličine seizmičkih intenziteta i posljedica koje oni mogu izazvati. Ovu mjeru provoditi i prilikom izrade novih i izmjenu postojećih prostornih i urbanističkih planova. Izvršioci: Zavod za planiranje razvoja Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i nadležne općinske službe za upravu.

- Prilikom projektovanja i izgradnje svih vrsta građevinskih objekata, potrebno je osigurati dovoljno široke i sigurne evakuacijske putove, omogućiti nesmetan pristup svih vrsta pomoći u skladu s važećim propisima. Izvršioci: Zavod za planiranje razvoja Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i nadležne općinske službe za upravu.

- Građevine društvene infrastrukture, obrazovne, zdravstvene, sportsko-rekreativne i slične građevine koji koriste veći broj različitih korisnika, javne saobraćajne površine, moraju biti građene ili uređene na način da se spriječi stvaranje arhitektonsko-urbanističkih barijera. Također, u navedenim građevinama, treba osigurati prijem obavještenja nadležnih operativnih centara civilne zaštite o vrsti opasnosti i mjerama koje je potrebno preduzeti. Izvršioci: Zavod za planiranje razvoja Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležna kantonalna

ministarstva i nadležne općinske službe za upravu, te institucije iz oblasti obrazovanja, zdravstva, sporta i kulture.

- Utvrđivanja stanja, karakteristika i strukture postojećeg stambenog fonda i ostalih vrsta građevinskih objekata, te cjelokupne infrastrukture na području Kantona u cilju procijene posljedice za ljude i materijalna dobra u slučaju zemljotresa jačeg intenziteta na teritoriji Kantona. Izvršioci: nadležna kantonalna ministarstva i organi, te nadležne općinske službe za upravu.

- Organizovanje, opremanje (sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima za pretragu i spašavanje zatrpanih: specijalnim instrumentima za otkrivanje zatrpanih, mašinama za uklanjanje ruševina i drugom opremom) i osposobljavanje svih struktura civilne zaštite Kantona i općina, da u slučaju događanja zemljotresa, preduzmu neophodne mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Kantona. Izvršioci: KUCZ i općinske službe civilne zaštite u saradnji sa Vladom Kantona i općinskim načelnicima.

- Organizovanje, opremanje i osposobljavanje privrednih društava i pravnih lica koja obavljaju djelatnosti iz oblasti: zdravstva, obrazovanja, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, industrije, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva i drugih pravnih lica iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, da u slučaju događanja zemljotresa na području Kantona, preduzmu neophodne mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u skladu sa svojim nadležnostima. Izvršioci: Sva prava lica i institucija iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju.

- Obučavanje i osposobljavanje građana za preduzimanje mjera samozaštite i međusobne pomoći u slučaju zemljotresa. Izvršioci: općinske službe civilne zaštite u saradnji sa KUCZ.

- U planovima zaštite i spašavanja (kantonalnom i općinskim) potrebno je razraditi planove za spašavanje iz ruševina, evakuaciju, smještaj i zbrinjavanje lica iz područja ugroženog zemljotresom, kao i planove za medicinsko zbrinjavanje lica povrijeđenih u zemljotresu. Izvršioci: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- S obzirom na to da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažovati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih mašina za uklanjanje ruševina i sl.) potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina i kantona ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice. Izvršioci: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- Obezbjedenje, u okviru robnih rezervi Kantona i općina, odgovarajućih količina životnih namirnica, higijenskih sredstava, odjeće, obuće i drugih potrepština za stanovništvo koje bi bilo u stanju potrebe za tim sredstvima uslijed djelovanja zemljotresa. Izvršioci: Direkcija za robne rezerva Kantona u saradnji sa Vladom Kantona i općine.

5.2. Preventivne mjere zaštite od poplava i spašavanje na vodi i pod vodom

Područje Kantona je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo ciklično pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima. Uz ovu pojavu uglavnom se uvijek izražava potreba evakuacije stanovništva i provođenje mjere spašavanja na vodi i pod vodom. To zahtijeva ostvarivanje neprekidne saradnje i uvezivanja redovnih djelatnosti svih nadležnih nosilaca zaštite i spašavanja u ovoj oblasti.

Kantonalnim operativnim planom odbrane od poplava utvrđeno je provođenje mjera aktivne odbrane od poplava i leda, u vrijeme neposredne opasnosti od pojave velikih (poplavnih) voda, u vrijeme trajanja poplava i otklanjanja posljedica poplava na vodotocima II kategorije na području Kantona, dok je Federalnim operativnim planom odbrane od poplava utvrđeno provođenje mjera aktivne odbrane od poplava i leda, u vrijeme neposredne opasnosti od pojave velikih (poplavnih) voda, u vrijeme trajanja poplava i otklanjanja posljedica poplava, na vodnom području rijeke Save uz površinske vode I kategorije, pri čemu su vode I kategorije na području Kantona vodotoci: Bosna i Željeznica.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cjelini, a koji utiču na nastanak poplava i to:

- Prvenstveno, treba zabraniti i spriječiti dalju bespravnu (nelegalnu) izgradnju stambenih, industrijskih i drugih objekata neposredno na obalama vodotoka, odnosno u zoni propagacije vodnog vala.

- Treba uspostaviti odgovarajuće uslove vezano za izgradnju bilo kojih objekata (posebno objekata infrastrukture) iznad i pored korita vodotoka (njihova izgradnja ne smije uticati na smanjenje proticajnog profila vodotoka, prilikom izgradnje takvih objekata treba dosljedno primijeniti sve predviđene mjere i postupke vezano za vodni režim i sl.).

- Za sve vodotoke (rijeke i veće potoke) na području Kantona, a u svrhu tehničkog održavanja vodotoka i radova građenja vodnih građevina treba osigurati inundacijski pojas.

- Provoditi mjere zaštite u slivnom području (kontrolisati sječu šuma, vršiti plansko pošumljavanje, kontrolisati način korištenja i obrade poljoprivrednog i drugog zemljišta i druge odgovarajuće mjere).

- Preduzimanje mjera i aktivnosti od strane inspekcijskih i drugih nadležnih organa na sprječavanju odlaganja raznog otpadnog materijala u korita vodotoka i u njihovoj neposrednoj blizini, kao i na sprječavanju kopanja zemlje, pijeska i šljunka na objektima za zaštitu od poplava i obavljanja i drugih radnji kojima se može ugroziti sigurnost ili stabilnost tih građevina.

Izvršioци: Nadležno kantonalna ministarstva i organi, kao i nadležne općinske službe za upravu, te inspekcijski organi.

- Izgradnja i održavanje objekata za zaštitu od poplava: odbrambenih nasipa, obaloutvrda, odbrambenih zidova, kaskada, rasteretnih i lateralnih kanala (odvodnih i dovodnih kanala), retencionog prostora u akumulacijama za prihvatanje valova velikih voda i dr.). Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona u saradnji sa Vladom Kantona, Grad Sarajevo, općine i Agencija za vodno područje rijeke Save.

- Preduzimanje neophodnih mjera i aktivnosti na stalnoj regulaciji korita svih vodotoka na području Kantona i to prije svega, na njihovim najkritičnijim mjestima. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona u saradnji sa Vladom Kantona, Grad Sarajevo, općine i Agencija za vodno područje rijeke Save.

- Redovno čišćenje i održavanje korita svih vodotoka (rijeka i potoka), kao i kanala za prihvatanje i odvođenje površinskih i podzemnih voda od nanosa, naplavina, drveća i drugog raznog rastinja, otpadnog materijala i sl. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona i KUCZ u saradnji sa Vladom Kantona, Grad Sarajevo, općine i Agencija za vodno područje rijeke Save.

- Nabavka neophodne opreme i materijala za sve subjekte koji učestvuju u provođenju mjera zaštite i spašavanja na vodi i pod vodom. Izvršioци: Svi subjekti koji učestvuju u provođenju mjera spašavanja na vodi i pod vodom.

- Planiranje, uspostavljanje i održavanje sistema veza između svih subjekata koji učestvuju u provođenju mjera zaštite i spašavanja od poplava na području Kantona. Izvršioци: KUCZ, općinske službe civilne zaštite i drugi subjekti koji učestvuju u provođenju ove mjere.

- Kontinuirano praćenje hidrometeoroloških, tehničkih i ostalih podataka potrebnih za predlaganje i provođenje mjera zaštite od poplava. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona, KUCZ, općinske službe civilne zaštite i druge nadležne općinske službe za upravu, te Agencija za vodno područje rijeke Save.

- Putem medija podsticati stanovništvo da osiguraju svoju imovinu od poplava kod osiguravajućih kuća, što bi im omogućilo da naplate štete uzrokovane poplavama. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

5.3. Preventivne mjere zaštite od odrona i klizanja tla

Klizišta i nestabilne padine jedan su od trajnih problema s obzirom na geološke karakteristike područja Kantona. Obično se aktiviraju posle velikih kiša ili naglih otapanja snijega. Na nastanak klizišta utiču brojni faktori kao što su: sastav tla, nagib padine, nivo podzemnih voda, stepen oštećenja tla tektonskim kretanjima ili ljudskim aktivnostima, opterećenost padine vještačkim objektima (putevi, zgrade i dr. objekti).

Klizišta se u posljednje vrijeme (period poslije rata) na području Kantona sve više pojavljuju kao rezultat: intenzivne nezakonite i neplanske gradnje na područjima koja nisu ispitana geološki; nestručnog zasijecanja padina tokom izgradnje objekata; nekontrolisane sječe šume; kontinuiranog curenja vode iz vodovodnih i kanalizacionih instalacija i neadekvatne regulacije odvođenja oborinskih i otpadnih voda, što dovodi do intenzivnijeg napajanja padina vodom, a to uzrokuje slabljenje fizičko-mehaničkih karakteristika zemljišta, odnosno dovodi do klizanja tla padine.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od odrona i klizišta, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Primjenjivati sve propise o građenju i tehničke mjere kod izgradnje stambenih i poslovnih objekata, vodovodnih, kanalizacionih i drugih infrastrukturnih objekata. Izvršioци: Zavod za izgradnju Kantona, Zavod za planiranje razvoja Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i organi, te nadležne općinske službe za upravu.

- Izraditi i voditi katastar klizišta i odrona u svim općinama na području Kantona na osnovu jedinstvene metodologije i uvezivanje katastarsa klizišta i odrona u jedinstven informacijski sistem na nivou Kantona. Izvršioци: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležne općinske službe za upravu i općinske službe civilne zaštite.

- Provoditi stalni monitoring klizišta na području Kantona. Izvršioци: Zavod za izgradnju Kantona, nadležne općinske službe za upravu i općinske službe civilne zaštite.

- Izraditi inženjersko-geološke karte (1:25000) klizišta, za svaku općinu u Kantonu, na kojima će biti ucrtane zone rizika klizišta. Izvršioци: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, Zavod za izgradnju Kantona i općine.

- Ograničiti izgradnju stambenih, poslovnih i drugih građevina na područjima bilo potencijalnih ili postojećih klizišta. Izvršio: Zavod za izgradnju Kantona, Zavod za planiranje razvoja Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i organi, te nadležne općinske službe za upravu.

- Na mjestima gdje to dozvoljava konfiguracija terena primijeniti mjere zaštite stabilnosti tla uređenjem erozijskih područja i sprječavanjem ispiranja tla, pošumljivanjem i izgradnjom regulacijskih građevina (odgovarajućih instalacija za dreniranje, prihvati i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, potpornih zidova i sl.). Ove mjere bi prvenstveno, trebalo provoditi u naseljenim mjestima. Izvršio: Zavod za izgradnju Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i organi, te nadležne općinske službe za upravu.

- S obzirom da se u posljednjim godina klizišta sve više pojavljuju kao rezultat kontinuiranog curenja vode iz vodovodnih i kanalizacionih instalacija, potrebno je preduzeti mjere i aktivnosti na saniranju oštećene vodovodne i kanalizacione mreže. Izvršio: Zavod za izgradnju Kantona, KJKP Vodovod i kanalizacija, nadležna kantonalna ministarstva, te nadležne općinske službe za upravu.

- Sprječavati nekontrolisano razlijevanja fekalnih voda iz nestručno izgrađenih septičkih jama, kao i nasipavanja ili zasijecanja terena, te nekontrolisane sječe šuma. Izvršio: kantonalni i općinski inspekcijiski organi.

- Izraditi planove sanacije klizišta prema prioritetima. Izvršio: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležne općinske službe za upravu i općinske službe civilne zaštite.

- Obezbjediti finansijskih sredstava u budžetima općina i Kantona, za sanaciju klizišta, posebno onih koja ugrožavaju najviše stambenih i infrastrukturnih objekata. Izvršio: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, KUCZ i općine.

- Organizovati i provesti edukaciju stanovništva o načinu prepoznavanja osnovnih znakova pojave klizišta i opasnostima koje mogu prouzrokovati klizišta. Izvršio: Općine u saradnji sa Zavodom za izgradnju Kantona.

5.4. Preventivne mjere zaštite od visokog snijega i snježnih nanosa

Obilne snježne padavine, visok snježni pokrivač, snježni nanosi i hladnoća mogu izazvati teške posljedice po ljude i materijalna dobra, odnosno mogu izazvati kratkotrajni prekid u normalnom funkcionisanju i odvijanju nekih od vitalnih funkcija na području Kantona. Osim što izazivaju velike materijalne štete, navedene prirodne nesreće, mogu izazvati i ozbiljne posljedice po zdravlje i život ljudi. Obilne snježne padavine, visok snježni pokrivač, snježni nanosi, hladnoća i mraz na području Kantona, mogu izazvati slijedeće posljedice:

- prekide u odvijanju saobraćaju u svim općinama na području Kantona, prije svega na lokalnim, zatim regionalnim i magistralnim putevima, a također i u odvijanju gradskog saobraćaja;

- ugroziti normalno odvijanja života i rada na pogođenom području, što se ogleda u otežanom snabdijevanju stanovništva životnim namirnicama i drugim neophodnim potrepštinama, otežanom pristupu školskim, zdravstvenim, poslovnim, privrednim i raznim javnim objektima (može doći do prekida u radu škola i drugih obrazovnih institucija, privrednih preduzeća i

drugih institucija zbog nemogućnosti dolaska učenika na nastavi, radnika na posao i sl.);

- prekide u snabdijevanju potrošača sa električnom energijom, prirodnim gasom i drugim energentima za grijanje (mazut, ugalj i drvo);

- kratkotrajne prekide telefonskih veza zbog kvarova na telekomunikacionoj infrastrukturi i otežanih uslova na otklanjanju kvarova;

- rušenje i oštećenje krovova na objektima od pravnih i fizičkih lica zbog velike težine-mase snježnog pokrivača;

- snježne lavine u planinskim predjelima, koje predstavljaju veliku opasnost za turiste;

- mraz može izazvati velike štete u poljoprivredi i voćarstvu.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Izraditi program i plan redovnog i vanrednog zimskog održavanja puteva na području Kantona (za puteve koje su u nadležnosti Kantona), kao i programe i planove redovnog i vanrednog zimskog održavanja puteva na području općina (za puteve koji su u nadležnosti općina). Izvršio: Ministarstvo saobraćaja Kantona, Direkcija za puteve Kantona i općine.

- Izraditi procjenu ugroženosti saobraćajnica (posebno vitalnih) na području svih općina u Kantonu od visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće (niskih temperatura) na osnovu koje bi se tačno odredila vrsta mehanizacije, opreme i drugih sredstva neophodnih za blagovremeno i efikasno održavanje saobraćajnica, te napravio plan za angažovanje tih kapaciteta. Izvršio: Ministarstvo saobraćaja Kantona, Direkcija za puteve Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

- Potrebno je da sva kantonalna i općinska JKP izvrše nabavku adekvatne mehanizacije, opreme i druga sredstva za rad u uslovima visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće, posebno KJKP Gras, koji treba prioritetno nabaviti neophodnu mehanizaciju i opremu za održavanje tramvajske pruge u uslovima visokog snijega i niskih temperatura. Također, navedena JKP trebaju da pripreme planove za angažovanje ljudstva i navedenih kapaciteta, što bi doprinijelo njihovom efikasnijim odgovoru u situacijama visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće. Izvršio: sva kantonalna i općinska JKP.

- Pravna lica iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, posebno iz oblasti zdravstva (bolnice, domovi zdravlja i ambulante) i obrazovanja (osnove i srednje škole, fakulteti i vrtići), kao i iz oblasti sporta i kulture, te javnih ustanova i institucija, trebaju da izvrše adekvatne pripreme po pitanju njihovog organizovanja za provođenja poslova zaštite i spašavanja u uslovima visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće, a koji su Zakonom o zaštiti i spašavanju stavljeni u njihovu nadležnost. Izvršio: Sva prava lica, ustanove i institucije iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju.

- Plansko osiguranje robnih rezervi za ovakve namjene, te definisati način i pripremiti planove za hitno obezbjeđivanje životnih namirnica, lijekova, energenata, kao i drugih potrepština neophodnih za očuvanje funkcionisanja vitalnih funkcija društva u situacijama visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće. Izvršio: Direkcija za robne rezerve Kantona u saradnji sa Vladom Kantona, nadležnim kantonalnim ministarstvima, nadležnim KJKP i općinama.

- Osposobiti i opremiti organizovane strukture civilne zaštite (organe civilne zaštite, kantonalne i općinske štabove

civilne zaštite, štabove i povjerenike civilne zaštite u mjesnim zajednicama), da pravovremeno i efikasno obavljaju zadataka iz nadležnosti civilne zaštite za vrijeme visokog snijega, snježnih nanosa i hladnoće. Izvršioци: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- Osposobiti i tehnički opremiti kantonalne i općinske gorske službe zaštite i spašavanja. Izvršioци: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- Informisati stanovništva, vlasnika poslovnih i drugih objekata, upravitelja zgrada, da su u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, dužni uklanjati snijeg i ledenice sa objekta koja su njihovom vlasništvu ili kojim upravljaju, te uklanjati snijeg ispred ulaza u navedene objekte. Izvršioци: Nadležno kantonalno ministarstvo i nadležne općinske službe za upravu, te nadležni kantonalni i općinski inspekcijски organi.

- Organizovati i provesti edukaciju poljoprivrednih proizvođača i voćare o mjerama i postupcima koje se preduzimaju u poljoprivredi i voćarstvu na zaštiti od hladnoće i mraza. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

5.5. Preventivne mjere zaštite od olujnog nevremena s jakim kišom, grmljavinom, olujnim ili orkanskim vjetroм i gradom (ledom)

Prema Procjeni ugroženosti Kantona, na području Kantona olujno nevrijeme pojavljuje se dva do tri puta godišnje tokom ljetnih mjeseci (juni - septembar) i može izazvati vrlo ozbiljne posljedice po ljude i materijalna dobra. Olujno nevrijeme se po pravilu javlja s jakim kišom (prolomom oblaka), grmljavinom, jakim vjetroм, a vrlo često i gradom (ledom) i može da traje od 10 do 30 minuta.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Pri projektovanju i gradnji svih vrsta građevinskih objekata (stambenih, poslovnih i industrijskih), posebno krovnih konstrukcija i pokrova, voditi računa o mogućem učinku najjačih zabilježenih vjetrova na području gradnje i shodno tome iste projektovati prema važećim propisima s otpornošću na uticaje vjetra, te graditi te objekte u skladu s građevinskim zahtjevima za takve uslove. Izvršioци: Zavod za planiranje razvoja Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležna kantonalna ministarstva i nadležne općinske službe za upravu.

- Prilikom sadnje visokog zelenila u sklopu građevinskih čestica pridržavati se važećih propisa vezano za minimalno propisane površine. Izvršioци: KJKP Park i općinska JKP.

- Uklanjanje slabo ukorijenjenih i trulih stabala iz blizini svih vrsta građevinskih objekata. Izvršioци: KJKP Park i općinska JKP.

- Redovno kontrolisati i čistiti šahtove, kao i odvodne kanale uz saobraćajnice. Izvršioци: nadležna kantonalna ministarstva, nadležne općinske službe za upravu, te kantonalna i općinska JKP.

- Pripremiti i opremiti općinske strukture civilne zaštite, da mogu pravovremeno odgovoriti i pomoći stanovništvu koje bude pogođeno ovom prirodnom nesrećom. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite.

- Putem medija podsticati poljoprivredne proizvođače da osiguraju svoje poljoprivredne i voćarske kulture od ove prirodne nesreće kod osiguravajućih kuća, što bi im omogućilo da naplate štete uzrokovane ovom prirodnom nesrećom. Izvršioци:

Ministarstvo privrede Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

- Uvezati sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom u cilju praćenja informacija, obavještenja i upozorenja o prognozama vremena i mogućim olujnim nevremenu, te na osnovu istih izdavati odgovarajuće preporuke i upozorenja pravnim i fizičkim licima da na vrijeme preduzme neophodne mjera zaštite od ove prirodne nesreće. Izvršioци: KUCZ putem Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite i općinske službe civilne zaštite putem svojih operativnih centara civilne zaštite.

5.6. Preventivne mjere zaštite od suše

Dugotrajna suša i toplinski valovi mogu izazvati veoma velike materijalne štete, kao i štetne posljedice po zdravlje i život ljudi na pogođenom području. Prije svega, posljedice djelovanja suše i toplinskih valova najvidljivije su u poljoprivredi i voćarstvu gdje dolazi do velikih šteta, kao posljedica drastičnog smanjenja prinosa poljoprivrednih kultura, stočne hrane i voća. Suša izaziva i drastično smanjenje ili potpuno presušivanje izvorišta voda iz kojih se snabdijevaju vodom za piće gradski i lokalni vodovodi zbog čega se uvode redukcije u snabdijevanju potrošača sa vodom. Uslijed suše također, dolazi do smanjenja ili potpunog presušivanja mnogobrojnih lokalnih vodnih objekata (bunari i pumpe) iz kojih se vodom za piće, pored stanovništva napaja i stoka.

Za vrijeme trajanja dugog sušnog perioda, znatno je povećana opasnost od izbijanja požara na otvorenom prostoru, te dolazi do drastičnog smanjenja nivoa vodotoka i hidroakumulacija, što može imati vrlo štetne posljedice za riblji fond, kao i za kompletan biljni i životinjski svijet u vodotocima, a indirektno se negativno odražava na energetski sistem. Kao krajnja i najteža posljedica suše može biti, zbog nedostatka vode za piće i higijenske potrebe stanovništva, izbijanje zaraznih bolesti odnosno epidemija kod stanovništva.

Zbog svega navedenog, nametnula se potreba da se u periodu 2026.-2030. godina u cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od suše, preduzmu slijedeće mjere i aktivnosti:

- Izvršiti sanacione radove na rekonstrukciji vodovodne mreže u cilju smanjenje gubitaka u vodovodnim sistemima. Izvršioци: KJKP Vodovod i kanalizacija u sardnji sa Vladom Kantona i Ministarstvom komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, te općinska JKP u sardnji sa općinama.

- Planski raditi na zaštiti i razvoju postojećih izvorišta i pronalasku novih, radi osiguranja dodatnih količina vode u ugroženim područjima. Izvršioци: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona u saradnji sa Vlada Kantona i općine.

- Osiguravanjem dodatnih količina voda iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta poboljšati opskrbljenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i proširivanjem istih na veći broj naselja u kojima je dolazilo do smanjenja priliva u rezervoare. Izvršioци: KJKP Vodovod i kanalizacija u sardnji sa Vladom Kantona i Ministarstvom komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, te općinska JKP u sardnji sa općinama.

- Planirati i osigurati cisterne za pitku vodu i druga transportna sredstva za prevoz vode radi snabdijevanja najugroženijih kategorija stanovništva sa pitkom vodom. Izvršioци: KJKP Vodovod i kanalizacija i KUCZ u saradnji sa

Vladom Kantona i Ministarstvom komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona, te općinska JKP i općinske službe civilne zaštite u saradnji sa nadležnim općinskim službama za upravu.

- Potrebno je na područjima pod šumama, osigurati dovoljne rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem rezervoara, spremnika za vodu i sl. za efikasnu zaštitu od požara na otvorenom prostoru. Izvršio: Uprava za šumarstvo i KJP "Sarajevo-šume" u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona.

- Osposobiti i opremiti sa neophodnim uređajima i opremom laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode. Izvršio: JU Zavod za javno zdravstvo Kantona u saradnji sa Vladom Kantona, nadležnim kantonalnim ministarstvima i općinama.

- Putem medija podsticati poljoprivredne proizvođače da osiguraju svoje poljoprivredne i voćarske kulture od suše kod osiguravajućih kuća, što bi im omogućilo da naplate štete uzrokovane sušom. Izvršio: Ministarstvo privrede Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

5.7. Preventivne mjere zaštite epidemije

Prema epidemiološkim procjenama zasnovanim na statističkim podacima kroz desetogodišnji period najvjerojatiji rizik kojeg u ovom trenutku možemo predvidjeti za područje Kantona je epidemijska, odnosno pandemijska pojava nekih infektivnih bolesti uzrokovanih novim ili već poznatim uzročnicima poput influence H1N1, H5N1, SARS-a, te novi koronavirus (2019-nCoV) i drugih.

Zaštita stanovništva od zaraznih bolesti ostvaruje se mjerama za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti koje mogu biti: opće mjere, posebne mjere i ostale mjere, a koje su definisane Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/05). Navedene mjere se provode u skladu sa navedenim Zakonom, kao i drugim propisima iz oblasti zdravstva, a nosioci njihovog provođenja su organi i službe redovne djelatnosti iz oblasti zdravstva.

Pored mjera i aktivnosti propisanih zakonom, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti i slijedeće preventivne mjere i aktivnosti:

- Jačati i održavati kapacitete za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvještavanje o pojavi zaraznih bolesti, te kapacitete za brz i djelotvoran javno-zdravstveni odgovor u koordinaciji svih relevantnih zdravstvenih ustanova u pravovremenom preduzimanju preventivnih mjera kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret zaraznih bolesti (higijensko-sanitarne mjere, vakcinacija, terapija, jačanje laboratorijske dijagnostike i bolničkih kapaciteta, izolatorija i sl.). Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona, JU Zavod za javno zdravstvo Kantona, domovi zdravlja, ambulante i bolnice i druge zdravstvene ustanove.

- Izvršiti edukaciju zdravstvenih radnika za krizne situacije (planiranje, alokacija resursa), kao i edukaciju stanovništva o prevenciji zaraznih bolesti. Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona u saradnji sa JU Zavod za javno zdravstvo Kantona i drugim zdravstvenim ustanovama.

- Unaprijediti i ubrzati procedure nabavke vakcina, testove za dijagnostiku i neophodnih lijekova. Izvršio: Sve zdravstvene ustanove u saradnji sa Ministarstvom zdravstva Kantona.

- Opremiti sve zdravstvene ustanove sa neophodnom medicinskom i zaštitnom opremom i sredstvima. Izvršio: Sve zdravstvene ustanove u saradnji sa Ministarstvom zdravstva Kantona.

- Neophodno je izraditi detaljan plan za zaštitu od zaraznih bolesti (planiranje resursa), mikroplanovi (općinski, regionalni/kantonalni), da se u svakom trenutku zna organizacija medicinske službe (osoblje, oprema, prostorije i druge resursi). Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona u saradnji sa svim zdravstvenim ustanovama.

- Izraditi plan za krizne situacije u slučaju pojave javno-zdravstvenog problema, kojim treba precizirati sve mjere u zbrinjavanju oboljelih (npr. prijem, izolacija, karantin, izolatorij, liječenje, transport i put oboljelih), kao i druge neophodne mjere (dezinfekcija, deratizacija, dezinskcija, kontrola putnika na ulasku/izlasku i dr.). Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona u saradnji sa svim zdravstvenim ustanovama.

- Opremiti sve ustanove iz oblasti socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta sa neophodnom zaštitnom opremom i dezinfekcijskim sredstvima. Izvršio: Sve ustanove iz oblasti socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima.

- Opremiti sva kantonalna, gradska i općinska JP, kao i druga pravna lica sa neophodnom zaštitnom opremom i dezinfekcijskim sredstvima. Izvršio: Sva kantonalna, gradska i općinska JP, kao i druga pravna lica.

- Unaprijediti komunikaciju zdravstvenih ustanova sa medijima i stanovništvom (izraditi planove za krizno komuniciranje). Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona u saradnji sa svim zdravstvenim ustanovama.

- Vršenje preventivne dezinfekcije, dezinskcije i deratizacije u: objektima za snabdijevanje vodom za piće; objektima za proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće upotrebe; objektima i sredstvima javnog saobraćaja; objektima zdravstvenih ustanova i nosioca privatne prakse; odgojno-obrazovnim objektima; objektima ustanova iz oblasti socijalne zaštite, kulture i sporta i drugim javnim objektima; objektima svih pravnih lica, te stambenim objektima i javnim površinama. Izvršio: vlasnici, upravitelji i korisnici objekata, ustanova, sredstva i površina u saradnji sa Ministarstvom zdravstva Kantona i JU Zavod za javno zdravstvo Kantona.

- Opremiti kantonalne i općinske službe zaštite i spašavanja koje su formirane u zdravstvenim ustanovama sa neophodnom medicinskom i zaštitnom opremom i dezinfekcionim sredstvima. Izvršio: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- Poboljšati komunikaciju i koordinaciju javno-zdravstvenog sektora, civilne zaštite i policije. Izvršio: Ministarstvo zdravstva Kantona i sve zdravstvene ustanove, te organi civilne zaštite i policije.

5.8. Preventivne mjere zaštite epizootije (zarazne bolesti životinja)

Epizootije većeg obima, osim što mogu izazvati uginuće velikog broja domaćih i divljih životinja, mogu prouzrokovati opasnost po zdravlje ljudi u slučaju pojave zoonoza kao što su bruceloza, tuberkuloza i dr., te velike materijalne štete (neophodno je osigurati dodatna finansijska sredstva za resurse koji su potrebni za kontinuiranu implementaciju mjera na ublažavanju i otklanjanju posljedica od zaraznih bolesti životinja). S obzirom na navedeno, a imajući vidu činjenicu da su se pojavila nova oboljenja kao što je, avijarna influenza (ptičja gripa), epizootije zahtijevaju posebnu pažnju i planiranje preventivnih mjera u ovom programskom periodu.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Provoditi stalni zdravstveni nadzor nad životinjama, te mjere na ranom otkrivanju i sprečavanju pojave zaraznih, parazitskih i drugih oboljenja kod životinja. Izvršio: KJP Veterinarska stanica u saradnji sa vlasnicima životinja.

- Osigurati kvalitetnu kontrolu uvoza i prometa životinja, roba životinjskog porijekla i stočne hrane na području Kantona. Izvršio: Kantonalna uprava za inspeksijske poslove i drugi nadležni organi i institucije.

- Vršenje preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije. Izvršio: KJP Veterinarska stanica u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona.

- Pravovremenog osiguranja zaštitnih cjevova za životinje i provođenje zaštitnog cijepljenja životinja. Izvršio: KJP Veterinarska stanica u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona.

- Jačati i održavati osnovne kapacitete za odgovor na veterinarske rizike (opremanje veterinarskih službi sa neophodnom opremom i sredstvima, opremanje odgovarajućih veterinarskih laboratorija i ustanova radi ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti, edukacija veterinarskih radnika i vlasnika stoke, priprema planova za krizne situacije i sl.). Izvršio: KJP Veterinarska stanica i Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona.

- Opremiti kantonalne i općinske službe zaštite i spašavanja koje su formirane u veterinarskim ustanovama sa neophodnom opremom za izvršavanje poslova iz njihove nadležnosti. Izvršio: KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

5.9. Preventivne mjere zaštite od biljnih bolesti i štetočina

Prema Procjeni ugroženosti Kantona, utvrđeno je stalno prisustvo određenog broja biljnih bolesti i štetočina, koje mogu izazvati ozbiljne posljedice po ljude, biljni i životinjski svijet u neposrednoj ili široj okolini i to: mogu negativno uticati na zdravlje ljudi i životinja; uslijed njih dolazi do znatnog smanjenja prinosa i pogoršavanja kvaliteta biljnih proizvoda što u najtežoj varijanti, može prouzrokovati nedostatak biljnih proizvoda i proizvoda od bilja za ishranu ljudi i životinja; mogu prouzrokovati i velike ekonomske štete.

Zbog svega navedenog, nametnula se potreba da se u cilju sprječavanja nastanka i širenja biljnih bolesti i štetočina u periodu 2026.-2030. godina, preduzmu sljedeće mjere i aktivnosti:

- Vršiti redovnu kontrolu zemljišta (uzimanje uzoraka zemljišta), kao i kontrolu skladišta i drugih prostorija za čuvanje i uzgoj biljaka. Izvršio: Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Sarajevu u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona i nadležni inspeksijski organi.

- Redovno praćenje meteoroloških uslova (temperatura, vlažnost zraka, količina padavina i sl.) i drugih pokazatelja bitnih za pojavu biljnih bolesti i štetočina. Izvršio: Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Sarajevu u saradnji sa Ministarstvom privrede Kantona.

- Stalna edukacija individualnih poljoprivrednih proizvođača o vrstama, izboru, načinu korištenja i vremenu upotrebe sredstava za zaštitu bilja. Izvršio: Ministarstvo privrede Kantona i nadležne općinske službe za upravu.

5.10. Preventivne mjere zaštite od tehničko-tehnoloških nesreća

S obzirom da na području Kantona postoji nekoliko privrednih subjekata koje u svom radu upotrebljavaju, skladište i prevoze opasne materije: eksplozivne, zapaljive, otrovne i dr., kao i da na području Kantona postoji gasovod i gasna mreža, te da se prirodni gas koristi u industriji i u domaćinstvima, postoji

potencijalna opasnost da na teritoriji Kantona dođe do tehničko-tehnoloških nesreća, koje mogu imati katastrofalne posljedice s određenim brojem stradalih, te uništavanjem materijalnih dobara i zagađivanjem okoliša.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od tehničko-tehnoloških nesreća, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Izraditi operativne planove djelovanja u slučaju izbijanja akcidenta sa opasnim materijama i u slučaju nesreća na gasnoj mreži. Izvršio: pravna lica koja u procesu proizvodnje koriste, skladište i prevoze opasne materije i KJKP Sarajevogas.

- Izraditi jedinstvenu bazu podataka o svim pravnim licima koje u svom radu koriste, skladište, prevoze ili obavljaju druge radnje s opasnim materijama, sa tačnim lokacijama na kojima se nalaze opasne materije. Izvršio: nadležna kantonalna ministarstva.

- Nove objekte koji se planiraju graditi u kojima se pojavljuju opasne materije, potrebno je locirati na način da u slučaju nesreće ne ugrožavaju stanovništvo (rubni dijelovi poslovnih zona). Izvršio: Zavod za planiranje razvoja Kantona i Zavod za izgradnju Kantona.

- Upozoravati potrošače koji koriste gas kao energent, pred svaku sezonu grijanja, na obavezno servisiranje gasnih bojlera i dimovodnih instalacija. Izvršio: KJKP Sarajevogas.

- Izraditi planove sklanjanja stanovništva u skloništa u slučaju velikih tehničko-tehnoloških nesreća. Izvršio: općinske službe civilne zaštite.

- Uspostaviti odgovarajući sistem za obavještanje operativnih centara civilne zaštite u slučaju akcidenta sa opasnim materijama i nesreća na gasovodu-gasnoj mreži, kako bi se mogle na vrijeme preduzeti odgovarajuće efikasne mjere zaštite života i zdravlja ljudi i materijalnih dobara. Izvršio: pravna lica koja u procesu proizvodnje koriste, skladište i prevoze opasne materije i KJKP Sarajevogas u saradnji sa KUCZ i općinskim službama civilne zaštite.

5.11. Preventivne mjere zaštite od požara

U zaključcima Procjene ugroženosti od požara Kantona, koja je sastavni dio Procjene ugroženosti Kanton, je između ostalog, navedeno da Kanton svojim geografskim položajem, veličinom urbanih sredina, brojem stanovnika, površinom šumskih predjela, razmještajem gasnog sistema unutar i u neposrednoj blizini urbanih naselja, velikim brojem starih građevina, pozicijom elektroenergetskih postrojenja i drugim bitnim faktorima sa aspekta zaštite od požara i tehnoloških eksplozija, spada među najugroženije prostore unutar Bosne i Hercegovine.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od požara, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Izraditi sva potrebna akta, planska i druga dokumenta iz oblasti zaštite od požara i redovno ih ažurirati. Izvršio: kantonalni, gradski i općinski organi uprave, kantonalne, gradske i općinske ustanove i institucije, kantonalna, gradska i općinska JP, kao i druga pravna lica.

- Prilikom izrade prostornih planova obavezno provoditi postojeće zakonske i podzakonske akte, kojim se propisuje zaštita od požara građevina i prostora, sigurnost susjednih građevina u odnosu na širenje požara, te postojanje propisanih prilaza, prolaza i vatrogasnih puteva ka građevini odnosno lokaciji za potrebe intervencije, te druge odredbe bitne za zaštitu od požara.

Izvršioци: Zavod za planiranje razvoja Kantona i Zavod za izgradnju Kantona.

- Redovno provoditi kontrolu ispravnosti opreme za gašenje požara u zidnim hidrantima i vršiti periodično svakih 6 mjeseci ispitivanje unutrašnje hidrantske mreže za gašenje požara, kao i periodični pregled svakih 6 mjeseci aparata za gašenje požara, te vidno označavanje puteva za evakuaciju, te ugradnju i periodični pregled svakih 6 mjeseci nužne rasvjete na tim putevima (panik rasvjeta). Izvršioци: nadležni općinski organi za upravu i upravitelji zgrada.

- Hidrantsku mrežu na području Kantona, nužno je u potpunosti uskladiti s važećim propisima i pravilima tehničke prakse, odnosno važećeg Pravilnika o tehničkim normativima za vanjsku i unutrašnju hidrantsku mrežu za gašenje požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 87/11), a pravna lica koje se bave djelatnošću vodosnabdijevanja dužne su napraviti registar hidrantske mreže s ucrtanim položajima i vrstom hidranata te isto dostaviti na korištenje vatrogasnim jedinicama. Izvršioци: KJKP Vodovod i kanalizacija i općinska javna preduzeća koja se bave djelatnošću vodosnabdijevanja.

- Organizovati, planirati i kontinuirano provoditi preventivne mjera zaštite od požara u šumama: zabranu upotrebe otvorenog plamena u šumama ili u neposrednoj blizini šuma (što se odnosi i na zaštićena područja prirode i kulturno historijska naslijeđa); izgradnju protivpožarnih putova, prosjeka, usjeka, redovno održavanje njihove prohodnosti, izrada kaptaža i spremnika za vodu, osmatračnica, protivpožarnih punktova u kojima se čuva oprema za gašenje požara i njihovo održavanje; izrada mapa područja sa jasno ucrtanim putevima, kaptažama i opremom, formiranje jedinica za gašenje požara u KJP Sarajevo šume i KJU za zaštićena prirodna područja, njihovo opremanje i obučavanje i druge neophodne mjere. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona, Uprava za šumarstvo, KJP Sarajevo šume i KJU za zaštićena prirodna područja.

- Planirati i osiguravati finansijska sredstva za nabavku potrebnih softvera i opreme za monitoring šumskih požara u Kantonu, s ciljem uvođenja najnovije tehnologije za ranu detekciju dima na otvorenom prostoru (FIRE WATCH system), kao i edukaciju zaposlenih, radi omogućavanja svakodnevnog praćenja pojave šumskih požara i brzog djelovanja u smislu zaustavljanja daljeg širenja požara. Izvršioци: Ministarstvo privrede Kantona, Uprava za šumarstvo, KJP Sarajevo šume i KJU za zaštićena prirodna područja.

- Izraditi novu ličnu i materijalnu formaciju Službe za zaštitu od požara u šumama Kantona, koja je formirana u KJP Sarajevo šume, izvršiti njenu popunu odgovarajućim ljudstvom, kao i opremanje sa neophodnom vatrogasnom opremom i sredstvima za gašenje požara, te kontinuirano provoditi obuku njenih pripadnika.

- Putem printanih, elektronskih i svih drugih medija, kontinuirano upozoravati građane o opasnostima prilikom pojave šumskih požara i posljedicama po ljude i materijalna dobra, kao i zabrani paljenja vatre na otvorenom prostoru i kaznenim odredbama koje se primjenjuju za nepoštivanje propisa i počiniocе izazivanja požara. Izvršioци: Uprava za šumarstvo, KJP Sarajevo šume, KJU za zaštićena prirodna područja, i Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, KUCZ i općinske službe civilne zaštite.

- Organizovati i izvršiti zakonom propisanu stručnu obuku iz oblasti zaštite od požara, putem kojih se zaposlenici u pravnom licu/privrednom društvu, organu uprave ili drugoj instituciji,

upoznaju sa fizičko-hemijskim karakteristikama zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija, koje se koriste u određenom tehničko-tehnološkom procesu, te sa svim potrebnim preventivnim mjerama zaštite od požara koje je neophodno primjenjivati pri radu sa takvim materijama u građevinama i prostorima. Izvršioци: kantonalni, gradski i općinski organi uprave, kantonalne, gradske i općinske ustanove i institucije, kantonalna, gradska i općinska JP, kao i druga pravna lica.

- Obrazovne aktivnosti, edukacije, javne tribine koje imaju cilj povećanja svjesnosti o razvoju lične i uzajamne zaštite od opasnosti od požara kod građana, u mjestima i prostorima gdje žive i rade. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite.

- Organizovanje, planiranje i kontinuirano vršenje nadzora u organima uprave svih nivoa vlasti, ustanovama i institucijama, javnim preduzećima i drugim pravnim licima u izvršavanju njihovih obaveza propisanih Zakonom o zaštiti od požara. Izvršioци: nadležni inspeksijski organi za zaštitu od požara i vatrogastvo iz Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona, KUCZ i Kantonalne uprave za inspeksijske poslove.

- Formiranje registra svih pravnih lica na području Kantona Sarajevo koje moraju formirati vatrogasnu jedinicu pravnih lica propisane članom 88. Zakona o zaštiti od požara. Izvršioци: nadležni inspeksijski organi za zaštitu od požara i vatrogastvo iz Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona, KUCZ i Kantonalne uprave za inspeksijske poslove.

- Izvršiti prijem novih profesionalnih vatrogasaca u Profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona. Izvršioци: KUCZ uz suglasnost Vlade Kantona.

- Kontinuirano svake godine vršiti prijem određenog broja pripravnika, koji poslije završenog pripravnčkog stažu, stiču pravo da polažu ispit za profesionalnog vatrogasaca. Izvršioци: KUCZ uz suglasnost Vlade Kantona.

- Pokrenuti inicijativu prema Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona, da se pristupi izmjeni plana i programa, odnosno izradi kurikuluma za smjer za zanimanje vatrogasac/vatrogasni tehničar, a gdje učenici tog smjera praktični dio nastave pohađaju u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona Sarajevo. Izvršioци: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Institut za preduniverzitetsko obrazovanje Kantona Sarajevo i KUCZ.

- Kontinuirano raditi na opremanju Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona sa nedostajućim vatrogasnim vozilima, opremom i drugim sredstvima iz redovnih budžetskih i namjenskih sredstava. Namjenska sredstva koja se prikupljaju po osnovu naknade iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila (član 137. Zakona o zaštiti od požara), veoma mala i nedovoljna za materijalno opremanje Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona. Izvršioци: Vlada Kantona i KUCZ.

- Kontinuirano provoditi stručno obučavanje, osposobljavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca iz Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona. Izvršilac: KUCZ.

- Postojeću Profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona, formirati kao zajedničku profesionalnu vatrogasnu jedinicu Kantona i svih općina. Izvršioци: Vlada Kantona i općinski načelnici.

- Kontinuirano raditi na opremanju i omasovljavanju općinskih službi za zaštitu od požara, koje su formirane u DVD sa neophodnom opremom i sredstvima za gašenje požara. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite.

- Obezbjediti povećanje redovnih sredstava u budžetima Kantona i općina za finansiranje i rad svih DVD na području Kantona. Izvršioci: Vlada Kantona i općinski načelnici.

- Provesti odgovarajuće obuke za osposobljavanje nadležnih organa Kantona i općina, te Štaba civilne zaštite Kantona i općinskih štabova civilne zaštite, kojima će se postići dosljedna primjena odredbi Zakona o zaštiti od požara i podzakonskih propisa, kojima je utvrđen mehanizam djelovanja i postupanja nadležnih organa u uslovima povećane opasnosti od velikih šumskih i drugih požara, posebno kod upućivanja zahtjeva za pomoć u gašenju požara, od nadležnih organa u okviru BiH, Federacije BiH, OS BiH ili međunarodnu pomoć (traženje međunarodne pomoći putem Federalne uprave civilne zaštite i Ministarstva sigurnosti BiH). Izvršioci: KUCZ u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite.

5.12. Preventivne mjere zaštite od radioaktivnog i drugog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla

Prema Procjeni ugroženosti Kantona, područje cijelog Kantona može biti ugroženo od radioaktivnog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla u slučajevima većih havarija u nuklearnim elektranama koje se nalaze najbliže našoj zemlji i od eventualne upotrebe nuklearnog oružja u ratu u blizini granica Bosne i Hercegovine.

U poslijeratnom periodu područje Kantona (posebno njegovi urbani dijelovi, područja u blizini industrijskih postrojenja i blizini deponija smeća), sve više je ugroženo od zagađenosti zraka, vode i zemljišta uslijed ispuštanja štetnih zagađujućih materija (lebdećih/suspendovanih čestica, prašine, čađi, pepela, ugljen monoksida, sumpor dioksida, oksida azota i dr.) iz industrijskih i energetskih postrojenja, motornih vozila, kotlovnica i domaćinstava koja za loženje koriste fosilna goriva, kao i uslijed neodgovarajućeg tretmana otpadnih voda i kontaminacije zemljišta komunalnim čvrstim i drugim otpadnim materijalom, kao i tehnološkim otpadom.

Radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla, može izazvati vrlo teške posljedice po stanovništvo i materijalna dobra na području Kantona.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od radioaktivnog i drugog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Planirati i graditi nova skloništa i vršiti sanaciju postojećih skloništa. Izvršioci: Zavod za planiranje razvoja Kantona, Zavod za izgradnju Kantona, nadležne općinske službe za upravu, investitori objekata i općinske službe civilne zaštite.

- Izraditi planove sklanjanja stanovništva u skloništa u slučaju upotrebe RHB sredstava. Izvršioci: općinske službe civilne zaštite.

- Opremanje organizovanih struktura zaštite i spašavanja Kantona sa specijalističkom opremom za RHB zaštitu, te provođenje obuke njihovih pripadnika. Izvršilac: KUCZ.

- Organizovanje registra industrijskih zagađivača na području Kantona s podacima o vrsti zagađenja i potencijalnoj opasnosti za okoliš, kao i provođenja kontinuiranog nadzora nad njima. Izvršilac: Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona.

- Kontrola poštovanje propisanih ekoloških normi (sa aspekta zaštite od zagađivanja zraka, vodotoka i zemljišta) od strane industrijskih, termoelektričnih i drugih privrednih

preduzeća, ugostiteljskih objekata, benzinskih pumpi, hemijskih čistiona i drugih zanatskih radnji. Izvršioci: Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona u saradnji sa Ministarstvom komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona.

- Redovna kontrola higijenske ispravnosti vode za piće u gradskim i lokalnim vodovodima, javnim česmama, bunarima, izvoristima i drugim individualnim vodnim objektima, kao i vode na kupalištima i u vodotocima, te kontrola namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Izvršilac: JU Zavod za javno zdravstvo Kantona u saradnji sa KJKP Vodovod i kanalizacija, općinska JKP za vodosnabdijevanje i nadležne općinske službe za upravu.

- Subvencionirati građane da koriste ekološki prihvatljiva goriva. Izvršioci: Vlada Kantona putem resornih ministarstava i općine.

- Inspeksijski nadzor i preduzimanje zakonom predviđenih sankcija kod odlaganja otpadnog materijala na divljim deponijama. Izvršioci: nadležni kantonalni i općinski inspeksijski organi.

- Opremanje laboratorije u JU Zavodu za javno zdravstvo Kantona sa neophodnom opremom kako bi se stvorili uslovi za kvalitetno ispitivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Izvršioci: nadležna kantonalna ministarstva, JU Zavodu za javno zdravstvo Kantona i KUCZ.

- Edukacija stanovništva o preventivnim mjerama zaštite, ličnoj i uzajamnoj zaštiti, potencijalnim opasnostima i postupanja u slučajevima radioaktivnog i drugog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Izvršioci: općinske službe civilne zaštite.

5.13. Preventivne mjere zaštite od minsko-eksplozivnih sredstava i neeksplozivnih ubojnih sredstava

Kanton se i nakon 30 godina od završetka ratnih dejstava još suočava sa problemom visoke zagađenosti minskoeksplozivnim sredstvima (u daljnjem tekstu: MES) i neeksplozivnim ubojnim sredstvima (u daljnjem tekstu: NUS). I pored mnogo uloženi napora na identifikaciji i čišćenju minski zagađenih područja, kao i na uklanjanju NUS-a i značajnog napretka u rješavanju minskog problema u prethodnom periodu, činjenica je da se zaostala minska polja iz prethodnog rata i NUS-a i dalje mogu naći na skoro cijelom prostoru Kantona gdje su bile linije razdvajanja, šumska i planinska prostranstva, livade, poljoprivredne površine, industrijski i turistički kapaciteti, te u neposrednoj blizini objekata za stanovanje.

S obzirom na navedeno, a imajući u vidu činjenicu, da je protekli rat vođen na samim rubovima naseljenih mjesta, a najčešće i u samim gradovima i selima, kao i da su gusta naseljena mjesta bila granatirana raznim artiljerijskim oruđima, te da je na tim mjestima prisutna određena količina artiljerijske municije koja nije eksplodirala i da se još uvijek uz glavne željezničke i drumske saobraćajnice pronalaze neeksplozivne avionske bombe velikog kalibra iz Drugog svjetskog rata, govori nam da postoji potencijalna opasnost od nastanka nesreća uslijed eksplozija zaostalih MES-a i NUS-a na području Kantona.

Nesreće od MES-a i NUS-a izazivaju tragične posljedice po život i zdravlje ljudi. U većini slučajeva osobe koje se nađu u neposrednoj blizini nesreće smrtno stradaju ili zadobiju teže povrede (invalidnost). Također, nesreće izazvane MES-a i NUS-a mogu prouzrokovati i štete na materijalnim dobrima koja se nalaze u blizini nesreće.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od MES-a i NUS-a, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- U cilju razvijanja svijesti kod građana o opasnostima od mina i potrebe da svaki nepoznati predmet ili sredstvo koje primijete odmah prijave Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite KUCZ na broj 121 ili najbližoj policijskoj stanici, potrebno je organizovati i provoditi edukaciju stanovništava, posebno onog rizičnog (koje živi u neposrednoj blizini nekadašnjih linija razdvajanja, poljoprivrednih proizvođača i stočara, školske djece i omladine i dr.) i to putem sljedećih aktivnosti:

- prezentacija i predavanja u školama, javnim poduzećima i udruženjima građana, održavanjem javnih tribina od strane stručnih lica iz civilne zaštite, aktivista Crvenog križa/krsta i drugih nevladinih organizacija;

- TV/radio spotova i džinglova;

- štampanjem edukacijskih bilježnica, posebnih brošura i slikovnica, informativnih letaka i dr.

Izvršioци: obrazovne ustanove, općinske službe civilne zaštite, Crveni križ Kantona i općinske organizacije Crvenog križa, te druge nevladine organizacije.

- Obilježavanje sumnjivih površina, postavljanjem znakova upozorenja na opasnost od mina. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite u saradnji sa BHMAC-om.

- Kontinuirano provoditi projekte deminiranja. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite u saradnji sa BHMAC-om, Federalnom upravom civilne zaštite i stranim humanitarnim organizacijama.

- Izraditi pregledne minske karte za područja svih općina u Kantonu i iste dostaviti mjesnim zajednicama, KUCZ, policijskim stanicama, javnim preduzećima (federalnim, kantonalnim i općinskim), resornim ministarstvima u Vladi Kantona, JU za zaštićena prirodna područja Kantona, Turističkoj zajednici Kantona, lovačkim i ribolovačkim udruženjima, kao i udruženjima gorskih službi spašavanja, planinara i gorana. Izvršioци: općinske službe civilne zaštite u saradnji sa BHMAC-om.

- Osigurati održivost timova za deminiranje i timova za uklanjanje eksplozivnih sredstava, koji se nalaze u sastavu Federalne uprave civilne zaštite i nakon vremena utvrđenog izlaznom strategijom deminiranja. Izvršilac: Federalna uprava civilne zaštite u saradnji sa Vladom Federacije BiH.

6. OSNOVNI CILJEVI, ZADACI I NAČIN OSTVARIVANJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SA SMJERNICAMA ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE, ODNOSNO SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

6.1. Osnovni ciljevi zaštite i spašavanja

Da bi se obezbijedio daljnji razvoj sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona, potrebno je definisati najvažnije razvojne ciljeve i zadatke sistema zaštite i spašavanja u Kantonu za period 2026.-2030. godina. Na osnovu determinisanih ključnih opasnosti i rizika od prirodnih i drugih nesreća u Procjene ugroženosti Kantona, a uvažavajući sva dosadašnja teoretska i praktična iskustva o pojavama, događajima i trendovima koji imaju uticaj na organizaciju i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, definišu se za period 2026.-2030. godina sljedeći osnovni ciljevi zaštite i spašavanja u Kantonu:

1. Izgradnja jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i njegovog jačanje, koji će se ostvariti kroz sljedeće aktivnosti:

- Unaprijeđenjem normativno-pravnog okvira u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u skladu s praksom Evropske unije, kao i pozitivnim praksama.

- Realizacijom jednog od osnovnih načela sistema zaštite i spašavanja - načela sveobuhvatnosti, da se na zaštitu i spašavanju angažuju svi nosioci - subjekti zaštite i spašavanja: građani, organi vlasti (federalni, kantonalni, gradski i općinski), privredna društva i druga pravna lica (zadruga, ustanove, mjesne zajednice, udruženja građana, samostalni privrednici itd.), te sve organizovane snage civilne zaštite (službe zaštite i spašavanja, štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite) i to sa svim ljudskim potencijalima i svom opremom i materijalno-tehničkim sredstava koja se mogu koristiti u zaštiti i spašavanju života i zdravlja ljudi i materijalnih dobara.

- Uspostavljanjem sinhronizovanog sistema koordinacije između različitih nivoa upravljanja (federalnog, kantonalnog i općinskih), te putem koordinacije i komandovanja u svim zajednicama osigurati provođenje principa supsidijarnosti kojim se planski utvrđuje kada i kako se koriste lokalne, regionalne, entitetske i državne snage i sredstva za zaštitu i spašavanje.

- Izgradnjom i razvojem preventive u zaštiti i spašavanju u skladu sa praksom Evropske unije (razvoj sposobnosti iz Mehanizma civilne zaštite EU, implementacijom Direktive EU o poplavama 2007/60/EC procjeni i upravljanju rizicima od poplava i drugim dokumentima EU), u kombinaciji sa provođenjem politika prilagođavanja klimatskim promjenama i zaštite životne okoline.

- Izgradnjom sistema ranog upozoravanja koji pružaju relevantne informacije pojedincima, zajednicama i različitim sektorima (uvođenjem jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112 i razvojem sistema ranog upozoravanja).

- Formiranjem novih organizovanih struktura zaštite i spašavanja (službi zaštite i spašavanja, specijalizovanih jedinica civilne zaštite i jedinica civilne zaštite opće namjene), na osnovu novo iskazanih potreba u Procjeni ugroženosti Kantona i procjenama ugroženosti općina.

- Opremanjem službi zaštite i spašavanja Kantona i specijalizovanih jedinica civilne zaštite Kantona u skladu sa njihovim materijalnim formacijama i pružanjem pomoći općinama u opremanju njihovih organizovanih struktura civilne zaštite (službi zaštite i spašavanja, štabova, jedinica i povjerenika civilne zaštite).

- Daljnjom implementacijom projekta: "Sistem za komunikacijsku i informacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u KUCZ Kantona", te uvezivanjem Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite sa svim davaocima informacija i razvijanjem sistema ranog upozoravanja.

- Izgradnjom skladišnih kapaciteta civilne zaštite.

- Pružanjem pomoći općinama koje imaju veoma mali priliv namjenskih sredstava od posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u opremanja općinskih operativnih centara civilne zaštite sa radio komunikacijskom i informacijskom opremom i u realizaciji projekata sistema za uzbuđivanje.

- Osnivanjem Kantonalnog centra za obuku struktura zaštite i spašavanje.

- Obučavanjem svih subjekata civilne zaštite za izvršavanje poslova i zadataka zaštite i spašavanja iz njihove nadležnosti, te njihovo uvježbavanje putem zajedničkih pokazanih vježbi.

- Organizacijom i kontinuiranim provođenjem inspekcijskog nadzora nad provođenjem mjera zaštite i spašavanja.

- Edukacijom i informisanjem stanovništva iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

- Obezbijedenjem finansiranja sistema zaštite i spašavanja iz redovnih budžetskih sredstava Kantona i općina i namjenskih sredstava od posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Provođenjem navedenih aktivnosti, bit će uspostavljen sistema zaštite i spašavanja koji će biti u mogućnosti odgovoriti na sve potencijalne opasnosti, na način da cjelovito, dugoročno i u najvećoj mjeri zadovolje potrebe Kantona i njegovih građana, na smanjenju uticaja prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i okoliš, a ako se dogode nesreće da bude što manje posljedica i efikasnije otklanjanje posljedica tih nesreća.

2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća, koji će se ostvariti kroz slijedeće aktivnosti:

- Redovnim analiziranjem procjene rizika i opasnosti od prirodnih i drugih nesreća i ažuriranjem procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite i spašavanja Kantona i općina.

- Izradom i redovnim ažuriranjem hazardnih i riziko mapa (poplave, klizišta, zemljotresi, snježne padavine, suše i ostale prirodne i druge nesreće) za područja svih općina u Kantonu.

- Uvođenjem dronova i drugih naprednih tehnologija za nadzor i procjenu stanja na terenu.

- Uspostavljanjem jedinstvene baze podataka o rizicima dostupne svim institucijama.

- Uvođenjem monitoringa i sistema ranog upozoravanja (postavljanjem automatizovanih hidroloških i meteoroloških mjerno-nadzornih stanica na rijekama, implementacijom pametnog sistema za praćenje klizišta putem senzora, postavljanjem automatskih stanica za kontinuirani monitoring i mjerenje kvaliteta zraka).

- Razvojem digitalnih platformi i portala za praćenje rizika i obavještanje javnosti u realnom vremenu.

- Organizacijom i provođenjem stručne obuke za članove Štaba civilne zaštite Kantona i općinskih štabova civilne zaštite, iz oblasti rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja i angažovanje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite u akcijama zaštite i spašavanja.

- Organizacijom i provođenjem komandnih vježbi za članove Štaba civilne zaštite Kantona i općinskih štabova civilne zaštite.

- Učestvovanjem komandanata i načelnika Štaba civilne zaštite Kantona i općinskih štabova civilne zaštite na seminarima i radionicama iz oblasti razvoja kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa, koje organizuju međunarodne organizacije.

- Organizacijom i provođenjem obuke za rukovodioce kantonalnih i općinskih službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, kao i odgovornih osoba u subjektima od značaja za zaštitu i spašavanja i pravnim licima iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, te rukovodioce kantonalnih, gradskih i općinskih organa uprave i javnih ustanova i institucija iz oblasti

razvoja kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća.

Provođenjem navedenih aktivnosti izgradit će se neophodni kapaciteti da komandni kadar (rukovodioci) u organizovanim kantonalnim i općinskim strukturama zaštite i spašavanja, subjektima od značaja i pravnim licima iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju, kantonalnim, gradskim i općinskim organima uprave, javnim ustanovama i institucijama, bude obučen i osposobljen da pravovremeno i kvalitetno odgovoriti na potencijalne rizike od prirodnih i drugih nesreća unutar svojih struktura, pravnih lica, organa, javnih ustanova i institucija.

3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja, koji će se ostvariti kroz slijedeće aktivnosti:

- Izgradnjom i razvojem normativno-pravnog okvira u oblasti zaštite od požara i vatrogastva, kao i u oblasti šumarstva, po pitanju zaštite šuma od požara (unaprjeđenje zakonske regulative).

- Organizacijom i načinu vršenja statističkih istraživanja iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva.

- Organizovanjem, planiranjem i kontinuiranim provođenjem odgovarajućih preventivnih mjera zaštite od požara urbanih područja, poljoprivrednog zemljišta, šuma i zaštićenih područja prirode i kulturno-historijskih naslijeđa.

- Izradom i redovnim ažuriranjem karta rizika od požara za područja svih općina u Kantonu.

- Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o rizicima od požara dostupne svim institucijama.

- Redovnim analiziranjem procjene rizika od požara i ažuriranjem procjena ugroženosti od požara i planova zaštite od požara Kantona i općina, kao i pravnih lica koja gazduju šumama i zaštićenim područjima prirode i kulturno-historijskim naslijeđem.

- Izradom i redovnim ažuriranjem procjena ugroženosti od požara objekata koje koriste kantonalni organi uprave, gradske i općinske službe za upravu, javne ustanove iz svih oblasti, institucije, javna preduzeća i druga pravna lica, te izradom i redovnim ažuriranjem planova zaštite od požara tih objekata.

- Formiranjem zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i svih općina s područja Kantona u skladu sa procedurama propisanim odredbama članom 63. Zakona o zaštiti od požara.

- Popunom zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i svih općina sa profesionalnim vatrogascima u skladu sa njenom ličnom formacijom (određenom Procjenom ugroženosti od požara Kantona).

- Opremanjem zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i svih općina sa vatrogasnim vozilima, savremenom opremom i drugim sredstvima u skladu sa njenom materijalnom formacijom.

- Modernizacijom Dispečerskog centra Profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i uspostavljanjem funkcionalnog dijela informacionog sistema za zaštitu od požara i vatrogastvo.

- Jačanjem sistema ranog upozoravanja (uvođenje dronova, termalnih kamera, senzora i drugih naprednih tehnologija za nadzor na terenu).

- Organizovanjem kontinuiranog stručnog obučavanja, osposobljavanja i kondicioniranja profesionalnih vatrogasaca u zajedničkoj profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona i svih općina.

- Obezbjedenjem redovnih sredstva u budžetima Kantona i općina za finansiranje i rad svih DVD na području Kantona, kao dopunskih snaga vatrogastva.

- Opremanjem općinskih službi zaštite od požara, koje su formirane u DVD sa neophodnim vatrogasnim vozilima, opremom i sredstvima.

- Jačanjem vatrogasnih jedinica u pravnim licima koju gazduju šumama i zaštićenim područjima prirode Kantona.

- Unapređenjem koordinacije između vatrogasnih jedinica i organizovanih struktura zaštite i spašavanja (štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite) Kantona i općina.

- Usklađivanjem komunikacionih protokola i komandno-operativnih procedura vatrogasnih jedinica sa organizovanim strukturama zaštite i spašavanja (štabovima civilne zaštite, službama zaštite i spašavanja i jedinicama civilne zaštite) Kantona i općina.

- Organizovanjem redovnih zajedničkih (multisektorskih) terenskih vježbi.

- Unaprjeđenjem inspekciskog nadzora nad provođenjem mjera zaštite od požara i vatrogastva.

- Edukacijom u školama (uvođenjem u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na oblast zaštite od požara i vatrogastva, programe edukacije o provođenju mjera zaštite od požara i vježbe evakuacije).

- Kontinuiranim informisanjem građana o postojanju rizika od požara na svim mjestima gdje žive, borave ili rade, kao i po pitanju razumijevanja rizika i požarnih opasnosti, a posebno o propisanim preventivnim mjerama zaštite šuma od požara, opasnostima prilikom pojave šumskih požara i posljedicama po ljude i materijalna dobra, kao i kaznenim odredbama koje se primjenjuju za nepoštivanje propisa i počiniocima izazivanja požara.

Provođenjem navedenih aktivnosti, stvorit će se pretpostavke da se zaštita od požara i vatrogastvo, kao dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, podigne na veći nivo, odnosno organizuje na bolji i efikasniji način na području Kantona.

6.2. Zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja

Zadaci zaštite i spašavanja se ostvaruju u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, te odredbama provedbenih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanja, Zakona o zaštiti od požara, te podzakonskim propisima na nivou Kantona izvršeni su slijedeći zadaci:

- Osnovana je KUCZ kao samostalna kantonalna uprava, u čijem sastavu je od formiran Kantonalni operativni civilne zaštite, a od 01.02.2013. godine i Profesionalna vatrogasna jedinica Kantona. U okviru KUCZ uspostavljen je Inspektorat, kao posebna organizaciona jedinica koji obavlja poslove iz oblasti inspekciskog nadzora civilne zaštite, te zaštite od požara i vatrogastva. KUCZ nije adekvatno kadrovski i materijalno popunjena.

- Doneseni su slijedeći propisi iz oblasti zaštite i spašavanja:

- Zakon o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kojim je između ostalog, određena nadležnost Skupštine Kantona, Vlade Kantona, kantonalnih

ministarstava i drugih organa uprave i KUCZ u oblasti zaštite i spašavanja.

- Zakon o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, kojim je između ostalog, određena nadležnost Skupštine Kantona, Vlade Kantona, kantonalnih ministarstava i drugih organa uprave i KUCZ u oblasti zaštite od požara i vatrogastva.

- Uredba o osnivanju Štaba civilne zaštite Kantona Sarajevo, kojim je osnovan Štab civilne zaštite Kantona, kao operativno-stručni organ Kantona za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara, čija je osnovna funkcija da rukovode svim akcijama zaštite i spašavanja na području koje je ugroženo ili je nastradalo od prirodne i druge nesreće i da obavljaju druge poslove. U upravljanju akcijama zaštite i spašavanja Štab civilne zaštite Kantona obavlja slijedeće poslove:

- odlučuje o upotrebi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuje na ona područja koja su ugrožena;

- nalaže provođenje odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuje snage i sredstva koje će provoditi te mjere;

- usmjerava, koordinira i upravlja akcijama zaštite i spašavanja svih učesnika angažovanih na zaštiti i spašavanju na svome području;

- tokom provođenja akcija zaštite i spašavanja dužan je provoditi odluke i naredjenja Federalnog štaba civilne zaštite;

- nalaže općinskim štabovima civilne zaštite, štabovima civilne zaštite pravnih lica u kojima su ti štabovi osnovani i službama zaštite i spašavanja koje osniva Vlada Kantona da učestvuju u preduzimanju mjera i aktivnosti na zaštiti i spašavanju na određenome području;

- sa sredstava civilne zaštite na područja jedne općine na ugroženo područje druge općine na području Kantona;

- u vršenju poslova iz svoje nadležnosti donosi odgovarajuće akte (naredbe, odluke, zaključke i dr.);

- predlaže Vladi Kantona proglašenje stanja prirodne i druge nesreće;

- rješava sva pitanja koja se u toku provođenja aktivnosti na zaštiti i spašavanju pojave u vezi angažovanja snaga i sredstava civilne zaštite i provođenja mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

- Uredba o organizovanju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene Kantona Sarajevo, kojom je u pravnim licima i udruženjima građana formirano 11 službi zaštite i spašavanja i jedna jedinica civilne zaštite specijalizovane namjene. Navedene službe zaštite i spašavanja se formiraju, opremaju i osposobljavaju kao organizovane snage civilne zaštite, koje raspolažu savremenim sredstvima i opremom, te obučeni ljudstvom radi neposrednog angažovanja na izvršavanju složenijih i istovrsnih zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

- Rješenje o imenovanju Kantonalne komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća, čiji zadatak je između ostalog, da:

- prati, objedinjava, usmjerava i vrši nadzor nad radom općinskih komisija na području Kantona, te pruža stručnu pomoć u pravilnom primjenjivanju Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 75/04, 38/06, 52/09, 56/09 i 36/14);

- vrši provjeru realnosti procjene šteta koju utvrde općinske komisije uvidom u dokumentaciju i stvarno stanje nastale štete;

- izrađuje zbirni izvještaj o procjeni šteta na području Kantona, koje su utvrđene od strane općinskih komisija na području Kantona i isti u roku od 15 dana od dana dobijenih izvještaja dostavlja Vladi Kantona na razmatranje i usvajanje, a Federalnom zavodu za statistiku i Federalnoj komisiji za procjene šteta u roku od 15 dana od dana usvajanja;

- predlaže Vladi Kantona visinu sredstava koja bi trebalo obezbijediti za otklanjanje šteta nastalih na području Kantona.

- Donesena su sva planska dokumenta iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva.

- Opremanje organizovanih struktura civilne zaštite sa materijalno-tehničkim sredstvima i opremom je vršeno u skladu sa njihovim materijalnim formacijama i raspoloživim finansijskim sredstvima, tako da iste još uvijek nisu u potpunosti opremljene.

- Obuka organizovanih struktura zaštite i spašavanja nije izvršena na zadovoljavajućem nivou.

- KUCZ je uspostavila vrlo dobru saradnju sa udruženjima građana i humanitarnim organizacijama, tako da su u nekim od njih formirane kantonalne službe zaštite i spašavanja, a sa nekim su potpisani sporazumi o međusobnoj saradnji u ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju u svim općinama s područja Kantona formirane su službe civilne zaštite, koje imaju status općinskih službi za upravu. Službe civilne zaštite u općinama: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i Ilijaš su samostalne općinske službe za upravu, dok su službama za civilnu zaštitu u općinama: Hadžići i Trnovo pridodati i drugi poslovi, tako su Službi za civilnu zaštitu Hadžići pridodati poslovi mjesnih zajednica, a Službi za civilnu zaštitu Trnovo pridodati inspeksijski poslovi.

U svim općinama u Kantona u okviru službi za civilnu zaštitu formirani su operativni centri civilne zaštite, dok nijedna općina u Kantonu nema formiranu svoju profesionalnu vatrogasnu jedinicu.

Sve općine su donijele odgovarajuće propise o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kao i zaštite od požara i vatrogastvu, te propise o organizovanju (formiranju, osnivanju, imenovanju) općinskih struktura zaštite i spašavanja (štabova, povjerenika i jedinica civilne zaštite, kao i službi zaštite i spašavanja, te komisija za procjenu šteta) i planska dokumenta iz oblasti zaštite i spašavanja, koja na osnovu iskazane potrebe ažuriraju.

U narednom periodu potrebno je da se na nivou Kantona i općina realizuju zadaci na popuni KUCZ i općinskih službi civilne zaštite sa stručnim kadrovima i na njihovom opremanje sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, kao i na opremanju kantonalnih i općinskih organizovanih struktura zaštite i spašavanja sa nedostajećom opremom i sredstvima, te na obučavanju i osposobljavanju pripadnika svih organizovanih kantonalnih i općinskih struktura zaštite i spašavanja.

Zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštita od požara i vatrogastvo, ostvaruje se prije svega dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara i provedbenim propisima donesenim na osnovu navedenih zakona, te ostalim

zakonskim i podzakonskim propisima kojima je regulisana ova oblast. Da bi se ovo ostvarilo potrebno je u što kraćem roku:

- izvršiti međuresorno usklađivanje svih zakonskih i podzakonskih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara i vatrogastvo;

- na svim nivoima donijeti programi razvoja se trebaju međusobno uskladiti i koordinirati;

- donijeti nove ili ažurirati postojeće planove zaštite i spašavanja, najkasnije godinu dana nakon donošenja Programa razvoja Kantona,

- osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju finansijskih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje.

6.3. Smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

Smjernicama za organizovanje snaga civilne zaštite i vatrogastva Kantona, utvrdit će se pravci njihovog razvoja kao kontinuirani i kreativni proces u smislu planiranja vrste tih snaga, njihovog osposobljavanja, uvježbavanja, aktiviranja i drugih aktivnosti kojima će se u narednom periodu razvijati i na višu razinu podizati kompletan sistem zaštite i spašavanja, a u cilju dostizanja najviših standarda potrebnih za provođenje pravovremenih i efikasnih mjera svih organizovanih snaga zaštite i spašavanja Kantona.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od požara, smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga (struktura) zaštite i spašavanja Kantona i općina, sadržane su slijedećim propisima:

- Zakonom o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, utvrđene se nadležnosti kantonalnih organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite i spašavanja;

- Zakonom o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu, utvrđene se nadležnosti kantonalnih organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite od požara i vatrogastvu;

- Odlukama o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, općine su odredile nadležnosti općinskih organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite i spašavanja,

- Odlukama o organizovanju i funkcionisanju zaštite od požara i vatrogastvu, općine su odredile nadležnosti općinskih organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite od požara i vatrogastvu;

- Pravilnikom o načinu rada i funkcioniranja štabova i povjerenika civilne zaštite, Federalna uprava civilne zaštite je propisala način rada i djelovanja štabova civilne zaštite i povjerenika civilne zaštite;

- Pravilnikom o organiziranju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, njihovim poslovima i načinu rada, Federalna uprava civilne zaštite je utvrdila uslove za organizovanje, poslove i zadatke i način rada službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite;

- propisima Federalnog ministarstva finansija, utvrđen je način prikupljanja, evidentiranja i namjenskog trošenja posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća na osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Procjenom ugroženosti Kantona, iskazana je potreba da se obavezno planira organizovanje slijedećih snaga (struktura) zaštite i spašavanja:

- specijalizovanih jedinica civilne zaštite Kantona;

- jedinica opće namjene u općinama;
- službi zaštite i spašavanja Kantona i općina.

Pri planiranju mjera za prevenciju, odnosno ublažavanje prirodnih i drugih nesreća, unapređenja naučno-istraživačkog rada i osposobljavanja u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je pažnju usmjeriti na:

- osmatranje i praćenje, prognoziranje i predviđanje mogućih opasnosti i prirodnih i drugih nesreća;
- planiranje zajedničkih mjera prevencije;
- informacijsko-komunikacijski sistem kao podršku u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama;
- povećanje lične zaštite građana;
- provođenje systemske edukacije o podizanju svijesti o mogućnostima nastanka katastrofe i postupanjima u slučajevima iste;
- razvoj i proizvodnju zaštitne i spasilačke opreme.

7. OSNOVE ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU I ZAŠTITI OD POŽARA I AVTROGASTVU

7.1. Uvodne napomene o obučavanju i osposobljavanju u sistemu zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastvu

Obučavanje i osposobljavanje je aktivnost kojom građani, pripadnici organizovanih struktura zaštite i spašavanja (štabova, jedinica i povjerenika civilne zaštite i službi zaštite i spašavanja) i druge osobe (kadrovi iz ministarstava i drugih organa uprave, ustanova, zavoda, institucija i pravnih lica, te nevladinih organizacija) stiču određena stručna znanja i vještine iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva. Na taj se način te osobe osposobljavaju za uspješno i efikasno izvršavanje zadataka u oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva za koje su zaduženi. Ostvarivanje toga cilja postiže se tako da se putem obuke, tj. pohađanjem određene nastave (usmeno obrađivanje teme) stiču stručna saznanja o načinu obavljanja određenih poslova zaštite i spašavanja, da bi se potom putem praktičnih vježbi pristupilo praktičnom izvršavanju određenih zadataka i postiglo osposobljavanje za praktično obavljanje tih zadataka. Prema tome, može se reći, da je obučavanje i osposobljavanje prvi i osnovni uslov da učesnici u zaštiti i spašavanju mogu uspješno izvršavati zadatke iz oblasti zaštite i spašavanja za koje su zaduženi.

Odredbama člana 164. Zakona o zaštiti i spašavanju između ostalog, utvrđeno je da se obučavanje i osposobljavanje navedenih struktura zaštite i spašavanja, vrši se po nastavnim planovima i programima koje donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite, koji sadrže: konkretne teme obuke, način njihovog provođenja, lica koja prisustvuju obuci, mjesto i vrijeme provođenja obuke, materijalno tehnička sredstva potrebna za izvođenje obuke, kao i druga pitanja potrebna za organizaciju i izvođenje obuke i osposobljavanja u oblasti zaštite i spašavanja.

U skladu sa odredbama člana 129. Zakona o zaštiti od požara, svi profesionalni vatrogasci vatrogasnih jedinica kantona i općina podliježu obavezni stalnog stručnog osposobljavanja i usavršavanja koje organizuju i provode kantonalne uprave civilne zaštite i službe civilne zaštite općine za vatrogasne jedinice u svom sastavu.

Stručno osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih vatrogasaca provodi se putem obuke, seminara, savjetovanja, vježbi, kurseva ili drugih oblika stručnog osposobljavanja koja se organizuju i provode prema planu i programu koji donosi Federalna uprava civilne zaštite, a koji realiziraju starješine

profesionalnih vatrogasnih jedinica iz organa uprave civilne zaštite kantona i općine. Profesionalni vatrogasci mogu se uputiti i na stručnu obuku i osposobljavanje koje organiziraju druge institucije kada se radi o pitanjima iz oblasti vatrogastva.

Profesionalne vatrogasne jedinice kantona i općina dužne su da u okviru svoje redovne djelatnosti organizuju i stalno provode stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje vatrogasaca svoje jedinice, radi održavanja i usavršavanja njihove spremnosti za vršenje operativnih poslova gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom ili eksplozijom i pružanja pomoći u akcidentnim situacijama. Navedeno stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca se provodi po godišnjem planu i programu obuke, kojeg utvrđuju kantonalne uprave civilne zaštite i službe civilne zaštite općina na prijedlog starješine (komandanta) profesionalne vatrogasne jedinice, a na osnovu Plana i programa obuke za stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca ("Službene novine Federacije BiH", broj 67/13).

7.2. Finansiranje obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje

Finansijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje osigurava Federacija BiH, kantoni, jedinice lokalne samouprave, udruženja i druge nevladine organizacije, privredna društva i druge organizacije. Svaki od navedenih subjekata planira i osigurava sredstva za obuku onih jedinica i službi čiji su osnivači.

Kanton osigurava finansijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje i vježbe struktura zaštite i spašavanja od značaja za Kanton, kao i predavače za izvođenje obuke za strukture zaštite i spašavanja jedinica lokalne samouprave sa svog područja, iz Budžeta i na osnovu člana 183. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Općine osiguravaju finansijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja iz budžeta i u skladu sa članom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Udruženja i druge nevladine organizacije organizovane kao službe zaštite i spašavanja Kantona planiraju troškove izvođenja osnovnog osposobljavanja za svoje jedinice i službe, a sredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava KUCZ, na osnovu posebnih ugovora o učestvovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Privredna društva i druge organizacije pokrivaju troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za jedinice i službe koje su dužne formirati prema Zakonu o zaštiti i spašavanju.

7.3. Analiza mjera i aktivnosti preduzetih na obučavanju i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje u prethodnom periodu

Analizirajući mjere i aktivnosti koje su preduzete u prethodnom periodu na obučavanju i stručnom osposobljavanju za zaštitu i spašavanja na nivou Kantona i općina, može se reći sljedeće:

- Da su prethodni Nastavni planovi i programi obučavanja i osposobljavanja struktura sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i način organizovanja i realizaciju tih planova u Federaciji BiH, koji je donio direktor Federalne uprave civilne zaštite, samo djelomično realizovani iz razloga što Federalni centar za obuku struktura zaštite i spašavanja nije adekvatno kapacitiran (kadrovski i materijalno-tehnički).

- Da su u najvećem broju slučajeva navedeni Nastavni planovi i programi, realizovani putem pokaznih vježbi u kojima su učestvovala organizovane strukture zaštite i spašavanja (štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja) Kantona i općina.

- Da su od struktura zaštite i spašavanja najbolje obučeni i osposobljeni pripadnici službi zaštite i spašavanja za izvršavanja poslova i zadataka iz svoje nadležnosti jer oni izvršavaju te poslove i zadatke u svom svakodnevnom radu u okviru pravnih lica ili udruženja građana u kojima su službe osnovane.

- Da je u prethodnom periodu jedan broj zaposlenika KUCZ i općinskih službi civilne zaštite, prošao proces osposobljavanja za upravljanje i odgovore u kriznim situacijama i katastrofama kroz učešće na stručnim seminarima, obukama i radionicama, kao i učešću u okviru raznih projekata, čije su teme između ostalih, bile: "Izgradnja kapaciteta i priprema Bosne i Hercegovine za Mehanizam civilne zaštite Evropske Unije", "Prevenција rizika u urbanim sredinama", "Uspostava sistema 112 i upravljanje rizicima u BiH", "Podizanje svijesti o prirodnim katastrofama", "Procedure za civilno planiranje za vanredne situacije i partnersku saradnju", "Naučene lekcije u odgovoru na poplave - Bosna i Hercegovina 2014", "Zajedničko upravljanje procjenama rizika i pripravnosti dunavskog makroregiona - SEERISK" i dr. Navedeni stručni seminari, obuke i radionice, te projekti su bili u organizaciji Federalne uprave civilne zaštite i Ministarstva sigurnosti BiH i u saradnji sa raznim međunarodnim organizacijama i visoko-školskim ustanovama (fakultetima).

- Da veliki broj trenutnih članova Štaba civilne zaštite Kantona i općinskih štabova civilne zaštite nije imao nikakvu obuku iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva jer je u većini navedenih štabova došlo do promjena u sastavu u prethodnih nekoliko godina.

- Da u prethodnih nekoliko godina nije organizovana nikakva specijalistička obuka za zaposlene u općinskim operativnim centrima civilne zaštite zbog čega je obučenosť zaposlenih u navedenim centrima civilne zaštite na niskom nivou.

- Da znatan broj odgovornih osoba u subjektima od značaja za zaštitu i spašavanja i rukovodioca pravnih lica i javnih ustanova i institucija, nije prošao nikakav vid obuke iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva, uslijed čega su veoma malo upoznati sa svojim obavezama i nadležnostima, koje su im određene propisima iz oblasti zaštite i spašavanja.

- Da većina građana nije upoznata o pravima i dužnostima koje oni imaju u oblasti zaštite i spašavanja iz razloga što u prethodnom periodu nisu prošli kroz značajniji proces obučavanja i osposobljavanja.

- Da se stručno osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih vatrogasaca u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona u skladu sa Planom i programom obuke za stručno osposobljavanje, uvježbavanje i kondicioniranje profesionalnih vatrogasaca, provodilo u veoma malom obimu zbog nepopunjenosti radnog mjesta instruktora za stručnu nastavu.

- Da glavni problem u procesu obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja iz nadležnosti KUCZ i općinskih službi civilne zaštite, predstavlja neadekvatan broj predavača-instruktora zaštite i spašavanja koje imaju odgovarajuće certifikate, kao i neshvatanja u dovoljnoj mjeri značaja koje ima obuka i osposobljavanja u ukupnom sistemu

zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

7.4. Mjere i aktivnosti koje je potrebno preduzeti u narednom periodu na obučavanju i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje

Na osnovu iskustava stečenih u implementaciji prethodnih Nastavnih planova i programa obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i način organizovanja i realizaciju tih planova u Federaciji BiH, kao i mjera i aktivnosti preduzetih na obučavanju i osposobljavanju za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastva na području Kantona, a u cilju otklanjanja uočenih slabosti, problema i nedostataka u realizaciji navedenih Nastavnih planova i programa, kao i poboljšanja, odnosno unaprjeđenja planova i programa obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanja i zaštitu od požara i vatrogastvo, potrebno je u periodu 2026.-2030. godina preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- KUCZ treba inicirati aktivnosti prema Federalnoj upravi civilne zaštite, da u što kraćem roku donose nove nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH usklađene sa međunarodnim standardima, odnosno sa programom obuke u okviru Mehanizma civilne zaštite Evropske unije, a u koje treba obavezno uvrstiti planove i programe obuke potencijalnih predavača-instruktora iz kantona i općina, kao i planove i programe iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva (profesionalnih vatrogasaca, inspektora za zaštitu od požara i inspektora za vatrogastvo, te dobrovoljnih vatrogasaca i zaposlenika u pravnim licima, državnim organima i drugim institucijama u oblasti zaštite od požara).

- KUCZ treba inicirati aktivnosti prema Federalnoj upravi civilne zaštite, da u što kraćem roku kadrovski i materijalno-tehnički popuni i opremi Federalni centar za obuku struktura zaštite i spašavanja, kako bi isti mogao izvršavati poslove iz svoje nadležnosti.

- U skladu sa članom 165. stav (1) Zakona o zaštiti i spašavanju u članom 25. Zakona o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, za potrebe obučavanja i osposobljavanja, potrebno je u 2026. godini osnovati Centar za obuku za zaštitu i spašavanje u sastavu KUCZ i isti popuniti sa stručnim kadrovima i opremiti sa neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima.

- Na osnovu novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ i općinske službe trebaju donijeti odgovarajuće godišnje programe i planove obučavanja i osposobljavanja pripadnika svih kantonalnih i općinskih struktura zaštite i spašavanja.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, da organizuje i provede obuka potencijalnih predavača-instruktora iz Kantona i svih općina s područja Kantona, jer će se na takav način stvoriti dobre pretpostavke (dobro obučeni i certificirani predavači-instruktori za provođenje obuke na nivou Kantona i općina), koje će osigurati jednoobraznost u pristupu i realizaciji planiranih sadržaja obuke iz novih nastavnih planova i programa obuke struktura zaštite i spašavanja.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, da organizuje i provede obuka Štaba civilne zaštite kantona i svih općinskih štabova civile zaštite na slijedeće teme:

- prava i obaveza štabova civilne zaštite (Federalnog, kantonalnih i općinskih);

- koordinacija i rukovođenje u akcijama zaštite i spašavanja, posebno za vrijeme trajanja stanja prirodne i druge nesreće;

- način upotrebe snaga i sredstava civilne zaštite u akcijama zaštite i spašavanja;

- provođenje akcije mobilizacije snaga i sredstava struktura civilne zaštite i drugih subjekata koji učestvuju u zaštiti i spašavanju;

- primjena i provođenje dokumenta plana zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća;

- donošenje i izvršavanje naredbi u vezi sa provođenjem odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i načina korištenja snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje;

- korištenja sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Kada se realizuje sve navedene teme, organizovati i provesti zajedničku pokaznu vježbu Štaba civilne zaštite Kantona i svih općinskih štabova civilne zaštite.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, da organizuje i provede obuka kantonalnih i općinskih službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite i komisija za procjenu šteta.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, da organizuje i provede stručnu obuku zaposlenika Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite i općinskih operativnih centara civilne zaštite.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ treba u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, da organizuje i provede stručnu obuku inspektora za civilnu zaštitu, inspektora za zaštitu od požara i inspektora za vatrogastvo iz KUCZ.

- Odmah po donošenju novih nastavnih planova i programe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja u Federaciji BiH, KUCZ, treba da organizuje i kontinuirano provodi obuku profesionalnih vatrogasaca u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona.

- KUCZ treba da u saradnji sa Vladom Kantona, da stvori uslove za kontinuirano provođenje obuke profesionalnih vatrogasaca u Profesionalnoj vatrogasnoj jedinici Kantona (izvrši popunu upražnjenog radnog mjesta instruktora za stručnu nastavu).

- Na kantonalnom i općinskom nivou organizovati i provesti obuka iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva odgovornih osoba u subjektima od značaja za zaštitu

i spašavanja; odgovornih osoba za zaštitu i spašavanje iz ministarstava i drugih kantonalnih organa uprave i općinskih službi za upravu; rukovodioca kantonalnih i općinskih javnih preduzeća i drugih pravnih lica; te rukovodioca javnih ustanova i institucija iz oblasti zdravstva, veterinarstva, obrazovanja, kulture, sporta i drugih ustanova i institucija. U navedenim subjektima, organima uprave, pravnim licima, ustanovama i institucijama organizovati i provoditi programe edukacije iz oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva (mjere provođenja lične i kolektivne zaštite, prve pomoći, evakuacije, zaštite od požara i sl.).

- KUCZ treba inicirati aktivnosti prema Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona, da se u obrazovni sistem osnovnih i srednjih škola uvedu nastavni sadržaji iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva.

- KUCZ i općinske službe civilne zaštite, trebaju u cilju edukacije i podizanja svijesti javnosti, organizovati i provoditi informativne kampanje o ponašanju u prirodnim i drugim nesrećama i požarima nesrećama putem medija, digitalnih platformi i društvenih mreža.

- Organizovati i kontinuirano provoditi obuka građana o njihovim pravima i dužnostima koje oni imaju u oblasti zaštite i spašavanja, kao i obuka građana za provođenje lične i uzajamne zaštite. Navedenu obuku bi trebali realizovati općinske službe civilne zaštite u saradnji sa KUCZ i Federalnom upravom civilne zaštite i to putem: predavanja, publikacija, skripta, putem medija, digitalnih platformi, prigodnih spotova, i sl., uputstava o ponašanju u slučaju pojedinih prirodnih i drugih nesreća (zemljotresi, požari, klizište, poplave, NUS i dr.).

8. SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

8.1. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost

Ubrzani razvoj naučnih istraživanja i dostignuća, tehnoloških unapređenja raznih procesa proizvodnje i stvaralaštva, komunikoloških globalizacijskih procesa, s jedne strane i kontinuiranog porasta opasnosti po živote ljudi, materijalna i kulturna dobra s druge strane, nameću potreba planiranja, provođenja i primjene naučnih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a posebno radi preduzimanja preventivnih mjera zaštite i spašavanja i mjera zaštite od požara.

Sistem zaštite i spašavanja je interdisciplinaran i zahtijeva specifičan stručni pristup, korištenje dosadašnjih naučno istraživačkih projekata u zemlji i van nje u sistemu zaštite i spašavanja, kao i primjenu dosadašnjih iskustava u borbi protiv prirodnih i drugih nesreća u zemlji i svijetu.

Osnove za donošenje ovih smjernica sadržane su u: Zakonu o zaštiti i spašavanju, Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu; Procjeni ugroženosti Kantona, politici i strategiji razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Kantona.

Opredjeljenja za potrebe planiranja, provođenja i primjenu naučnih i stručnih istraživanja u sistemima zaštite i spašavanju i zaštiti od požara i vatrogastvu nameće sveobuhvatan pristup rezultatima istraživanja i podrazumijeva:

- naučnu analizu svjetskih dostignuća i iskustava u pogledu dogradnje ovih sistema, a posebno prevencije;

- planiranje i provođenje vlastitih istraživanja u ovim oblastima;

- primjenu vlastitih iskustava i saznanja;

- međunarodnu saradnju u multidisciplinarnim istraživanjima, razmjenu stručnog i naučnog potencijala, te naučnu, komunikacijsku i druge vrste transparentnosti;

- zakonsku i opće-pravnu regulativu koja će omogućiti višeznačna naučna istraživanja, te obavezu naučnih i drugih ustanova i institucija i pojedinaca, da rezultate svojih istraživanja učine dostupnim subjektima civilne zaštite u cilju unapređenja sistema, odnosno spašavanja ljudi i materijalnih dobara;

- naučni, stručni, inspeksijski i drugi nadzor nad građevinskim objektima u toku i nakon izgradnje;

- naučne i ekološke standarde prihvaćene od regionalnih i drugih međunarodnih institucija koje nas politički, pravno i na druge načine obavezuju;

- obuku na različitim nivoima koja je zasnovana na naučnim i drugim istraživanjima i dostignućima.

Sve visokoškolske ustanove i pravna lica koja se bave naučnoistraživačkim radom dužni su kontinuirano obavještavati organe civilne zaštite (KUCZ i općinske službe civilne zaštite) o naučnim saznanjima i davati im podatke i informacije o svojim istraživanjima, a koja su od značaja za zaštitu i spašavanje. Institucije za istraživačko-razvojne poslove koji su od značaja za zaštitu i spašavanje trebaju, u svom radu, imati multidisciplinarni pristup kako bi se dobili optimalno svrsishodni i upotrebljivi rezultati istraživanja. Kroz multidisciplinarni rad istraživačko-razvojnih timova treba težiti dobijanju rezultata koji su primjenjivi u praksi.

Istraživanja treba usmjeriti prvenstveno u smjeru unapređenja preventivne zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Istraživačko-razvojne poslove treba usmjeriti i prema tematici koja treba da rezultira zaključcima o uzrocima nastanka prirodnih i drugih nesreća, kao i zaključcima o uticaju objektivnih i subjektivnih faktora na nastanak navedenih nesreća.

Istraživačku i razvojnu djelatnost u oblasti zaštite i spašavanja u narednom periodu (2026.-2030. godina) treba organizovati u skladu sa slijedećim smjernicama:

- KUCZ i općinske službe civilne zaštite trebaju obezbijediti organizacione, finansijske i druge uslove za kontinuirano i kvalitetno praćenje rezultata iz oblasti istraživačke i razvojne djelatnosti, koji su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

- KUCZ i općinske službe civilne zaštite će u okviru svojih potreba, te finansijskih i drugih mogućnosti podsticati, organizovati i finansirati one istraživačko-razvojne projekte iz oblasti koje su od značaja za unapređenje zaštite i spašavanja, posebno za one projekte koji doprinose unapređenju preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

- KUCZ će u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima organizovati stručne seminare i savjetovanja na kojima će predstavnici institucija iz oblasti naučnoistraživačke i razvojne djelatnosti prezentirati rezultate vlastitih i svjetskih dostignuća iz oblasti koje su od značaja za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća i za zaštitu od požara i vatrogastvo, kako bi organi civilne zaštite, na pristupačan i cjelovit način, bili upoznati sa najnovijim dostignućima iz tih oblasti.

8.2. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Nazivi projekata istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u ovom dokumentu proizašli su iz općih zaključaka Procjene ugroženosti Kantona, te politike, vizije, ciljeva, osnovnih principa i opredjeljenja i

područja razvoja, te strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva i njihovih akcionih planova, sadržanih u politici i strategiji razvoja sistema razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i zaštite od požara i vatrogastva Programa razvoja Kantona.

Nazivi projekata mogu doživjeti prilagođavanje naučnoj i drugoj formulaciji, ali one u suštini moraju pokrivati utvrđene oblasti koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva.

Prijedlozi navedenih projektnih tema moraju dobiti i svoju materijalnu podlogu (očekivane troškove i izvore finansiranja), pojedinačnu verifikaciju nosioca aktivnosti, nazive aktivnosti i očekivane ciljeve tih aktivnosti, rokove za realizaciju aktivnosti, odgovorne za implementaciju i ciljne grupe - korisnike, kroz akcione planove njihovovog provođenja koji su dati u Programu razvoja Kantona.

Uvažavajući i potrebe za dodatnim istraživanjima iz oblasti zaštite i spašavanja, ove smjernice treba smatrati samo kao okvir koji se može i dopuniti ili djelimično promijeniti, ali pod uslovom da se za takve programe i projekte utvrde izvori za finansiranje, te sredstva i načini za provođenje dobijenih stručnih rješenja.

8.2.1. Razvoj novih sistema komunikacijsko informacijske podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja

U kriznim situacijama mora hitno da se donese ispravna odluka, čiji je cilj zaustavljanje ili umanjivanje gubitaka ljudskih života i/ili materijalnih dobara, zaštita kritične infrastrukture i zbrinjavanje stradalih. U uslovima nejasnih okolnosti, u kojima nema dovoljno podataka, kada u kratkom roku počinju pristizati brojne, ponekad i kontradiktorne informacije, dosta je teško donijeti ispravnu odluku. Dakle, pored nedovoljnog uvida u ono što se trenutno događa, rukovodilac akcije zaštite i spašavanja odnosno nadležni štab civilne zaštite često nema ni dovoljno vremena za analizu situacije i traženje najboljih rješenja, ali, s druge strane, ima ogromnu odgovornost jer od njegove ispravne i pravovremene odluke, zavisi dalji tok događaja i razmjere posljedica. Zbog toga je potrebno pristupiti razvoju novih sistema komunikaciono-informacijske podrške koji treba da olakšaju donošenje odluka onima koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja. Izgradnjom prikladnih aplikacija poput web baziranog okruženja preko kojeg je moguće izdavati naredbe i upravljati incidentom olakšati će se saradnja između učesnika u akcijama zaštite i spašavanja. Integracijom informacija treba osigurati neophodne podloge za proces vizuelnog prikaza i analize situacije na terenu. Na taj način moguće je efikasno i pravovremeno informisanje o trenutnom stanju relevantnih parametara, kao i stanju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite.

8.2.2. Formiranje baze podataka o resursima zaštite i spašavanja

Jedinstvena baza podataka onoga čime raspolaže sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona, može pružiti jasnu sliku resursa kojima raspolaže zajednica, što omogućava realnije planiranje u kriznim situacijama. Potrebno je dizajnirati bazu podataka, napuniti bazu sa podacima te je redovno ažurirati, kako bi se u svakom trenutku imali tačan pregled onoga čime se raspolaže, u kojem obimu je dostupno, u kojem vremenskom roku, gdje se nalazi i slično.

8.2.3. Organizovanje vazdušnog izviđanja i nadzora

Operacije izviđanja i nadzora iz vazduha mogu prikupiti snimke i podatke te obavijestiti sistem upravljanja akcijama

zaštite i spašavanja u stvarnom ili u približno stvarnom vremenu. Prikupljeni podaci omogućavaju sistemu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja da pravovremeno reaguje na opasnosti, daju informaciju za rano upozorenje i za aktiviranje snaga odgovora. Najkritičnija faza za upravljanje u katastrofama je na samom početku, nakon nastanka neželjenog događaja, kada podaci i informacije o događaju nisu dostupni u dovoljnoj količini, kvaliteti i u potrebnom vremenu. Mogući primjeri katastrofalnih događaja su: veliki i dugotrajni požari vegetacije na nepristupačnim terenima i u minskim poljima, poplave katastrofalnih razmjera, veliki hemijski akcidenti, pad aviona u teško pristupačnom terenu, zemljotresi i sl. Ovo se može postići izradom i realizacijom odgovarajućeg projekta "Vazdušno izviđanje i nadzor", koji bi omogućio da se postojeći materijalni i stručni resursi stave u funkciju sistema zaštite i spašavanja. Realizacijom ovog projekta osigurat će se sistemu zaštite i spašavanja raspolaganje pravovremenim i kvalitetnim informacijama o situaciji na ugroženom području.

8.2.4. Istraživanja o ugroženosti od zemljotresa

Nadležna kantonalna ministarstva i organi u saradnji sa općinama, trebaju da iniciraju kod nadležnih federalnih organa istraživanja o ugroženosti od zemljotresa na mikro lokalitetima, prije svega u urbanim sredinama. Treba, sagledati aspekt donošenja urbanističkih i prostornih planova, te izgradnje po tim planovima, stepena otpornosti već izgrađenih objekata (prema starosti objekta, primjene tehničkih standarda i dr.) sa prijedlozima mjera osiguranja od rušenja. U navedena istraživanja treba obavezno uključiti eksperte iz ove oblasti.

8.2.5. Istraživanja o opasnostima od odrona i klizanja tla

Nadležna kantonalna ministarstva i organi u saradnji sa općinama, trebaju da iniciraju kod nadležnih federalnim organima pokretanja istraživanja o opasnosti od odrona i klizanja tla na mikro nivoima uz primjenu dosadašnjih naučnih istraživanja, s koordinacijom u provođenju jedinstvenih urbanističko-tehničkih mjera na području Kantona. U navedena istraživanja treba obavezno uključiti eksperte iz ove oblasti.

8.2.6. Istraživački projekat zaštite od poplava

Nadležno kantonalno ministarstvo u saradnji sa Gradom Sarajevom, općinama i nadležnim organima Federacije BiH, treba da izradi istraživački projekat zaštite od poplava sa zadacima adekvatnog uređenja vodotoka u vlasništvu Kantona, Grada Sarajeva, općina i Federacije BiH na području cijelog Kantona. Potreba jedinstvenog uređenja vodotoka i pritoka i puna koordinacija u planiranju i provođenju mjera. U izradi navedenog projekta treba obavezno uključiti eksperte iz ove oblasti.

8.2.7. Istraživački projekat zaštite šuma od požara

Nadležno kantonalno ministarstvo i drugi organi i pravna lica koja gazduju šumama, potrebno je da izrade istraživački projekat zaštite šuma od požara u kojem treba predvidjeti sve preventivne mjere zaštite šuma od požara (izgradnja i redovno održavanje protupožarnih puteva i prosjeka, sistema ranog upozorenja od požara u šumama, osmatračnica, potreba pošumljavanja, kao i druge mjere).

8.2.8. Projekat osiguranja minimuma robnih rezervi za potrebe funkcionisanja vitalnih funkcija društva u vanrednim situacijama

Direkcija za robne rezerve Kantona u saradnji sa kantonalnim ministarstvima i drugim organima, treba da izradi projekat, kojim će se precizirati program osiguranja minimuma sredstava robnih i drugih rezervi, dovoljne količine životnih namirnica, lijekova, energenata, opreme i drugih potrepština

neophodnih za očuvanje funkcionisanja vitalnih funkcija društva u vanrednim situacijama (u slučajevima proglašenja stanja prirodne i druge nesreće).

8.2.9. Istraživanje i procjena mogućnosti angažmana nevladinih organizacija, udruženja i fondacija (domaćih i stranih u Bosni i Hercegovini) u aktivnostima zaštite i spašavanja

S obzirom da nevladine organizacije, udruženja i fondacija (domaće i strane) raspolažu sa znatnim ljudskim i materijalnim kapacitetima, koji bi se mogli iskoristiti u kriznim situacijama izazvanim prirodnim i drugim nesrećama, potrebno je istraživačkim projektom, izraditi stručnu procjenu svih resursa sa kojima raspolažu nevladine organizacije, udruženja i fondacije i operacionalizaciju procedura njihovog angažovanja u aktivnostima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

9. ZADACI I NAČIN REALIZACIJE ZADATAKA UTVRĐENIH U PROGRAMU RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Odredbama člana 173. Zakona o zaštiti i spašavanju, između ostalog, utvrđena je obaveza za kantone, da svoje program razvoja zaštite i spašavanja usklade sa Federalnim programom razvoja zaštite i spašavanja.

Usklađivanje se odnosi samo na ona pitanja koja su u Federalnom programu razvoja zaštite i spašavanja, utvrđena kao obaveze kantona. Naime, u cilju izgradnje jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području cijele Federacije BiH, u Federalnom programu razvoja zaštite i spašavanja mogu se utvrditi određene obaveze za kanton. Na taj način se osigurava jedinstven pristup planiranju, organizovanju i razvoju sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na svim nivoima vlasti u Federacije BiH (Federalnom, kantonalnom, gradskom i općinskom).

U odnosu na te obaveze, kanton je dužan u svom programu razvoja zaštite i spašavanja, utvrditi organizaciju, odrediti mjere i aktivnosti i snage i sredstva koji su potrebni da bi se obaveze iz Federalnog programa razvoja zaštite i spašavanja, mogle realizirati na području kantona.

Shodno navedenom, a uvažavajući činjenicu, da se Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2021. do 2028. godine, osigurava neprekidan proces razvoja cjelovitog i jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području Federacije BiH, Programom razvoja Kantona je izvršeno:

- Usklađivanje politike i strategije razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Kantona sa politikom i strategijom razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Federaciji BiH.

- Usklađivanje koje se odnosi na preuzimanje i razradu obaveza i zadataka koji su Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2021. do 2028. godine, utvrđeni za kantone. Realizacija tih obaveza i zadataka provodit će se kroz definisane strateške ciljeve, odgovarajuće programe i projekte, kao i kroz akcione planove predviđene za njihovo provođenje precizirane u Programu razvoja Kantona (tač. 2.5. Konkretni strateški pravci (ciljevi) sa akcionim planovima i 4.1. Osnovni ciljevi zaštite i spašavanja).

Na navedeni način omogućava se efikasno praćenje realizacije, pravovremeno prilagođavanje mjera, kao i

osiguravanje da planirane aktivnosti u potpunosti doprinose ostvarivanju ciljeva utvrđenih kako Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2021. do 2028. godine, tako i Programom razvoja Kantona. Ukupno posmatrano, ovakav model usklađivanja predstavlja temelj za sistemsko, koordinirano i održivo unapređenje cjelokupnog sistema zaštite i spašavanja na području Kantona.

10. PREGLED OČEKIVANIH TROŠKOVA SA IZVORIMA FINANSIRANJA

10.1. Uvodne napomene o finansiranju zaštite i spašavanja

Prvi sistemski odgovor finansiranja sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Kantonu, sadržan je Zakonu o zaštiti i spašavanju u kome su definisani izvori koji služe za osiguravanje finansijskih sredstava potrebnih za finansiranje zaštite i spašavanja od prirodnih nepogoda i drugih nesreća.

Prema odredbama člana 179. Zakona o zaštiti i spašavanju, civilne zaštita, odnosno zaštita od prirodnih i drugih nesreća se finansira iz sljedećih izvora:

- 1) budžeta Federacije, kantona i općina;
- 2) sredstava pravnih lica;
- 3) osiguranja;
- 4) dobrovoljnih priloga;
- 5) međunarodne pomoći;
- 6) drugih izvora utvrđenih ovim i drugim zakonom.

U članu 180. Zakona o zaštiti i spašavanju propisana je posebna naknada za finansiranje zadataka u oblasti zaštite i spašavanja (posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća). Tim članom propisano je da su sva pravna lica i građani koji obavljaju samostalnu djelatnost, kao i državni organi svih nivoa vlasti u Federaciji BiH dužni plaćati posebnu naknadu za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u visini od 0,5% od osnovice koju čine isplaćene neto plaće zaposlenika u radnom odnosu, kao i svih lica angažovanih po ugovoru o vršenju privremenih i povremenih poslova i po ugovoru o djelu. Navedena posebna naknada obračunava se i uplaćuje istovremeno sa isplatom plaće.

Ta naknada je veoma značajna jer iako ne može zadovoljiti sve potrebe u oblasti zaštite i spašavanja, predstavlja redovan i siguran izvor jednog dijela sredstava potrebnih za njihovo finansiranje. Iz tih razloga, neophodno je da se, u skladu sa odredbom člana 179. tačka 1) Zakona o zaštiti i spašavanju, pored tih sredstava, obavezno osiguraju i redovna sredstva za finansiranje zaštite i spašavanja u budžetima Federacije BiH, kantona i općina, čime će se omogućiti finansiranje svih potreba u oblasti zaštite i spašavanja.

Odredbama člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, između ostalog, propisano je da se sredstva ostvarena po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, vode na posebnom transakcijskom računu budžeta Federacije, kantona i općina, kao i da ista ne gase istekom kalendarske godine već se akumuliraju sa sredstvima koja se prikupljaju u toku naredne godine, te je određen način raspodjele tih sredstava na Federaciju, kanton i općine u sljedećem omjeru:

- 15% pripada Federaciji i služe isključivo za namjene iz člana 182. tač. 2) do 7) Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 25% kantonu i služe isključivo za namjene iz člana 183. tač. 2), 3), 5), 6), 7) i 8) Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 60% općini u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz člana 184. tač. 2), 3), 5), 6) i 7) Zakona o zaštiti i spašavanju.

Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, transparentnog izvršenja budžeta po ovim stavkama na svim nivoima federalne vlasti, Vlada Federacije BiH je u na osnovu člana 180. stav (6) Zakona o zaštiti i spašavanju, donijela Odluku o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

U odredbama člana 183. Zakona o zaštiti i spašavanju, utvrđeni su poslovi zaštite i spašavanja iz nadležnosti Kantona koje finansira Kanton, a to su:

- opremanje, obučavanje i rad KUCZ;
- pripremanje, opremanje, finansiranje i obuku Štaba civilne zaštite Kantona, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra, centra za obuku i jedinica civilne zaštite koje organizuje Kanton, kao i troškove koji nastaju tokom njihovog učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja po naređenju kantonalnog štaba civilne zaštite;
- opremanje i osposobljavanje privrednih društava i drugih pravnih lica u dijelu kada postavljene zadatke tim društvima nadilaze njihove materijalne mogućnosti;
- saniranje dijela šteta nastalih prirodnom ili drugom nesrećom, u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima;
- istraživačke i razvojne projekte od značaja za organiziranje i provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
- obuka stanovništva;
- prema potrebi, pružanje finansijske podrške općinama u ostvarivanju njihovih zadataka zaštite i spašavanja, a naročito za opremanje i obuku općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite, operativnih centara civilne zaštite, pomoć u saniranju posljedica prirodnih i drugih nesreća i udruživanje sredstava posebne naknade sa općinama, kantonima i Federacijom u zajedničkim projektima razvoja sistema zaštite i spašavanja;
- druge potrebe zaštite i spašavanja, u skladu sa zakonom ili drugim propisima.

Sredstva za opremanje, obučavanje i rad KUCZ, osiguravaju se na način predviđen u odredbama čl. 107. do 113. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05) - iz Budžeta Kantona (redovna budžetska sredstava), dok se za ostale navedene poslove zaštite i spašavanja, sredstva osiguravaju iz sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća (iz člana 180. stav (4) Zakona o zaštiti i spašavanju), te iz Budžeta Kantona (redovna budžetska sredstva).

U odredbama člana 183. Zakona o zaštiti i spašavanju, također, je predviđen izuzetak kada se dio sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća može koristiti kao interventna mjera za financiranje preventivnih mjera zaštite i spašavanja. To se odnosi na slučajeve ako području Kantona zaprijeti opasnost od nastanka određene prirodne i druge nesreće, ili je ona već nastala, pa treba hitno preduzeti određene nužne preventivne mjere, a nema dovoljno sredstava u Budžetu Kantona za finansiranje tih mjera. U tom se slučaju može koristiti i dio sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, ali samo pod uslovom da je većina tih sredstava osigurana u Budžetu Kantona i da su te mjere predviđene u Programu razvoja Kantona, kao i u Godišnjem plan korištenja sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća Kantona, što znači da su navedeni uslovi nerazdvojni

(kumulativni) i da svi moraju biti ispunjeni da bi se mogla koristiti sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća za preventivne mjere zaštite i spašavanja. Inače, o prijedlogu projekata prevencije koji će se sufinansirati iz ovih sredstava, odlučuje Vlada Kantona, na prijedlog KUCZ uz prethodno pribavljeno mišljenje Štaba civilne zaštite Kantona.

Raspored korištenja sredstva posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća (iz tekućeg godišnjeg priliva i kumuliranih sredstava iz prethodnih godina) u procentima za namjene utvrđene u Zakonu o zaštiti i spašavanja, a prema Odluci o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, prikazan je u slijedećoj tabeli:

R. br.	PRAVNI OSNOV	NAMJENA	SREDSTAVA POSEBNE NAKNADE ZA ZAŠTITU OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA	
			Iz tekućeg godišnjeg priliva dozvoljeni utrošak u%	Kumulirana iz prethodnih godina dozvoljeni utrošak u%
1.	Član 183. stav (1) tačka 5) Zakona o zaštiti i spašavanju i tačka VI Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	Saniranje dijela šteta nastalih prirodnom ili drugom nesrećom, u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima i to: 1) finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja koje se moraju provoditi na spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara u toku djelovanja prirodne ili druge nesreće, te sprečavanje širenja opasnosti od nepogoda i njihovih posljedica; 2) pružanje pomoći za ublažavanje i otklanjanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća, nakon procjene šteta, provedbu zdravstvenih i higijensko-epidemioloških mjera, provedbu veterinarskih mjera zaštite i mjera zaštite od biljnih bolesti i štetočina, te organizaciju minimuma komunalnih potreba stanovništva do normalizacije života na ugroženom području; 3) finansiranje i isplatu naknade za rad komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.	Do 40%	Do 20% (sredstva za koje nije određena namjena ili donesena odluka o utrošku)
2.	Član 183. stav (2) Zakona o zaštiti i spašavanju i tačka VII Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	Finansiranje provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja	Ne mogu biti veća od 20%	20%
3.	Član 183. stav (1). tačka 2), 3), 6) i 8) Zakona o zaštiti i spašavanju i tačka VIII Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava	Za opremanje struktura civilne zaštite: - opremanje kantonalnog štaba, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra, centra za obuku i jedinica civilne zaštite	Najmanje 30%	Do 50% slobodnih sredstava

	ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	koje organizira kanton, - opremanje privrednih društava i drugih pravnih lica u dijelu kada postavljene zadatke tim društvima nadilaze njihove materijalne mogućnosti; - istraživačke i razvojne projekte od značaja za organiziranje i provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća; - prema potrebi, pružanje finansijske podrške općinama u opremanje općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite, operativnih centara civilne zaštite.		
4.	Člana 183. stav (1). tačka 2), 7) i 8) Zakona o zaštiti i spašavanju i tačka IX Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	Za pripremanje, obuku i vježbe: - kantonalnog štaba, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra, centra za obuku i jedinica civilne zaštite koje organizira kanton; - obuka stanovništva; - prema potrebi, pružanje finansijske podrške općinama za obuku općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite, operativnih centara civilne zaštite.	Do 5%	Do 5% (ako u prethodnim godinama nije bilo utroška sredstava za obuku i vježbe u vrijednosti od 5%).
5.	Člana 183. stav (1) tačka 2) Zakona o zaštiti i spašavanju i tačka X Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	Finansiranje troškova učesća u provođenju mjera zaštite i spašavanja (kantonalnog štaba, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra i jedinica civilne zaštite, uključujući i angažovanje drugih učesnika u zaštiti i spašavanju iz zemlje i inostranstva kada je to regulisano posebnim propisima, kao i gradane dobrovoljce iz člana 15. i lica iz člana 18. Zakona o zaštiti i spašavanju, a izuzetno i za isplatu naknada za rad članovima štaba civilne zaštite.	Do 5%	Do 5% (sredstva za koja nije određena namjena, odnosno donesena odluka o utrošku).
UKUPNO U%			100%	100%

Korištenje sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća vrši se na osnovu godišnjeg plana korištenja tih sredstava posebne naknade Federacije, kantona i općine, kojeg donose organa civilne zaštite (Federalna i kantonalna uprava civilne zaštite i služba civilne zaštite općine) uz pribavljeno mišljenje štabova civilne zaštite (Federalnog, kantonalnog i općinskog).

Godišnji plan korištenja sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća donosi se za svaku budžetsku godinu i sadrži:

- sve zadatke iz programa razvoja zaštite i spašavanja i plana zaštite i spašavanja koji se tokom godine planiraju finansirati;

- sva sredstva i opremu po vrsti i količini, koja se planiraju nabaviti za opremanje struktura zaštite i spašavanja iz ovih finansijskih sredstava;

	centra, centra za obuku i jedinica civilne zaštite koje organizira kanton, b) opremanje privrednih društava i drugih pravnih lica u dijelu kada postavljene zadatke tim društvima nadilaze njihove materijalne mogućnosti; c) istraživačke i razvojne projekte od značaja za organiziranje i provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća; d) prema potrebi, pružanje finansijske podrške općinama u opremanje općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite, operativnih centara civilne zaštite.						
4.	Za pripremanje, obuku i vježbe: a) kantonalnog štaba, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra, centra za obuku i jedinica civilne zaštite koje organizira kanton; b) obuka stanovništva; c) prema potrebi, pružanje finansijske podrške općinama za obuku općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite, operativnih centara civilne zaštite.	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	1.250.000,00
5.	Finansiranje troškova učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja (kantonalnog štaba, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra i jedinica civilne zaštite, uključujući i angažovanje drugih učesnika u zaštiti i spašavanju iz zemlje i inostranstva kada je to regulisano posebnim propisima, kao i građane dobrovoljce iz člana 15. i lica iz člana 18. Zakona o zaštiti i spašavanju, a izuzetno i za isplatu naknada za rad članovima štaba civilne zaštite.	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	1.250.000,00
UKUPNO		5.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	25.000.000,00

Godišnji plan korištenje sredstava posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugi nesreća, koji će svake godine donositi KUCZ uz pribavljeno mišljenja Štaba civilne zaštite Kantona, sadržavat će sve projekte (prevencije, opremanja struktura zaštite i spašavanje i obučavanja njihovih pripadnika) iz Programa razvoja Kantona koji se tokom godine planiraju finansirati iz sredstava posebne naknade.

O korištenju sredstava posebne naknade za namjene iz tabele stavka 1. tač. a) i b), te stavke 2., 4. i 5. na prijedlog KUCZ odlučuje Štab civilne zaštite Kantona, na način da za svaki pojedinačni utrošak donosi odluku na osnovu Godišnjeg plana korištenja sredstava posebne naknade.

O korištenju sredstava posebne naknade za namjene iz tabele stavka 1. tačka c), odlučuje Vlada Kantona na prijedlog Kantonalne komisije za procjenu šteta, uz pribavljeno mišljenje Štaba civilne zaštite Kantona.

O korištenju sredstava posebne naknade za namjene iz tabele stavka 2., odlučuje Vlada Kantona na prijedlog KUCZ, uz pribavljeno mišljenje Štaba civilne zaštite Kantona.

Za realizaciju projekata preventivnih i strukturalnih mjera prije nastanka prirodne i druge nesreće, kao i projekata opremanja struktura zaštite i spašavanje i obučavanja njihovih pripadnika i ostalih projekata iz Programa razvoja Kantona, potrebno je da kantonalna ministarstva i drugi kantonalni organi obavezno u okviru redovnog planiranja budžeta za potrebe redovne djelatnosti, osiguraju i redovna sredstva iz Budžeta Kantona, kao i iz drugih izvora po članu 179. Zakona o zaštiti i spašavanju.

10.3. Finansiranje zaštite i spašavanja u pravnim licima

U odredbama člana 185. Zakona o zaštiti i spašavanju, određeno je da pravna lica iz vlastitih sredstava, finansiraju troškove koji se odnose na pripremanje i opremanje štaba, povjerenika i jedinica civilne zaštite koje osnivaju radi zaštite i spašavanje vlastitog ljudstva, imovine i drugih materijalnih dobara od opasnosti i djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

Navedena odredba odnosi na sva pravna lica iz odredbe člana 32. (privredna društva i druga pravna lica koja obavljaju djelatnosti iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva, vatrogastva,

hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća) i udruženja građana iz člana 33. (organizacije Crvenog krsta i druge humanitarne organizacije i udruženja građana gorska služba spašavanja, planinari, speleolozi, alpinisti, radio-amateri, ronionci i dr.) Zakona o zaštiti i spašavanju.

Prema odredbi člana 185. Zakona o zaštiti i spašavanju, vrijedi načelo, da svako pravno lice i udruženje građana osigurava vlastita finansijska sredstva za finansiranje vlastitih zadataka u oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih nepogoda i drugih nesreća. To znači da ta pravna lica i udruženja građana trebaju, u okviru svog godišnjeg finansijskog plana, planirati i dio sredstava potreban za finansiranje zadataka koji se odnose na zaštitu i spašavanje za njihove potrebe. U obzir se uzimaju zadaci što su ih pravna lica i udruženja građana utvrdili u svojim dokumentima iz oblasti zaštite i spašavanja, kao što je vlastiti program razvoja i plan zaštite i spašavanja, a i drugi dokumenti u kojima su riješena pitanja iz te oblasti. Sredstva se osiguravaju za finansiranje sljedećih zadataka: snaga civilne zaštite koje finansiraju pravna lica i udruženja građana (štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite), zatim za obuku i osposobljavanje tih snaga, za nabavku opreme i sredstava potrebnih za provođenje zajedničke zaštite uposlenika, te za nabavku opreme i sredstava potrebnih za provođenje mjera zaštite i spašavanja i druge potrebe.

Odgovornost za osiguranje tih sredstava i njihovo namjensko korištenje snosi rukovodilac, a i organ upravljanja koje postoji u pravnom licu.

10.4. Finansiranje zaštite od požara i vatrogastva

Izvori i načini finansiranja zaštite od požara i vatrogastva, na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH utvrđeni su odredbama čl. 131. do 141. Zakona o zaštiti od požara.

Iz razloga što zaštita od požara predstavlja preventivu i što je njena osnovna funkcija u sprječavanju nastajanja požara i njegovog širenja, sva pravna lica, državni organi i druge institucije na području cijele Federacije BiH su obavezni da tu zaštitu organizuju i provode i u tom cilju moraju da preduzimaju sve mjere i aktivnosti utvrđene odredbama Zakona o zaštiti od požara i podzakonskim propisima donesenim na osnovu tog Zakona, te da osiguraju određenu opremu i sredstva koja su

neophodna da bi se te mjere i aktivnosti mogle izvršavati. Iz navedenog proizlazi, da su za organizovanje i provođenje preventivne zaštite od požara potrebna i finansijska sredstva.

U odredbi člana 131. stav (1) Zakona o zaštiti od požara, utvrđen je princip da svaki subjekt (pravno lice, državni organ i druga institucija) planira i osigurava potrebna finansijska sredstva iz vlastitih izvora za organiziranje, provođenje i unapređenje mjera zaštite od požara, kao i za obučavanje i osposobljavanje svojih zaposlenika iz oblasti zaštite od požara.

Taj princip je predviđen zbog toga što se ovdje radi o zaštiti od požara građevina/objekata, prostora i zaposlenih lica koja pripadaju subjektu (pravnom licu, organu, instituciji). U suštini, ovdje se radi o vlastitoj zaštiti tih subjekata od požara, pa ti subjekti moraju osigurati vlastita sredstva za finansiranje te zaštite.

Finansijska sredstva za finansiranje preventivne zaštite od požara pravno lice, državni organ i druga institucija moraju planirati svake kalendarske godine, a visina sredstava određuje se prema zadacima (mjerama i aktivnostima) koji se u toku godine trebaju izvršiti i za čije izvršenje su potrebna finansijska sredstva. Planiranje tih sredstava se vrši u okviru finansijskog plana koji se odnosi na finansiranje njihove redovne djelatnosti, jer preventivna zaštita od požara spada u dio redovne djelatnosti. Polazište za planiranje finansijskih sredstava za te namjene predstavljaju zadaci utvrđeni u općem aktu (pravilniku zaštite od požara) pravnog lica, državnog organa i druge institucije, koji se donosi na osnovu člana 24. Zakona o zaštiti od požara, kao i zadaci utvrđeni u njihovoj procjeni ugroženosti od požara i planu zaštite od požara. Planiranje finansijskih sredstava daje garanciju da će se u svakom od navedenih subjekata moći organizovati i provoditi preventivna zaštita od požara.

Prema odredbama članu 132. Zakona o zaštiti od požara, vatrogasna djelatnost se finansira iz sljedećih izvora:

- 1) budžeta Federacije, kantona, općine i grda;
- 2) sredstava pravnih lica i vatrogasnih društava;
- 3) premija osiguranja;
- 4) dobrovoljnih priloga ili poklona pravnih i fizičkih lica;;
- 5) međunarodne pomoći;
- 6) drugih izvora utvrđenih ovim i drugim zakonom.

U članu 133. Zakona o zaštiti od požara između ostalog, određeno je da se u Budžetu Kantona osiguravaju finansijska sredstva potrebna za finansiranje obaveza utvrđenih za Kanton u članu 135. Zakona o zaštiti od požara, a to su:

- obavljanje poslova zaštite od požara i vatrogastva iz čl. 14. i 15. Zakona o zaštiti od požara, koju su u nadležnosti Kantona i KUCZ;

- organizovanje, pripremanje, materijalno opremanje, obuku i osposobljavanje i usavršavanje i rad zajedničke profesionalne vatrogasne jedinice koju osniva Kanton;

- pružanje materijalne pomoći općinama za finansiranje profesionalnih vatrogasnih jedinica koje osnivaju općine;

- učešće u saniranju posljedica na području Kantona koje su nastale požarom, preduzeto radi stvaranja uslova za život ljudi na području nastradalom požarom;

- istraživačke i razvojne projekte od značaja za zaštitu od požara i vatrogastvo iz nadležnosti Kantona;

- naknade za učešće profesionalnih vatrogasnih jedinica općina u slučaju pružanja pomoći drugim općinama i gradu u gašenju požara koje angažuje Štab civilne zaštite Kantona;

- organizovanje i provođenje stručne obuke i osposobljavanja vatrogasaca i drugih lica za obavljanje vatrogasne djelatnosti iz nadležnosti Kantona;

- pružanje pomoći dobrovoljnim vatrogasnim društvima osnovanim na području Kantona za finansiranje određenih poslova iz njihove nadležnosti od značaja za zaštitu od požara i vatrogastvo, a posebno za finansiranje dobrovoljnih vatrogasnih jedinica osnovanih u tim društvima;

- naknade plaće i druge naknade predviđene Zakonom o zaštiti od požara za građane i lica u radnom odnosu za njihovo učešće u gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, kao i naknade za korištenje njihovih prevoznih, tehničkih i drugih sredstava i opreme koja se koriste u gašenju požara po naredbi Štaba civilne zaštite Kantona;

- učešće u sufinansiranju jedinice za zračni transport iz člana 134. stav 1. tačka 2) Zakona o zaštiti od požara u skladu sa sporazumom Vlade Federacije i Vlada Kantona;

- druge potrebe u oblasti zaštite od požara i vatrogasne djelatnosti iz nadležnosti Kantona.

Finansijska sredstva za finansiranje navedenih zadataka i obaveza, planiraju se i osiguravaju u Budžetu Kantona na prijedlog KUCZ.

U članu 137. Zakona o zaštiti od požara, utvrđen je dodatni izvor finansiranja vatrogastva (iz premija osiguranja). U skladu sa navedenim članom Zakona o zaštiti od požara, društva za osiguranje i druga pravna lica koja se bave osiguranjem imovine pravnih i fizičkih lica, dužna su izdvajati finansijska sredstva iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila u iznosu od 6%, a 1% sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila. Ta sredstva vode se na posebnom jedinstvenom transakcijskom računu budžeta Federacije, kantona, općine i grada i raspodjeljuju (u kantonima u kojima je formirana zajednička profesionalna vatrogasna jedinica za potrebe svih ili pojedinih općina na području kantona) se tako što 5% pripada Federaciji, a kantonu 95%, od čega 10% za formirane dobrovoljne vatrogasne jedinice u dobrovoljnim vatrogasnim društvima na nivou kantona. Navedena sredstva na transakcijskom računu koja nisu potrošena ne gase se istekom kalendarske (fiskalne) godine već se akumuliraju sa sredstvima koja se prikupljaju u toku naredne godine.

Prikupljena sredstva po članu 137. Zakona o zaštiti od požara, mogu se koristiti samo za nabavku vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne jedinice, stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i vatrogasnih sredstava, te investicionu izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih jedinica.

Uslove, prioritete i način korištenja sredstava koja se prikupljaju na osnovu dodatnog izvora finansiranja vatrogastva (iz premija osiguranja), za sredstva Kantona u skladu sa odredbama člana 137. stav (6) tačka 2) Zakona o zaštiti od požara, utvrđuje Vlada Kantona na prijedlog KUCZ. Vlada Kantona je na osnovu navedenih odredbi Zakona o zaštiti od požara, na 42. sjednici održanoj 26.09.2024. godine donijela Odluku o uslovima i načinu korištenja finansijskih sredstava iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 40/24).

Sredstava koja se prikupljaju u skladu sa odredbama člana 137. Zakona o zaštiti od požara, moraju biti sastavni dio planske

projekcije Budžeta Kantona, na osnovu kojeg KUCZ donosi Godišnji plan korištenja vatrogasnih sredstava Kantona.

Godišnji plan vatrogasnih sredstava Kantona donosi se za svaku budžetsku godinu i sadrži:

- pregled vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava po vrsti i količini, koja se planiraju nabaviti za Profesionalnu vatrogasnu jedinicu iz ovih finansijskih sredstava;

- aktivnosti koje se planiraju finansirati u tekućoj budžetskoj godini iz vatrogasnih sredstava, a odnose se na pripremanje, obuku i vježbe, te polaganje stručnih ispita pripadnika Profesionalne vatrogasne jedinice;

- planirane aktivnosti na održavanju opreme i vatrogasnih sredstava namijenjenih za upotrebu u akcijama zaštite od požara, koja su nabavljena i koje koristi Profesionalna vatrogasna jedinica;

- sve projekte na izgradnji i opremanju objekata za potrebe Profesionalne vatrogasne jedinice koji se planiraju finansirati u tekućoj budžetskoj godini iz vatrogasnih sredstava;

- sve druge aktivnosti koje se namjeravaju tokom godine finansirati iz vatrogasnih sredstava u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i Odlukom o uslovima i načinu korištenja finansijskih sredstava iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila.

Od donošenja Zakona o zaštiti od požara (od 2009. godine), zbog nedovoljne preciznosti odredbe njegovog člana 137., koja se odnosi na prikupljanje dodatnih sredstava za finansiranje vatrogastva (iz premija osiguranja), prisutna su različita tumačenja te odredbe, pa se zbog toga ona u praksi nije dobro implementirala, tako da je veoma malo prikupljeno dodatnih sredstava za finansiranje vatrogastva na predviđenim posebnim transakcijskim računima Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave.

Iz tog razloga, navedeni izvori dodatnih finansijskih sredstava, koja su predviđena isključivo za namjene utvrđene u članu 137. stav (5) Zakona o zaštiti od požara, nisu mogla poslužiti svrsi radi koje je i propisana ova odredba.

S obzirom da su toku aktivnosti na izradi izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od požara, Federalna uprava civilne zaštite je u cilju stvaranja potrebnih uslova za efikasno prikupljanje dodatnih finansijskih sredstava za potrebe vatrogastva u Federaciji BiH, kantonima i jedinicama lokalne samouprave, pripremila prijedloge izmjene odredbi člana 137. Zakona o zaštiti od požara.

Uvažavajući značaj DVD, odnosno vatrogasnih jedinica formiranim u DVD koje predstavljaju dopunske snage vatrogastva, neophodno je da Kanton i sve općine u Kantonu u svojim budžetima svake godine planiraju redovna sredstva za finansiranje nesmetanog rada i funkcionisanja svih DVD na području Kantona.

Na osnovu planske projekcije priliva sredstava posebne naknade iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i funkcionalne premije osiguranja motornih vozila za 2026., 2027. i 2028. godinu, procjenjuje se da će u narednom periodu na godišnjem nivou tekući priliv sredstava posebne naknade iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i funkcionalne premije osiguranja motornih vozila u Budžetu Kantona (KUCZ) biti u iznosu od 350.000,00 KM.

Shodno navedenom, a imajuću u vidu činjenicu, da područje Kantona prema Procijeni ugroženosti od požara Kantona, spada među najugroženije prostore u BiH, potrebno je da se za realizaciju projekata (prevencije, opremanja zajedničke

profesionalne vatrogasne jedinice Kantona i svih općina i obučavanja njenih pripadnika, opremanje DVD) iz Programa razvoja Kantona, prvenstveno koriste redovna sredstva iz Budžeta Kantona i općina, kao i iz drugih izvora po članu 132. Zakona o zaštiti od požara.

ZAVRŠNI DIO

Vlada Kantona će pratiti realizaciju zadataka utvrđenih u Programu razvoja Kantona i u okviru ovlaštenja iz svoje nadležnosti raditi na njegovoj realizaciji.

Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave dužni su, svako u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovani, u svojim godišnjim planu rada planirati i izvršavati sve zadatke iz Programa razvoja Kantona, koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležni na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja Kantona, uvažavajući da sredstva iz planiranih i utvrđenih izvora osiguravaju realizaciju svih strateških pravaca.

KUCZ kao osnovni stručni organ za oblast zaštite i spašavanja i kao osnovni stručni organ za oblast zaštite od požara i vatrogastva na nivou Kantona, ima obavezu da prati realizaciju Programa razvoja Kantona i u okviru svojih ovlaštenja, utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara, podstiče i koordinira aktivnosti kantonálnih ministarstava i drugih organa kantonálne uprave na njihovom angažovanju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja Kantona za njihove oblasti i redovno informiše Vladu Kantona o stanju realizacije Programa razvoja Kantona i problemima koji postoje u tim pitanjima.

Zadaci utvrđeni u Programu razvoja Kantona, razrađuju se u Planu zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća područja Kantona, koji se izrađuje i ažurira u skladu sa Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara, a kojeg donosi Vlada Kantona na prijedlog KUCZ.

Općine s područje Kantona obavezne su da u skladu sa članom 174. stav (2) Zakona o zaštiti i spašavanja, usklade (usaglase) svoje programe razvoja zaštite i spašavanja sa Programom razvoja Kantona.